

CƠ QUAN TRUNG ƯƠNG CỦA ĐẢNG CÔNG SẢN VIỆT NAM
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG, NHÀ NƯỚC VÀ NHÂN DÂN VIỆT NAM

Nhân Dân

hàng tháng

CHÍNH SÁCH
KHUYẾN SINH
CHIẾN LƯỢC CHO TƯƠNG LAI

Nhân Dân

hàng tháng

Tổng Biên tập
LÊ QUỐC MINH

Tổ chức xuất bản
NGUYỄN THU HÀ
PHAN THANH PHONG
LÊ TUẤN ANH
HOÀNG THÚY HÀ

Mỹ thuật
PHAN DUY THANH
Trình bày
MẠNH TRƯỜNG

Dựng bìa: KHIẾU MINH

Tòa soạn:

71 Hàng Trống, Hà Nội.

Điện thoại:

024.3825.4231

Fax:

024.3825.5593

Email:

nhandanhangthang@gmail.com

Giấy phép xuất bản:

Số 70/GP-BTTTT ngày 10/1/2012

Bộ Thông tin và Truyền thông

Khuôn khổ:

22x28,5cm.

In tại Công ty in

Báo Nhân Dân Hà Nội, Đà Nẵng

và Bình Định.

Giá: 15.000 đồng

TRONG SỐ NÀY

CHÍNH TRỊ

02. Kỷ niệm 135 năm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh (19/5/1890 - 19/5/2025)

Như đỉnh non cao tụ giấu hình

04. Biểu tượng sáng ngời của lòng yêu nước và tinh đoàn kết quốc tế

06. Kỳ họp thứ chín, Quốc hội khóa XV:

Tạo cơ sở hiến định cho sắp xếp, tinh gọn bộ máy

08. SOS: Hàng giả!

10-19

TIÊU ĐIỂM

Chính sách khuyến sinh - Chiến lược cho tương lai

KINH TẾ - XÃ HỘI

22. Tháo “vòng kim cô” cho hộ kinh doanh

24. Cần những “sếu đầu đàn” dẫn dắt

26. Thiếu tướng Nguyễn Quốc Toàn, Chánh Văn phòng Bộ Công an: Nâng cao hiệu lực, hiệu quả để phục vụ nhân dân

NHÂN VẬT - ĐỐI THOẠI

36. GS, TS Nguyễn Quốc Sửu, Phó Giám đốc Học viện Hành chính và Quản trị công:

“Làm luật theo tư duy kiến tạo để mở đường, dẫn dắt, trao quyền và bảo vệ”

VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

38. Phim kinh dị thống lĩnh rạp chiếu Nền mừng hay lo?

40. Biên đạo múa Tuyết Minh:

Trải nghiệm quý giá trong cuộc đời làm nghệ thuật của tôi

Truyện ngắn:
Cho tôi về nhà

VĂN HỌC

48. Em và phố và thơ

50. Nhà thơ Thuận Hữu:

Lặng thầm nhặt dọc đường thơ

QUỐC TẾ

52. Hướng tới một thỏa thuận công bằng cho các bên

54. Khi du lịch tạo ra sự khác biệt

56. Cung điện Topkapı

Kho báu của các Sultan

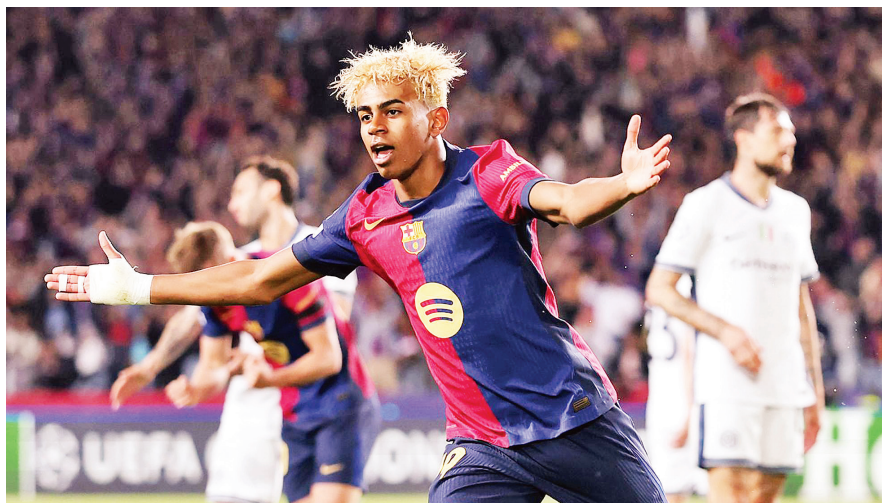
THỂ THAO

58. Chờ sự bùng nổ của những cây vợt Việt

59. Đội tuyển nữ quốc gia

Sẵn sàng hành trình trở lại World Cup

60. Tiền vệ Nguyễn Hải Long: “Đã có lúc tôi nghi ngờ bản thân rất nhiều”

62

Lamine Yamal - Cậu bé lớn trước tuổi

KỶ NIỆM 135 NĂM NGÀY SINH CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH (19/5/1890 - 19/5/2025)

Như đỉnh non cao tự giấu hình

TRẦN QUANG

“Như đỉnh non cao tự giấu hình/ Trong rừng xanh lá, ghét hư vinh...” là hai câu trong bài thơ dài *Theo chân Bác* của nhà thơ Tố Hữu. Trọn cuộc đời “vô cùng cao thượng và phong phú, vô cùng trong sáng và đẹp đẽ” của Bác Hồ, lòng nhân ái, bao dung, đức tính khiêm tốn, giản dị của Người cũng chính là lẽ sống, là bài học lớn cho các thế hệ người Việt Nam.

NGÀY 19/5 năm nay, chúng ta kỷ niệm 135 năm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh, lãnh tụ thiên tài của Đảng và nhân dân ta. Xa vắng lâu ngày nhưng hình bóng, tư tưởng, những lời nói ân cần của Người như vẫn ở bên chúng ta, vô cùng lớn lao, vô cùng gần gũi. Ở Người hội tụ nhiều phẩm chất quý báu, không chỉ các nhà nghiên cứu trong nước mà nhiều học giả nước ngoài đã bày tỏ sự ngưỡng mộ nhà văn hóa lớn Hồ Chí Minh. Giáo sư Yoo Tae Hyun từng làm Đại sứ Hàn Quốc tại Việt Nam, sau đó ông tình nguyện ở lại làm giảng viên tại khoa Đông phương, Đại học Đà Lạt, đã viết bài: “Vì sao tôi kính yêu Người-Hồ Chí Minh”. Ông cho rằng: “Trong một chừng mực nào đó, có thể nói Bác Hồ là người thầy đã đánh thức lại một cách sâu sắc tư tưởng triết học phương Đông”.

Đương nhiên, Hồ Chí Minh sớm tiếp xúc với văn hóa phương Tây, kể từ khi người thanh niên yêu nước ấy rời bến cảng Nhà Rồng ngày 5/6/1911 ra đi tìm đường cứu nước. Nguyễn Tất Thành-Nguyễn Ái Quốc đã “đi khắp bóng cờ châu Mỹ, châu Phi” để học cái “túi khôn” của nhân loại, tìm đường đi cho dân tộc theo đi. Thế nhưng văn hóa phương Đông vẫn là cái nôi nuôi dưỡng Bác từ tấm bé nơi Làng Sen quê cha, Hoàng Trù quê mẹ, nơi Cổ đô Huế thân thương, cho đến sau này là các chân trời mới bên ngoài núi sông bờ cõi đất Việt. Ở Bác, tinh túy triết học phương Đông thấm đẫm trong tư tưởng, đạo đức, lối sống, nhưng được gạt lọc, chưng cất và thoát khỏi cái bóng của những “Ông đồ Mácxit”. Chính là từ thực tiễn đất nước, từ mạch nguồn lịch sử, văn hóa Việt Nam chung đúc nên.

Một trong những tư tưởng nổi bật của Bác về đạo đức cách mạng là tư tưởng về “cần, kiệm, liêm, chính”. Bác nói: “*Chính* nghĩa là không *tà*, nghĩa là thẳng thắn, đứng đắn. Điều gì không đứng đắn, thẳng thắn, tức là *tà*. *Cần, Kiệm, Liêm*, là gốc rễ của *Chính*. Nhưng một cây cần có gốc rễ, lại cần có ngành, lá, hoa quả mới là hoàn toàn. Một người phải *Cần, Kiệm, Liêm*, nhưng còn phải *Chính* mới là người hoàn toàn”.

Bác giải thích rõ hơn về *Chính*. Trong bài viết trên báo *Cứu Quốc* ngày 2/6/1949, Người viết: “Trên quả đất, có hàng muôn triệu người. Song số người ấy có thể chia làm

Lễ phát động phong trào và ra mắt nền tảng “Bình dân học vụ số”.

hai hạng: người *thiện* và người *ác*. Trong xã hội, tuy có trăm công, nghìn việc. Song những công việc ấy có thể chia làm 2 thứ: việc *chính* và việc *tà*. Làm việc *chính*, là người *thiện*. Làm việc *tà*, là người *ác*”. Theo Người, hoạt động của con người trong xã hội có ba mặt: *Với mình*, không được tự kiêu tự đại, phải luôn cầu tiến bộ, luôn tự kiểm điểm, tự phê bình, đồng thời phải hoan nghênh người khác phê bình mình. Mình không *chính* mà muốn người khác *chính* là vô lý. *Với người*, phải yêu quý, kính trọng, giúp đỡ. Chớ nịnh hót người trên, xem khinh người dưới. Thái độ phải chân thành, khiêm tốn, thật thà, đoàn kết. Phải học người và giúp người tiến tới. *Với việc*, phải để công việc nước lên trên, trước việc tư, việc nhà. Đã phụ trách việc gì thì quyết làm cho kỳ được, không sợ khó nhọc, nguy hiểm...

Các nhà nho xưa kia cũng có những tư tưởng khác nhau. Mạnh Tử cho rằng Nhân chi sơ tính bản thiện (con người sinh ra tính vốn thiện) - đây là bài học mở đầu trong cuốn *Tam Tự Kinh*. Thế nhưng, Tuân Tử lại nói Nhân chi sơ tính bản ác. Còn Bác Hồ thì viết giản dị: “Hiền, dữ phải đâu là tính sẵn/ Phần nhiều do giáo dục mà nên”. Sinh thời Bác thường nhắc các nhà lý luận, các văn nghệ sĩ cần kế thừa các giá trị truyền thống nhưng phải cải tiến, phải làm mới nhưng đừng làm hỏng, “chớ có gieo vừng ra ngô”.

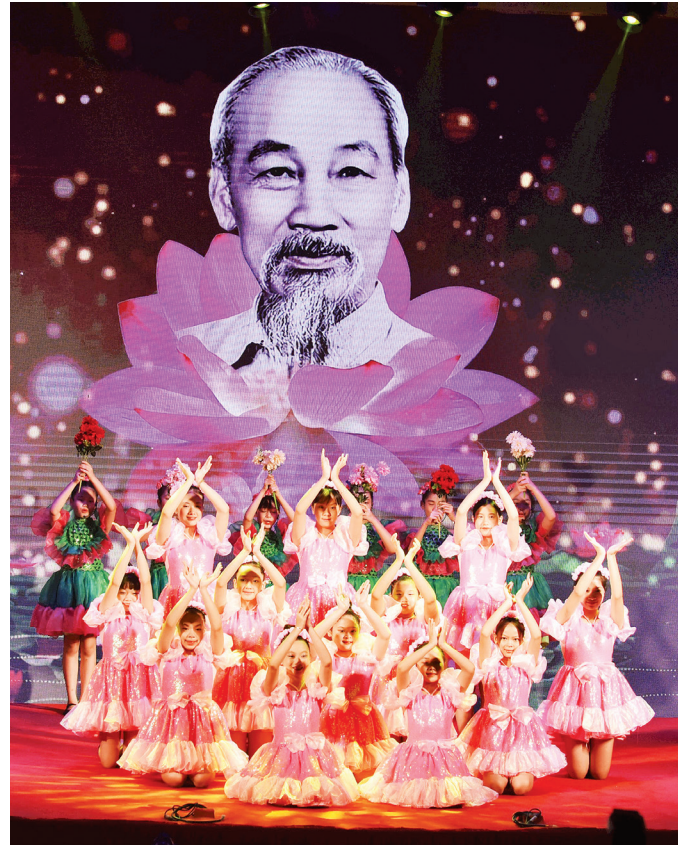
NGÀY nay, cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đã đi vào đời sống, đã làm bùng dậy kinh tế, khoa học, văn hóa của các quốc gia trên thế giới, trong đó có Việt Nam. Đất nước chuyển mình mạnh mẽ, bước vào kỷ nguyên mới, những tư tưởng lớn của cha ông ta, của Bác Hồ vẫn đang được nghiên cứu, kế thừa và phát triển, ở những góc độ

mới, tầm cao và chiều sâu mới. Trong bối cảnh hiện nay khi công nghệ phát triển vô cùng nhanh chóng, xã hội thay đổi từng ngày, phẩm chất *chính* của người cán bộ, nhất là người lãnh đạo, không những không thay đổi mà còn cần được rèn luyện, bồi đắp và thích nghi với thời đại mới.

Một cán bộ được coi là *chính* thời này, không chỉ giới hạn ở sự chính danh, chính nghĩa, chính trực, liêm chính, có chính kiến, mà theo chúng tôi, cần nhấn mạnh một số điều sau: Đó là sự *chính trực trong hành động và minh bạch trong công việc*. Thời kinh tế số, xã hội số, cần minh bạch thông tin. Một cán bộ chính trực không chỉ lo sao bản thân làm đúng mà còn cần giúp người dân, đồng nghiệp và tổ chức thấy được điều đó một cách rõ ràng. Chẳng hạn, kịp thời, minh bạch trong việc ra quyết định, trong quan hệ công tác, tránh để xảy ra dị nghị, mất niềm tin. Đó là thái độ thẳng thắn nhưng khéo léo, thuyết phục trong điều hành công việc, trong giao tiếp. *Chính* không có nghĩa là rập khuôn, cứng nhắc, như quá nhấn mạnh tập trung mà “quên” dân chủ, biết lắng nghe và phân tích ý kiến nhiều chiều. Đó là, gương mẫu trong công cuộc “Bình dân học vụ số”, luôn tìm hiểu, nâng cao kiến thức mà mình đã có. Người không theo kịp thời đại, không hiểu công nghệ thì rất dễ bị tụt hậu. Thời nay người có tài là người được đào tạo cơ bản, tự học suốt đời, biết quản lý và sử dụng công nghệ để làm việc tốt, để phục vụ nhân dân.

Chính ngược với *tà* nghĩa là người có tài năng, đức độ không sa vào danh lợi cá nhân, không tham nhũng, quan liêu, lãng phí; tinh táo, không lung lay trước những cám dỗ, “không nói không, không nói khó”, “chỉ bàn tiến, không bàn lùi” trong điều kiện gấp gáp phải làm nhiều công việc lớn. Đương nhiên, khi nói tiến-lùi là về mặt tư tưởng, còn trong hành động, trong giải pháp thì có khi vẫn phải chấp nhận giải pháp tình thế, tạm lùi một bước để tiến hai bước. Thế là *chính* vậy.

Thời gian qua chúng ta thường nói tới một cuộc cách mạng lớn, hay là những chuyển động mang tính lịch sử - cuộc cách mạng về tinh gọn, sắp xếp bộ máy trong hệ thống chính trị. Điều này trước đây đã bàn đến, đã làm nhưng chưa đạt yêu cầu như mong muốn. Tinh gọn là tước bỏ, thay thế, điều chỉnh, không tránh khỏi đụng chạm, cho nên có khi phải chịu mất mát, chịu đau. Không ít cán bộ trong diện dôi dư, xuống chức. Lại nhớ đến yêu cầu liêm chính mà Bác Hồ mong muốn từ khi chính quyền cách mạng còn non trẻ. Yêu cầu phẩm chất, tư cách trong bối cảnh “vừa chạy vừa xếp hàng” như thế nào? Đồng chí Tổng Bí thư Tô Lâm nhiều lần nhấn mạnh rằng, tinh gọn bộ máy là để mạnh lên, đặt lợi ích chung lên trên lợi ích cá nhân, phục vụ dân tốt hơn, hiệu quả hơn. Không có một quyết định nào có thể vừa lòng hết thấy mọi người. Việc xây dựng nhân sự cấp ủy các tỉnh thuộc diện hợp nhất, và sáp nhập, thành lập mới các xã sẽ không tránh khỏi tâm tư, băn khoăn, lo lắng, nhưng không vì sự điều chuyển của tổ chức, sự sắp xếp bố trí cán bộ chưa phù hợp năng lực, nguyện vọng mà nảy sinh tâm lý tiêu cực, phát ngôn tùy tiện, gây mất đoàn kết nội bộ. *Chính*

Biểu diễn nghệ thuật chào mừng kỷ niệm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh.

cũng có thể hiểu rằng, khi sắp xếp tổ chức không để xảy ra tình trạng cục bộ địa phương, chạy chức chạy quyền, “bắt tay chia ghế”, mà sẵn lòng “treo ấn từ quan” khi thấy mình không còn phù hợp với tình hình mới, không đáp ứng yêu cầu cao của thời kỳ mới. “Rút lui đúng lúc” không phải là “thất thế”, có khi còn được mọi người trân trọng, yêu quý hơn. Sự “chính trực” thể hiện ở chỗ, biết thoát ra khỏi cái bóng của mình, nói theo ngôn ngữ hiện đại là biết ứng xử và hành xử khôn ngoan trong cạnh tranh và thay đổi.

Đại hội Đảng các cấp là một dịp kiểm nghiệm và thử thách dũng khí, đạo đức. Mong sao người được lựa chọn tham gia cấp ủy phải là người có đủ bản lĩnh, trí tuệ, uy tín, không để lọt những cán bộ cơ hội, quá đam mê quyền lực. Quy hoạch, đánh giá, lựa chọn, không chỉ là việc đánh giá năng lực, mà còn là cuộc sát hạch về đạo đức, lý tưởng và bản lĩnh chính trị của mỗi cán bộ, đảng viên.

BÁC HỒ nói “Đảng ta là đạo đức, là văn minh” vừa khẳng định bản chất của Đảng và những yêu cầu cốt lõi nhất, càng về sau, xã hội càng phát triển, tổ chức đảng càng phải văn minh hơn, đạo đức hơn. Người lãnh đạo liêm chính, chính trực được quần chúng thừa nhận, tin yêu sẽ tỏa sáng. Nhưng không cao vợi, không chói lóa, choáng ngợp, “tự giấu hình” để hòa vào mọi người, vào cuộc sống.

Biểu tượng sáng ngời của lòng yêu nước và tình đoàn kết quốc tế

◊ KHÀI HOÀN - MINH DUY

(Phóng viên Báo Nhân Dân thường trú tại Pháp)

Nước Pháp có gắn bó đặc biệt với quãng thời gian hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh, là chặng đầu tiên trên hành trình tìm đường cứu nước vào năm 1911 và cũng là nơi Người trở lại vào năm 1946 với tư cách là nguyên thủ quốc gia của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa có chủ quyền. Vì thế, nước Pháp là nơi in đậm dấu chân cũng như tình cảm và sự ngưỡng mộ về Người.

Bức tượng bán thân Chủ tịch Hồ Chí Minh trong “Không gian Hồ Chí Minh”.

CẢ CUỘC ĐỜI VÌ NƯỚC, VÌ DÂN

Theo nhà sử học Pháp Alain Ruscio, một trong những phẩm chất cao đẹp nhất của Chủ tịch Hồ Chí Minh là suốt đời tận tụy, hy sinh vì nước, vì dân không màng danh lợi.

Từ thuở nhỏ, chứng kiến cảnh nước mất, nhà tan, người thanh niên yêu nước Nguyễn Tất Thành đã sớm nung nấu ý chí cứu nước. Năm 1911, Người rời bến Nhà Rồng ra đi tìm đường cứu nước với hành trang duy nhất là lòng yêu nước và khát vọng giành lại độc lập cho dân tộc. Trở lại Pháp với tên gọi Nguyễn Ái Quốc, Người tham gia Đảng Xã hội, rồi trở thành một trong những thành viên sáng lập Đảng Cộng sản Pháp tại Đại hội Tours năm 1920.

Nguyễn Ái Quốc nằm trong số ít đảng viên của Đảng Cộng sản Pháp non trẻ kiên quyết đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân. Người có nhiều bài viết trên báo L'Humanité về vấn đề thuộc địa và thành lập Hội Liên hiệp Thuộc địa (Union Intercoloniale), quy tụ các nhà hoạt động từ nhiều thuộc địa như Algeria, Guadeloupe, Martinique...

Theo báo cáo của chính quyền thời đó, Nguyễn Ái Quốc

sống giản dị, khiêm tốn tại một căn phòng nhỏ ở ngõ Compoin, Paris. Người có tinh thần tự học hỏi cao, am hiểu nhiều lĩnh vực từ chính trị đến đời sống, thông thạo nhiều ngôn ngữ.

Ông Alain Ruscio nhấn mạnh: Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn phân biệt giữa nhân dân và chế độ thực dân Pháp, coi nhân dân Pháp là đồng minh trong cuộc đấu tranh chống lại hệ thống thuộc địa. Cuộc đấu tranh của Người trở thành biểu tượng cho cuộc đấu tranh của các dân tộc bị áp bức.

Người còn viết nhiều bài trên báo Le Paria – tờ báo duy nhất của các dân tộc thuộc địa – không chỉ đề cập đến Việt Nam mà còn phản ánh phong trào đấu tranh của người da đen ở Mỹ. Hình ảnh Nguyễn Ái Quốc gây ấn tượng sâu sắc trong lòng nhiều người Pháp, nhất là giới trí thức, như một biểu tượng cho cuộc chiến chống bất công.

Pháp là nơi chứng kiến sự gặp gỡ giữa khát vọng giành độc lập, tự do cho dân tộc của Chủ tịch Hồ Chí Minh với tinh thần “Tự do - Bình đẳng - Bác ái” của Cách mạng Pháp 1789. Đây cũng là nơi Người tiếp thu các giá trị nhân văn tiến bộ của văn hóa Pháp.

Nhà sử học Alain Ruscio khẳng định, Chủ tịch Hồ Chí Minh là nhà cách mạng dày dạn kinh nghiệm, nhà dân tộc chủ nghĩa nhiệt thành, suốt đời đấu tranh vì mục tiêu cao cả: độc lập, tự do và hạnh phúc cho nhân dân. Trong những năm kháng chiến chống đế quốc Mỹ, Người kiên định mục tiêu thống nhất đất nước – một ý chí được toàn dân quyết tâm thực hiện và đã thành hiện thực vào năm 1975. Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương đạo đức sáng ngời, hội tụ phẩm chất của một lãnh tụ thiên tài: vĩ đại mà gần gũi, giản dị, gắn bó với nhân dân, hết lòng vì sự nghiệp độc lập dân tộc, thống nhất đất nước và hạnh phúc của nhân dân. Người mong muốn xây dựng một nước Việt Nam giàu mạnh, sánh vai với các cường quốc năm châu.

Năm 1987, Đại hội đồng UNESCO đã thông qua Nghị quyết 24C/18.65 về kỷ niệm 100 năm Ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh, khẳng định Người “là một biểu tượng kiệt xuất về quyết tâm của cả một dân tộc, đã cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp giải phóng dân tộc của nhân dân Việt Nam, góp phần vào cuộc đấu tranh chung của các dân tộc vì hòa bình, độc lập, dân chủ và tiến bộ xã hội” và “là hiện thân của những khát vọng của các dân tộc trong việc khẳng định bản sắc dân tộc của mình và tiêu biểu cho việc thúc đẩy sự hiểu biết lẫn nhau”.

HÌNH MẪU CỦA TINH THẦN ĐOÀN KẾT QUỐC TẾ TRONG SÁNG

Bảo tàng Lịch sử Sống thành lập năm 1939 nhân kỷ niệm 150 năm Cách mạng Pháp, ở thành phố Montreuil là địa danh duy nhất ở Pháp có bức tượng bán thân và “Không gian Hồ Chí Minh”, nơi lưu giữ nhiều hình ảnh của Người. Bảo tàng tôn vinh các vĩ nhân từng để lại những dấu ấn lịch sử sâu đậm, có tác động và có sức ảnh hưởng to lớn đến thế giới. Với tấm lòng tôn kính vị Anh hùng giải phóng dân tộc, Nhà văn hóa kiệt xuất của Việt Nam, chính quyền thành phố Montreuil dành riêng một căn phòng để lưu giữ và trưng bày những hình ảnh, hiện vật quý về cuộc đời hoạt động của Bác Hồ trong những năm tháng Người ở Pháp với tên gọi Nguyễn Ái Quốc.

Trong căn phòng nhỏ chừng 10m², một không gian đã được tái hiện giống như trước đây, khi Bác Hồ từng sống ở số 9 ngõ Compoin (quận 17 Paris) trong giai đoạn từ 1921-1923. Từ những phiên bản gốc như cánh cửa bằng gỗ và tấm biển ở căn nhà cũ, chiếc bồn lavabo trong căn phòng Người từng ở, đến những phiên bản minh họa viên gạch Bác thường dùng để sưởi khi đi ngủ trong mùa đông giá rét. Các đồ vật này được trưng bày theo đúng hiện trạng xưa kia trên nền bức tranh tường vẽ chiếc giường và bộ bàn ghế đơn sơ, giúp khách tham quan có thể tưởng tượng được Bác Hồ từng sống và làm việc như thế nào khi ở Pháp...

Bà Véronique Fau-Vincenti, Tiến sĩ lịch sử, phụ trách sưu tầm tại Bảo tàng Lịch sử Sống cho biết: “Không gian Hồ Chí Minh” là sự tri ân sâu sắc của bạn bè Pháp đối với Người. Nhằm gìn giữ ký ức lịch sử và những dấu ấn của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại trên hành trình cách mạng tại nước Pháp, ban lãnh đạo bảo tàng đã lựa chọn, tái hiện tinh thần ấy trong một không gian vừa mang tính tưởng niệm, vừa có giá trị giáo dục sâu sắc. Mỗi chi tiết, mỗi vật dụng trong gian phòng đều góp phần khắc họa sinh động chân dung một nhà cách mạng kiên cường, giản dị và sâu sắc, để lại ấn tượng sâu đậm trong lòng bạn bè quốc tế.

Là người từng chủ trì nhiều hoạt động vinh danh Chủ tịch Hồ Chí Minh, ông Jean-Pierre Brard - cựu Thị trưởng thành phố Montreuil, chia sẻ: Vị lãnh tụ vĩ đại của nhân dân Việt Nam đã để lại dấu ấn rất lớn trong lịch sử của cả Việt Nam và lịch sử thế giới. Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ đóng góp vào sự nghiệp giải phóng dân tộc mà còn là một người có tầm ảnh hưởng lớn trong các phong trào giải phóng dân tộc trên thế giới, là hiện thân của chủ nghĩa yêu nước chân chính kết hợp với chủ nghĩa quốc tế trong sáng.

Theo ông Jean-Pierre Brard, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến việc kết nối và tăng cường tình đoàn kết quốc tế, đã dành nhiều tình cảm cho nước Pháp. Chủ tịch Hồ Chí Minh có tinh thần đấu tranh không mệt mỏi, không chỉ vì Tổ quốc mà còn vì lý tưởng cộng sản, vì độc lập, tự do của các dân tộc bị áp bức, vì hòa bình và công lý trên thế giới. Những ảnh hưởng của Người vẫn còn giá trị đến ngày nay và tiếp tục là nguồn cảm hứng cho nhiều thế hệ người Việt Nam và bạn bè quốc tế.

Bảo tàng Lịch sử Sống lưu giữ những hình ảnh, hiện vật quý về cuộc đời hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những năm tháng ở Pháp.

TẤM GƯƠNG SÁNG CHO CỘNG ĐỒNG NGƯỜI VIỆT TẠI PHÁP

Đối với cộng đồng người Việt tại Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương sáng ngời về lòng yêu nước, sự hy sinh cho cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc và xây dựng, bảo vệ đất nước. Tấm gương đó là ngọn đuốc, nguồn cảm hứng vô cùng lớn cho kiều bào ở Pháp.

Là người đã khởi xướng phong trào người Việt yêu nước tại Pháp và tổ chức nên những tiền thân đầu tiên của Hội người Việt Nam tại Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khơi dậy lòng yêu nước của người Việt Nam đến Pháp thời bấy giờ bằng hoạt động và tư tưởng của mình.

Những ảnh hưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn còn giá trị đến ngày nay và tiếp tục là nguồn cảm hứng cho nhiều thế hệ kiều bào, từ thế hệ thứ ba, thứ tư, và cả thanh niên sinh viên Việt Nam theo học tại Pháp.

Ông Nguyễn Văn Bốn, nguyên Chủ tịch đặc trách đối ngoại của Hội người Việt Nam tại Pháp bày tỏ: Tư tưởng của Bác Hồ về sự đoàn kết, gắn kết trong cộng đồng và những nỗ lực của Người trong gìn giữ tình hữu nghị giữa nhân dân Pháp và Việt Nam là những tư tưởng lớn, nguồn cảm hứng lớn tiếp tục dẫn dắt các hoạt động và phong trào hiện nay của cộng đồng. Trong giai đoạn hòa bình và công cuộc đổi mới hiện nay, tư tưởng của Người vẫn là sự dẫn dắt cho hoạt động của bà con kiều bào hướng về quê hương và góp phần xây dựng đất nước hùng cường.

Theo Đại sứ Đinh Toàn Thắng, các cơ quan đại diện Việt Nam tại Pháp và các hội đoàn người Việt có nhiệm vụ quan trọng trong việc gìn giữ những kỷ vật, dấu ấn, tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh kính yêu, thể hiện được sự gắn kết trong cộng đồng và là kim chỉ nam để cộng đồng hoạt động hướng về đất nước. Sự ủng hộ của bạn bè Pháp đối với sự nghiệp giải phóng và xây dựng đất nước của Việt Nam là di sản rất quý giá. Những cán bộ ngoại giao và các cơ quan đại diện Việt Nam tại Pháp có nhiệm vụ trọng tâm là gìn giữ và phát huy di sản đó cho đất nước, cộng đồng bà con và quan hệ Việt-Pháp.

KỶ HỌP THỨ CHÍN, QUỐC HỘI KHÓA XV:

TẠO CƠ SỞ HIỆN ĐỊNH CHO SẮP XẾP, TINH GỌN BỘ MÁY

● THIÊN THANH

Sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 là nội dung đặc biệt quan trọng được trông đợi tại kỳ họp thứ chín, Quốc hội khóa XV. Đây không chỉ là một bước đi về mặt lập hiến, mà còn là tín hiệu chuyển mình mang ý nghĩa chiến lược: thể chế hóa kịp thời các kết luận, chỉ đạo quan trọng của Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư về sắp xếp, tinh gọn bộ máy của hệ thống chính trị.

MỞ ĐƯỜNG CHO MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG HAI CẤP

Ủy ban dự thảo sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 (Ủy ban) có 15 thành viên, do Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn làm Chủ tịch. Chiều 5/5, với 452/452 đại biểu Quốc hội (ĐBQH) tán thành, Quốc hội thông qua Nghị quyết về việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013. Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn nêu rõ: Việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 là công việc rất hệ trọng, cần tiến hành thận trọng, khách quan, dân chủ, khoa học, hiệu quả. Việc sửa đổi, bổ sung lần này chỉ tập trung để phục vụ tiếp tục thực hiện cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy, theo tinh thần Nghị quyết số 18 của Trung ương, không mở rộng sang các lĩnh vực khác.

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Khắc Định cho biết, dự thảo Nghị quyết về việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 gồm hai điều, trong đó Điều 1 bao gồm 8 khoản sửa đổi, bổ sung một số quy định của Hiến pháp năm 2013 về Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị-xã hội, về đơn vị hành chính và tổ chức chính quyền địa phương.

Nội dung sửa đổi, bổ sung lần này nhằm làm rõ vai trò cốt lõi của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, nhấn mạnh vị trí là tổ chức trung tâm của khối đại đoàn kết toàn dân, đồng thời bảo đảm cơ sở pháp lý cho việc sắp xếp tổ chức bộ máy. Quy định về vị trí, chức năng, nguyên tắc tổ chức và hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam được bổ sung để phù hợp với mô hình tổ chức mới sau khi sắp xếp các tổ chức chính trị-xã hội trực thuộc, đặc biệt là đề xuất trao quyền trình dự án luật, dự án pháp lệnh cho Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Với Công đoàn Việt Nam, dự thảo nhấn mạnh đây là tổ chức chính trị-xã hội của giai cấp công nhân và người lao động, trực thuộc Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, đồng thời bổ sung nhiệm vụ là đại diện của người lao động ở cấp quốc gia trong quan hệ lao

động và quan hệ quốc tế về công đoàn để phù hợp với bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế.

Một điểm đáng chú ý là phần sửa đổi về tổ chức đơn vị hành chính và chính quyền địa phương đã thể chế hóa chủ trương tinh gọn bộ máy, hướng tới tổ chức chính quyền hai cấp ở địa phương và kết thúc hoạt động của đơn vị hành chính cấp huyện. Các quy định mới mang tính khái quát, xác định rõ hệ thống đơn vị hành chính gồm tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và các đơn vị hành chính phía dưới; riêng đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt sẽ do Quốc hội quyết định thành lập.

Việc xác định các loại đơn vị hành chính dưới tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và trình tự, thủ tục thành lập, giải thể, nhập, chia, điều chỉnh địa giới đơn vị hành chính do Quốc hội quy định. Đồng thời, các sửa đổi, bổ sung cũng quán triệt kết luận của Trung ương, Bộ Chính trị và Ban Bí thư theo hướng quy định tổ chức chính quyền địa phương gồm HĐND và UBND, không sử dụng thuật ngữ “cấp chính quyền địa phương”...

Phó Chủ nhiệm Ủy ban Pháp luật và Tư pháp của Quốc hội Nguyễn Phương Thủy cho hay, có một số ý kiến băn khoăn về quy định chuyển tiếp trong dự thảo nghị quyết liên quan đến việc chỉ định các chức danh thuộc UBND và HĐND tại những đơn vị hành chính mới được hình thành sau quá trình sắp xếp. Đại biểu Nguyễn Phương Thủy cho rằng, dù cơ chế chỉ định là một bước đi mới, nhưng xét trong bối cảnh thực tế thì hoàn toàn có cơ sở. Bởi lẽ, nhiệm kỳ hiện tại của HĐND cũng không còn dài, trong khi việc sáp nhập đơn vị hành chính lần này có quy mô lớn trên toàn quốc: có nơi nhập ba tỉnh, thành phố thành 1 hoặc nhập 5-7 xã thành 1 đơn vị hành chính cấp xã. Quy mô thay đổi lớn như vậy sẽ đặt ra không ít thách thức trong việc theo dõi, đánh giá chính xác năng lực và phẩm chất của đội ngũ cán bộ được bố trí tại các địa phương mới. Việc lựa chọn nhân sự, vì thế, cần tính đến yếu tố thực tiễn, bảo đảm không làm gián đoạn hoạt động của bộ máy chính quyền địa phương trong giai đoạn chuyển tiếp.

Đại biểu Trần Hoàng Ngân (TP Hồ Chí Minh) nhấn mạnh việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp 2013 phải được đặt trong tầm nhìn dài hạn, tương xứng với định hướng chiến lược mà Tổng Bí thư Tô Lâm đã nêu - đó là tầm nhìn cả trăm năm. Nội dung sửa đổi, bổ sung không chỉ phản ánh thực tiễn hiện tại mà còn cần mở đường cho tư duy mới trong quản trị phát triển, đặc biệt là trong việc tổ chức lại không gian và nguồn lực của các địa phương. Đại biểu dẫn thí dụ sinh động

Chủ trì cuộc họp Ban Bí thư về việc triển khai lấy ý kiến của nhân dân, các ngành, các cấp vào nội dung sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013, Tổng Bí thư Tô Lâm lưu ý tuyên truyền sâu rộng trong nhân dân về mục đích, ý nghĩa, phạm vi sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013; đa dạng hóa các hình thức để nhân dân đóng góp ý kiến, không hạn chế bất cứ hình thức nào; bảo đảm phát huy dân chủ, thực chất; tăng cường vận động nhân dân góp ý thông qua ứng dụng qua VNeID. Các cơ quan theo nhiệm vụ phân công làm tốt công tác tổng hợp ý kiến của nhân dân, bảo đảm ghi nhận đầy đủ, khách quan các ý kiến đóng góp theo đúng phạm vi, nội dung sửa đổi Hiến pháp năm 2013 để báo cáo Quốc hội xem xét, quyết định...

về vùng kinh tế trọng điểm phía nam, nơi TP Hồ Chí Minh, Bình Dương và Bà Rịa-Vũng Tàu như ba động cơ của cùng một đầu tàu. Nếu được kết nối và vận hành hài hòa, ba “đầu máy” này sẽ cùng tạo lực kéo mạnh mẽ, giúp cả vùng bứt phá. Chính vì thế, quy định về mô hình tổ chức chính quyền địa phương cần phù hợp với thực tế phát triển và xu thế phân quyền ngày càng sâu rộng, để địa phương có đủ dư địa và công cụ tự chủ trong không gian phát triển chung.

Thảo luận tại hội trường ngày 14/5, ý kiến của các đại biểu Quốc hội tán thành với phạm vi sửa đổi, bổ sung và nội dung cơ bản của dự thảo Nghị quyết sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013. Nhằm góp phần hoàn thiện dự thảo Nghị quyết, các đại biểu tập trung thảo luận về các quy định liên quan đến: Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị-xã hội; Công đoàn Việt Nam; quyền trình dự án luật, dự án pháp lệnh của các tổ chức chính trị-xã hội; tổ chức đơn vị hành chính. Một số đại biểu đề nghị giữ nguyên như quy định hiện hành về việc “đại biểu Hội đồng nhân dân có quyền chất vấn Chánh án Tòa án nhân dân, Viện trưởng Viện Kiểm sát nhân dân” tại khoản 2 Điều 115 của Hiến pháp; đề nghị sửa đổi Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Luật Công đoàn cho phù hợp với nội dung sửa đổi, bổ sung Hiến pháp năm 2013. Ngoài ra, có ý kiến đại biểu cho rằng, trong dự án Luật Tổ chức chính quyền địa phương (sửa đổi) đã khẳng định việc tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp, tuy nhiên, dự thảo Nghị quyết sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 lại không nêu rõ vấn đề này, nên đề nghị bổ sung vào dự thảo Nghị quyết để bảo đảm sự đồng bộ.

QUAN TÂM LẤY Ý KIẾN CỦA NHÂN DÂN

Nội dung sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 thu hút sự quan tâm sâu sắc của các đại biểu, từ các phiên thảo luận tổ đến nghị trường. Đại biểu Nguyễn Anh Trí (Hà Nội) đặc biệt nhấn mạnh tầm quan trọng của việc lấy ý kiến nhân dân - một công việc hệ trọng liên quan trực tiếp đến đời sống chính trị - pháp lý của quốc gia.

Toàn cảnh hội trường Kỳ họp thứ chín, Quốc hội khóa XV.

Ảnh | DUY LINH

Theo đại biểu, muốn lắng nghe và tiếp thu ý kiến đóng góp bảo đảm hiệu quả thì không thể thiếu tiếng nói của những người có chuyên môn sâu. Vì vậy, ĐBQH Nguyễn Anh Trí đề xuất Ủy ban cần chủ động tổ chức các cuộc tọa đàm chuyên đề với sự tham gia của giới khoa học, các chuyên gia pháp lý cùng các nhà nghiên cứu từ Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị-xã hội. Đó là những người có hiểu biết, kinh nghiệm và tư duy sắc bén, sẽ đóng góp được nhiều ý kiến có chiều sâu. Các tọa đàm nên được thiết kế theo từng chủ đề cụ thể để đi đến tận cùng các vấn đề.

Chủ nhiệm Ủy ban Pháp luật và Tư pháp của Quốc hội Hoàng Thanh Tùng cho biết, phương thức lấy ý kiến nhân dân rất mới được áp dụng là thông qua ứng dụng định danh điện tử VNeID. Thời gian lấy ý kiến nhân dân trong 1 tháng, bắt đầu từ ngày 6/5 và kết thúc vào ngày 5/6. Người dân từ mọi miền đất nước, nếu có smartphone và tài khoản định danh, đều có thể truy cập, đọc dự thảo, bày tỏ chính kiến, và gửi lại trực tiếp đến hệ thống quản lý trung tâm.

Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn yêu cầu đẩy mạnh và không ngừng đổi mới công tác thông tin tuyên truyền, động viên sự tham gia tích cực của các tầng lớp nhân dân, cán bộ, đảng viên, các chuyên gia, nhà khoa học và toàn hệ thống chính trị, tạo thành những đợt sinh hoạt chính trị, phong trào thi đua yêu nước, có trách nhiệm với đất nước, dân tộc trong việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013.

Việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 2013 dự kiến sẽ được Quốc hội hoàn thành trước ngày 30/6/2025 và có hiệu lực thi hành từ ngày 1/7/2025. Mốc thời gian này đã được Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn khẳng định, nhằm bảo đảm tiến độ thực hiện chủ trương sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị theo tinh thần Nghị quyết số 18 của Trung ương.

SOS: HÀNG GIẢ!

TS NGUYỄN SĨ DŨNG

Không còn là hiện tượng cá biệt, hàng giả - từ sữa bột, mỹ phẩm, thực phẩm chức năng cho đến bột ngọt, nước mắm, gia vị - đang bủa vây người tiêu dùng Việt Nam. Từ chợ truyền thống đến sàn thương mại điện tử, từ cửa hàng vỉa hè đến siêu thị hiện đại, hàng giả len lỏi, trà trộn, đánh tráo giá trị thật bằng những sản phẩm gắn mác “cao cấp” nhưng rẻ tiền và nguy hiểm. Trong một xã hội mà niềm tin là vốn quý nhất, sự lan tràn của hàng giả chính là một cuộc khủng hoảng âm thầm nhưng nghiêm trọng.

Theo báo cáo của Tổng cục Quản lý thị trường, chỉ riêng năm 2024, lực lượng chức năng đã kiểm tra gần 91 nghìn vụ việc, xử lý hơn 44 nghìn vụ vi phạm, phạt hành chính khoảng 425 tỷ đồng. Trong số đó, một phần đáng kể liên quan đến hành vi sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng. Đặc biệt, vụ việc gây chấn động gần đây là đường dây sản xuất 573 loại sữa bột giả tại Hòa Bình, trong đó có 305 sản phẩm do doanh nghiệp “tự công bố” rồi biến mất khỏi địa chỉ đăng ký - một lỗ hổng pháp lý đang bị lợi dụng nghiêm trọng.

Tại TP Hồ Chí Minh, cơ quan chức năng cũng vừa phát hiện một kho mỹ phẩm giả trị giá hàng chục tỷ đồng, làm nhái các thương hiệu lớn như L'Oréal, Estée Lauder, Shiseido... Tại Hà Nội, hàng loạt thực phẩm chức năng giả được phát hiện, trong đó có nhiều sản phẩm ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe như viên uống hỗ trợ gan, tim mạch, xương khớp. Theo Tổ chức Sở hữu trí tuệ thế giới (WIPO), Việt Nam hiện nằm trong nhóm các quốc gia có mức độ vi phạm sở hữu trí tuệ cao nhất, phần lớn đến từ nạn hàng giả tràn lan.

TẤN CÔNG TRÊN MỌI MẶT TRẬN

Tình trạng hàng giả hiện nay không chỉ phổ biến mà còn tinh vi. Theo Bộ Công thương, trung bình mỗi ngày Việt Nam phát hiện khoảng 120 vụ việc vi phạm liên quan đến hàng giả và gian lận thương mại. Trên một số sàn thương mại điện tử còn xuất hiện tình trạng hàng giả được rao bán công khai, đánh lừa người tiêu dùng bằng giá thấp và bao bì bắt mắt, gần như không thể phân biệt bằng mắt thường.

Đáng lo ngại hơn, một số nghệ sĩ, bác sĩ, người nổi tiếng tham gia quảng bá sản phẩm - đặc biệt là thực phẩm chức năng, mỹ phẩm - bằng các phát ngôn thổi phồng công dụng, không kiểm chứng, đang góp phần tiếp tay cho hàng giả và hàng kém chất lượng lan rộng. Việc gắn hình ảnh cá nhân với các sản phẩm không rõ nguồn gốc khiến người tiêu dùng dễ bị lừa dối bởi tâm lý tin tưởng vào thần tượng hoặc người có chuyên môn y khoa. Một nghiên cứu của Viện Nghiên cứu Truyền thông và

Phát triển cho thấy, có đến 62% người tiêu dùng dưới 35 tuổi cho biết họ từng mua sản phẩm theo lời quảng bá của người nổi tiếng trên mạng xã hội, trong đó, không ít trường hợp dẫn đến hậu quả sức khỏe hoặc phát hiện hàng kém chất lượng.

Tác hại của hàng giả là đa chiều. Với người tiêu dùng, đó là nguy cơ ngộ độc, dị ứng, suy gan, thậm chí tử vong. Bộ Y tế ghi nhận hơn 30% số ca ngộ độc do thực phẩm chức năng trong năm qua có liên quan đến sản phẩm không rõ nguồn gốc. Với doanh nghiệp chân chính, hàng giả bóp méo cạnh tranh, đánh cắp thương hiệu, làm giảm doanh thu và niềm tin thị trường. Theo Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI), 80% doanh nghiệp được khảo sát cho rằng hàng giả ảnh hưởng trực tiếp đến hoạt động kinh doanh của họ. Với Nhà nước, hậu quả là thất thu ngân sách, rối loạn trật tự thị trường và suy giảm hiệu lực pháp luật. Và với toàn xã hội, hàng giả làm bào mòn đạo đức kinh doanh, tiếp tay cho sự gian dối và làm suy yếu niềm tin công cộng.

NHỮNG LỖ HỔNG TỪ HỆ THỐNG

Thực trạng hàng giả tràn lan là kết quả tổng hợp của nhiều yếu tố, trong đó có những bất cập kéo dài về thể chế, quản lý, thị trường và hành vi xã hội.

Về thể chế, hệ thống pháp luật dù đã tương đối đầy đủ, nhưng hiệu lực thi hành còn yếu. Chế tài xử phạt chưa đủ sức răn đe, nhiều vụ vi phạm nghiêm trọng vẫn chỉ dừng ở mức phạt hành chính. Cơ chế “tự công bố sản phẩm” tuy mang tính cải cách, nhưng lại thiếu hệ thống hậu kiểm nghiêm ngặt, dễ bị lợi dụng. Trách nhiệm quản lý thì bị phân tán, thiếu một đầu mối chỉ huy thống nhất và chuyên sâu.

Về thị trường, lợi nhuận siêu cao từ hàng giả khiến nhiều đối tượng bất chấp pháp luật. Trong khi đó, không ít doanh nghiệp chân chính lại thụ động trong việc đăng ký sở hữu trí tuệ, đầu tư công nghệ chống giả, hay bảo vệ thương hiệu qua các biện pháp pháp lý.

Về người tiêu dùng, tâm lý “ham rẻ”, thiếu kỹ năng phân biệt hàng giả - hàng thật và sự thờ ơ trước vi phạm đang tiếp tay cho nạn hàng giả sinh sôi. Nhiều người sau khi bị lừa chọn cách im lặng vì sợ phiền phức hoặc không tin rằng hành vi đó có thể bị xử lý.

Về công nghệ và quản lý dữ liệu, Việt Nam chưa xây dựng được hệ thống truy xuất nguồn gốc hàng hóa rộng khắp. Các sàn thương mại điện tử cho phép cá nhân dễ dàng mở gian hàng mà không cần xác minh nghiêm ngặt nguồn gốc sản phẩm, trở thành “mảnh đất màu mỡ” cho hàng giả phát triển.

Lực lượng quản lý thị trường tỉnh Thanh Hóa kiểm tra các sản phẩm sữa đang kinh doanh trên địa bàn huyện Hoàng Hóa.

Ảnh | LÊ NAM

GIẢI PHÁP ĐỒNG BỘ, PHÒNG VỆ TOÀN DIỆN

Để đối phó hiệu quả với hàng giả, cần một chiến lược tổng thể, phân vai rõ ràng và triển khai đồng bộ từ Trung ương đến cơ sở.

Trước hết, Nhà nước cần hoàn thiện pháp luật theo hướng tăng nặng chế tài, xử lý hình sự mạnh tay với các hành vi sản xuất, phân phối hàng giả, nhất là hàng ảnh hưởng đến sức khỏe cộng đồng. Hệ thống hậu kiểm cần được nâng cấp cả về pháp lý, năng lực chuyên môn và ứng dụng công nghệ số. Đặc biệt, cần chuyển hướng hậu kiểm từ nơi đăng ký sang nơi tiêu thụ thực tế, vì nhiều doanh nghiệp đăng ký một nơi nhưng tiêu thụ tại nhiều địa phương khác. Phải kiểm tra trực tiếp tại các kênh phân phối, cửa hàng, siêu thị, sàn thương mại điện tử, chợ đầu mối... - tức là kiểm tra nơi hàng thật sự “chạm tay” người tiêu dùng. Đặc biệt, cần quy định rõ trách nhiệm pháp lý của người nổi tiếng, bác sĩ, chuyên gia khi tham gia quảng bá sản phẩm. Việc phát ngôn sai lệch, không có căn cứ khoa học cần bị xử phạt nghiêm và công khai hóa để răn đe.

Các địa phương cần được trao quyền chủ động hơn trong việc phát hiện và xử lý vi phạm trên địa bàn. Cần hình thành các tổ công tác liên ngành tại cấp cơ sở, kết hợp giữa quản lý thị trường, y tế, công an, chính quyền và người dân.

Về phía doanh nghiệp, cần đầu tư công nghệ chống giả như mã QR, blockchain, truy xuất nguồn gốc điện tử; đăng ký

và bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ một cách bài bản; chủ động tố giác và khởi kiện hành vi xâm phạm thương hiệu; đồng thời truyền thông đến người tiêu dùng về cách nhận diện các sản phẩm chính hãng.

Người tiêu dùng cần được trang bị kỹ năng nhận diện hàng giả, và nâng cao tinh thần cảnh giác. Chúng ta không nên “ham rẻ để vô hình trung phải trả giá đắt”, mà cần thay đổi thói quen tiêu dùng: chỉ mua hàng có nguồn gốc rõ ràng, kiểm tra thông tin sản phẩm qua ứng dụng di động, và dũng cảm phản ánh khi phát hiện hàng giả.

Xã hội và truyền thông đóng vai trò dẫn dắt thay đổi hành vi. Cần có các chiến dịch truyền thông công cộng mạnh mẽ, nhất là trên mạng xã hội, để cảnh báo rủi ro và xây dựng văn hóa tiêu dùng chính trực. Hàng thật phải được trân trọng, hàng giả phải bị đào thải.

Hàng giả không chỉ là sự đánh tráo sản phẩm, mà là sự đánh tráo niềm tin. Một xã hội mà người làm thật bị thua thiệt, kẻ làm giả lại sinh lợi dễ dàng sẽ đứng trước nguy cơ bất ổn sâu xa. Cuộc chiến chống hàng giả không thể chỉ trông chờ vào một vài cơ quan chức năng, mà cần sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, cộng đồng doanh nghiệp và từng người dân.

Chống hàng giả là bảo vệ sức khỏe, đạo đức và tương lai của quốc gia. Đã đến lúc không còn thờ ơ được nữa.

SOS: Hàng giả - tiếng kêu cứu của thị trường lương thiện.

CHÍNH SÁCH KHUYẾN SINH CHIẾN LƯỢC CHO TƯƠNG LAI

Hiện nay, số con trung bình của một phụ nữ trong độ tuổi sinh đẻ tại Việt Nam là 1,91 và xu hướng mức sinh càng giảm thấp. Đáng chú ý, giới trẻ ngày càng có xu hướng kết hôn muộn, sinh ít con, nên trung bình mỗi phụ nữ Việt Nam hiện chỉ sinh chưa đến 2 con.

Số địa phương có mức sinh con dưới mức sinh thay thế đang tăng nhanh theo từng năm. Cụ thể, năm 2019 có 22 tỉnh, thành phố, năm 2023 là 27 tỉnh, thành phố và đến năm 2024 đã tăng lên 32 tỉnh, thành phố. Phần lớn các địa phương có mức sinh thấp tập trung tại các vùng kinh tế trọng điểm phía nam, nơi có tốc độ đô thị hóa cao và tăng trưởng kinh tế nhanh.

Đáng lo ngại, mức sinh ở khu vực thành thị chỉ đạt 1,67 con/phụ nữ (năm 2024), thấp hơn nhiều so với khu vực nông thôn (2,08 con/phụ nữ). Trong khi đó, ở nông thôn, mức sinh từng cao hơn mức sinh thay thế (2,1 con) nhưng hai năm qua cũng đã giảm xuống dưới mức sinh thay thế. Nếu không có biện pháp can thiệp kịp thời, tình trạng này sẽ diễn biến nhanh và giảm sâu hơn, gây nhiều hệ lụy nghiêm trọng trong tương lai.

Mức sinh thấp đe dọa đến sự ổn định và phát triển bền vững của xã hội. Mặc dù đã có những chính sách khuyến sinh, song thực tế vẫn còn nhiều rào cản về kinh tế, văn hóa và xã hội khiến nhiều gia đình chưa đủ động lực để sinh con. Để giải quyết thấu đáo vấn đề này cần sự chung tay của toàn xã hội.

Với mục tiêu nâng cao nhận thức, chia sẻ những giải pháp cụ thể và lắng nghe tiếng nói từ người dân, tiêu điểm “Chính sách khuyến sinh - Chiến lược cho tương lai” của *Nhân Dân hằng tháng* số tháng 5 tìm hiểu nguyên nhân sâu xa của tình trạng mức sinh thấp, và đề ra các giải pháp thiết thực để phát triển nguồn nhân lực cho tương lai, góp phần xây dựng một xã hội hạnh phúc, thịnh vượng.

THÁCH THỨC LỚN CHO TƯƠNG LAI DÂN SỐ VIỆT NAM

NGỌC DUNG

Liên tiếp trong ba năm gần đây, mức sinh tại Việt Nam giảm xuống dưới mức thay thế, đặc biệt tại các đô thị lớn. Nguy cơ già hóa dân số, thiếu hụt lao động, áp lực an sinh xã hội đang dần hiện hữu nếu không có các giải pháp can thiệp mạnh mẽ, kịp thời.

SỢ CƯỚI, LƯỜI SINH, KẾT HÔN MUỘN

Sau nhiều lần cân nhắc và trì hoãn, vợ chồng chị Minh Trang (35 tuổi), nhân viên một cơ quan tại Hà Nội, quyết định không sinh thêm con mà tập trung toàn bộ nguồn lực đầu tư cho con gái 10 tuổi. Hai vợ chồng đều xuất thân từ tỉnh lẻ, sau khi tốt nghiệp đại học đã quyết định ở lại Hà Nội lập nghiệp. Những năm đầu, cuộc sống khá chật vật khi phải tự xoay xở mọi thứ, từ công việc, trả nợ căn hộ chung cư đến việc đưa đón, chăm sóc con nhỏ. “Giờ đây khi con đã vào nề nếp học hành, vợ chồng tôi muốn dành thời gian nghỉ ngơi và tập trung phát triển sự nghiệp, làm những điều từng gác lại vì bím sữa, cơm áo. Tôi muốn vươn lên để khẳng định mình”, chị Trang chia sẻ. Nghĩ đến cảnh vừa nuôi con nhỏ vừa lo giữ việc giữa áp lực cạnh tranh, nhất là trong bối cảnh sáp nhập tinh giản biên chế, vợ chồng chị quyết định không sinh thêm con.

Niềm vui của gia đình đón nhận thêm thành viên mới.

Chia sẻ lý do chỉ sinh một, cô giáo Bùi Thị Kim Tuyền, Trường tiểu học An Thới (Bình Thủy, Cần Thơ) cho biết, lương thấp, chồng làm thợ sơn, thu nhập không ổn định. Ông bà nội tuổi đã cao, thấy nuôi cháu quá vất vả, xót con nên không giục già chuyện sinh nở.

Không chỉ đối mặt với áp lực vật chất, nhiều người trẻ ngày nay chủ động lựa chọn không sinh con. Thay vì lập gia đình sớm, họ ưu tiên học tập, khám phá thế giới, chăm sóc sức khỏe tinh thần, đầu tư phát triển bản thân và theo đuổi sự nghiệp riêng. Việc làm cha mẹ, vốn từng được xem là lẽ sống, giờ đây trở thành lựa chọn cần suy nghĩ kỹ lưỡng. “Tôi không ghét trẻ con, nhưng chưa sẵn sàng từ bỏ tự do hay giấc ngủ chỉ để thức dậy chăm con lúc nửa đêm. Cuộc sống độc thân thoải mái và nhẹ nhõm, tôi chưa muốn kết hôn” - anh Phạm Duy, 32 tuổi, làm việc trong ngành công nghệ ở TP Hồ Chí Minh bộc bạch.

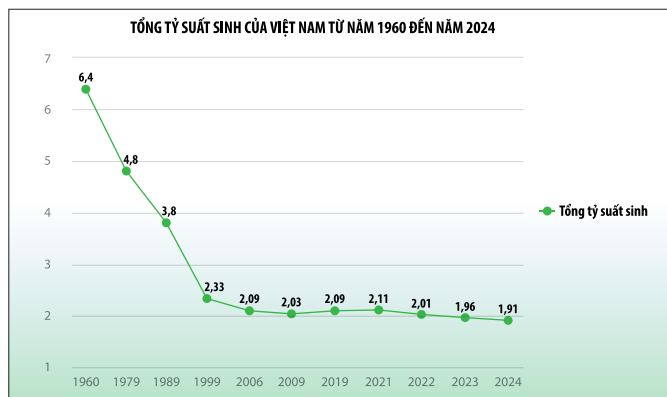
Khảo sát của Cục Dân số năm 2023 cho thấy, 76% các cặp vợ chồng trẻ sống tại đô thị không muốn sinh con thứ hai, chủ yếu do chi phí nuôi con quá cao. Từ thực phẩm, học phí, chi phí y tế cho đến nhà ở đều liên tục tăng, trong khi thu nhập không tăng tương ứng, khiến nhiều gia đình rơi vào cảnh “đuối sức” khi tính đến chuyện mở rộng quy mô gia đình. Chi cục trưởng Dân số-Kế hoạch hóa Gia đình Đà Nẵng Phùng Thị Hương Hạnh cho biết, thực trạng mức sinh thấp trên địa bàn thành phố xuất phát từ nhiều nguyên nhân, trong đó nhà ở được xem là áp lực lớn. Theo Liên đoàn Lao động thành phố Cần Thơ, công nhân thu nhập thấp, không ổn định, thường phải làm tăng ca, thêm giờ, và không còn nhiều thời gian giao lưu tìm hiểu, lựa chọn bạn đời hay chăm sóc con cái và cân bằng cuộc sống gia đình. Làm việc trong môi trường kỷ luật cao, yêu cầu khắt khe về năng suất và chất lượng sản phẩm, công nhân có tay nghề, trình độ, thu nhập cao phải chịu áp lực công việc rất lớn để mệt mỏi, căng thẳng trầm cảm, dẫn đến chậm con, hiếm muộn, vô sinh.

Nhiều gia đình trẻ đối diện với nỗi lo khi sinh con, nhưng các chính sách hỗ trợ sau sinh như nhà trẻ công, trợ cấp chăm con hay nghỉ linh hoạt... còn hạn chế, đặc biệt với lao động khu vực ngoài nhà nước. Nhịp sống đô thị nhanh, môi trường làm việc cạnh tranh cao, nhiều cặp vợ chồng nhờ cậy ông bà trông con, nếu không có sự hỗ trợ, sinh thêm con trở thành gánh nặng ngoài tầm với. Sau khi sinh, không ít phụ nữ còn đối mặt với nguy cơ mất việc, giảm cơ hội thăng tiến hoặc bị phân biệt đối xử nơi công sở.

NHỮNG CON SỐ BÁO ĐỘNG

Theo Tổng cục Thống kê, tổng tỷ suất sinh (TFR) của Việt Nam năm 2024 chỉ đạt 1,91 con/phụ nữ, thấp hơn đáng kể so với mức thay thế là 2,1. Đáng nói, con số này có xu hướng giảm so với mức 2,11 của năm 2021 và 1,96 của năm 2023.

Tại TP Hồ Chí Minh- trung tâm kinh tế năng động nhất cả nước, liên tục 25 năm qua, tổng tỷ suất sinh dao động trong biên độ từ 1,2 đến 1,6, mức sinh năm 2024 đạt 1,4, vẫn ở mức thấp nhất trong cả nước, độ tuổi kết hôn trung bình lần đầu đã vượt con số 30. Hà Nội cũng không khả quan hơn, khi tỷ suất sinh dao động quanh mức 1,6 - 1,7 con/phụ nữ trong năm

Nguồn: Cục Thống kê

2024, thấp hơn đáng kể so với ngưỡng cần thiết để duy trì dân số ổn định.

Thứ trưởng Y tế Nguyễn Thị Liên Hương cho biết, bên cạnh những kết quả đạt được, công tác dân số hiện đang đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức. Trong ba năm liên tiếp, mức sinh trên toàn quốc đều giảm dưới mức sinh thay thế, cho thấy rõ sự báo động. Đặc biệt, năm 2024, vốn được xem là năm đẹp theo quan niệm dân gian (năm Rồng), mức sinh tiếp tục giảm.

Nếu xu hướng sinh thấp tiếp diễn, đến năm 2039 Việt Nam sẽ bước ra khỏi thời kỳ dân số vàng, đến năm 2042 quy mô dân số trong độ tuổi lao động đạt đỉnh, và sau năm 2054, dân số có thể bắt đầu suy giảm về số lượng. Khi đó, hệ lụy là rất lớn: thiếu hụt lao động, quy mô dân số suy giảm, quá trình già hóa tăng tốc, tác động tiêu cực đến phát triển kinh tế-xã hội. Theo dự báo của Cục Dân số, trong nhóm 19 tỉnh, thành phố có mức sinh thấp chủ yếu thuộc khu vực Đông và Tây Nam Bộ, tốc độ tăng dân số bình quân trong giai đoạn 2024-2045 có xu hướng chững lại, nếu không có biện pháp can thiệp mạnh mẽ, nguy cơ tăng trưởng dân số âm sẽ ngày càng rõ rệt.

Theo một số chuyên gia, hiện nay một lớp người trẻ có xu hướng sống độc lập, tập trung phát triển bản thân thay vì gò mình vào hôn nhân và trách nhiệm nuôi dạy con cái. Họ không chống lại gia đình, chỉ đơn giản là không xem đó là ưu tiên hàng đầu. Nhiều người lựa chọn sống độc thân, trì hoãn hôn nhân hoặc chỉ sinh một con, bất chấp kỳ vọng từ cha mẹ hay lời ra tiếng vào từ xã hội. Sự phát triển kinh tế-xã hội dẫn đến thay đổi giá trị con cái và do đó làm biến đổi mức sinh. Bài toán chi phí đắt nhưng lợi ích giảm dần khiến nhiều người không sinh con, trì hoãn sinh con hoặc sinh rất ít.

Mức sinh thấp không chỉ là kết quả của một vài yếu tố đơn lẻ, mà bắt nguồn từ những nguyên nhân sâu xa, trong đó nổi bật là áp lực tài chính, thay đổi trong lối sống và tư duy của giới trẻ, cùng với sự thiếu đồng bộ trong chính sách hỗ trợ. GS,TS Nguyễn Đình Cử, nguyên Viện trưởng Dân số và các vấn đề xã hội (Đại học Kinh tế Quốc dân) nhận định, nhóm đang bước vào độ tuổi sinh sản cao nhất hiện chủ yếu dưới 35 tuổi, đặc biệt đông ở nhóm sinh sau năm 1990 - thời điểm chính sách kế hoạch hóa gia đình tại Việt Nam được triển khai mạnh mẽ. Tuy nhiên, do sống trong thời đại 4.0, môi trường toàn cầu hóa,

được tiếp cận nhiều thông tin và có tư duy hiện đại, nhu cầu sinh nhiều con trong nhóm này rất thấp.

Mức sinh thấp kéo dài tác động sâu sắc tới cấu trúc gia đình, đời sống văn hóa-xã hội, kéo theo gây lãng phí hạ tầng xã hội như nhà ở, trường học, cơ sở y tế; tạo ra áp lực ngày càng tăng đối với hệ thống an sinh xã hội dành cho người cao tuổi như lương hưu, bảo hiểm y tế, chế độ trợ cấp xã hội, chế độ chăm sóc sức khỏe, vui chơi, giải trí..., trong khi chi phí chăm sóc sức khỏe người già cao gấp 7-8 lần trẻ em.

Một số địa phương có mức sinh thấp dưới mức thay thế đã ban hành một số chính sách khuyến khích phụ nữ sinh đủ hai con trước 35 tuổi như tặng giấy khen và thưởng một lần 1 triệu đồng (Bạc Liêu, Tiền Giang, Long An...), 3 triệu đồng (TP Hồ Chí Minh). Ông Phạm Chánh Trung, Chi cục trưởng Dân số TP Hồ Chí Minh cho biết, khoản này hỗ trợ một phần cho chi

phí y tế khi thăm khám thai kỳ, sàng lọc trước sinh, sàng lọc sơ sinh và chi phí viện phí đồng chi trả sau khi được bảo hiểm y tế thanh toán. Ngành y tế thành phố cũng đang khẩn trương trình một nghị quyết đặc thù về hỗ trợ chi phí khám sức khỏe trước khi kết hôn cho tất cả các cặp đôi ra đăng ký kết hôn và hỗ trợ toàn bộ chi phí sàng lọc trước sinh, sàng lọc sơ sinh cho người dân thành phố.

Bài toán tăng sinh là một hành trình bền bỉ, cần sự tham gia của cả xã hội từ chính sách đến đời sống thực tiễn. Muốn người dân sinh con, phải tạo môi trường sống khiến họ muốn sinh, dám sinh và có thể nuôi dạy con một cách an tâm, bền vững. Chính sách tài chính là cần thiết, nhưng chưa đủ. Điều cốt lõi là phải xây dựng được một hệ sinh thái hỗ trợ sinh đẻ, nuôi dưỡng, giáo dục toàn diện, nơi mỗi đứa trẻ được chào đón và nuôi lớn bằng sự yên tâm của cha mẹ.

TÁC ĐỘNG TỪ MÔI TRƯỜNG XÃ HỘI HIỆN ĐẠI

► CÔNG VINH - ÁI MINH

Mức sinh thấp, già hóa dân số nhanh gây nhiều hệ lụy: tỷ lệ dân số phụ thuộc cao, thiếu hụt lao động, gia tăng gánh nặng cho quỹ hưu trí và hệ thống an sinh xã hội cho người cao tuổi. Sự gia tăng các gia đình 1 con, không con, số thanh niên không kết hôn... dẫn đến thay đổi mạnh về lối sống, văn hóa, nhu cầu và cơ cấu tiêu dùng theo chiều hướng bất lợi cho phát triển kinh tế-xã hội bền vững.

QUAN NIỆM SINH CON NHIỀU THAY ĐỔI

Tình trạng mức sinh giảm sâu xuống dưới mức thay thế có thể coi là sự mở rộng của quá độ dân số trong xã hội hậu hiện đại, với những thay đổi lớn lao về công nghệ, việc làm, văn hóa, lối sống, giá trị, chuẩn mực, các giá trị cá nhân được đề cao. Không ít người đặt các mục tiêu về sự nghiệp, thể hiện bản thân hay hưởng thụ cá nhân lên trên mục tiêu tái sinh sản. Các giá trị cơ bản của con cái trong xã hội truyền thống (bao gồm: sức lao động cho gia đình, vị thế trong cộng đồng, nối dõi, thừa kế, nuôi dưỡng chăm sóc khi về già, nguồn hạnh phúc gia đình) ngày càng suy giảm trong xã hội hiện đại. Trong khi đó, những hỗ trợ của Nhà nước cũng như xã hội nói chung thường chỉ rất nhỏ so với những chi phí mất mát về thời gian, tiền bạc, công sức, cơ hội do sinh đẻ và nuôi dạy con cái ngày càng gia tăng theo điều kiện và chuẩn mực hiện đại. Kết quả là người dân ngày càng có ít lý do và điều kiện để sinh đẻ thêm và mức sinh ngày càng giảm, PGS, TS Nguyễn Đức Vinh, nguyên Viện trưởng Xã hội học nhấn mạnh.

Một trong những biến đổi xã hội sâu sắc nhất là việc sinh đẻ đã chuyển từ hành vi mang tính tự nhiên, bản năng sang hành vi có kế hoạch, văn minh; từ bị động sang chủ động; từ số lượng nhiều, chất lượng thấp sang số lượng ít, chất lượng cao; từ sinh đẻ ít trách nhiệm sang sinh đẻ có trách nhiệm đầy đủ hơn. Quan niệm truyền thống “Trẻ cậy cha, già cậy con”, sinh con trai “nối dõi tông đường” dần mờ nhạt ở không ít gia đình trong xã hội

Khám sức khỏe tiền hôn nhân cho thanh niên góp phần nâng cao chất lượng dân số.

hiện đại. GS, TS Nguyễn Đình Cử phân tích sức chịu đựng gian khổ của nhiều phụ nữ thời nay không bằng thời trước, không mặn mà chuyện “mang nặng đẻ đau” vốn rất vất vả, trong khi có khát vọng thăng tiến, nên họ chọn sinh ít con để có nhiều thời gian đầu tư cho công việc, sự nghiệp và tận hưởng cuộc sống. Sự phát triển kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế và giao lưu văn hóa diễn ra mạnh mẽ nên xuất hiện ngày càng nhiều hiện tượng đồng tính luyến ái, hôn nhân thử nghiệm, đề cao độc thân vui vẻ, kết hôn muộn, ly thân... cũng là tác nhân khiến mức sinh thấp.

Nếu mỗi cặp vợ chồng chỉ có 1 con, sẽ xảy ra hội chứng 4-2-1 (4 ông bà nội ngoại, 2 bố mẹ, 1 con) gây nhiều bất lợi. “Con một” khi còn nhỏ được 6 người quan tâm, chăm sóc, dễ dẫn đến béo phì, ích kỷ, dựa dẫm, không biết làm việc, nhưng khi trưởng thành phải có trách nhiệm chăm sóc 6 người cao tuổi. Đối với cặp vợ chồng “một con”, tâm lý thường căng thẳng, lo lắng hơn. Xã hội càng hiện đại thì tỷ lệ ly hôn càng cao, thông thường người mẹ được nuôi con, người cha trở thành “tay trắng”. Khi rủi ro xảy ra với đứa “con một” như tử vong thì cả cha mẹ “1 con thành 0 con”, con hư hỏng (sa vào tệ nạn hay phạm tội), cha mẹ mất niềm vui, hạnh phúc, mất chỗ dựa tuổi già. Nhìn rộng ở phạm vi toàn xã hội, trong tương lai có thể xảy ra tình trạng thế hệ trẻ trực tiếp lao động sản xuất, xây dựng, bảo vệ đất nước với gánh nặng phụ thuộc ngày càng nặng nề, nhưng quyền quyết định các chính sách phát triển đất nước lại thuộc thế hệ già, do dân số già chiếm đa số.

Con gái năm nay 4 tuổi, chị Hoàng Thị Duy (33 tuổi, quê Quảng Bình) vẫn chưa dám nghĩ đến chuyện sinh con thứ hai dù rất mong muốn. Ba người sống trong phòng trọ nhỏ hẹp tại khu nhà trọ phường Hòa Khánh Bắc, quận Liên Chiểu, Đà Nẵng. “Nghĩ đến chuyện sinh thêm con tôi nản lắm, ngại thu nhập không đủ. Nội ngoại ở xa, tôi không dám gửi con vì lo bạo hành. Hồi mang thai, tôi phải vác bụng bầu đi làm tới 10 ngày gần sinh mới được nghỉ. Bé được 6 tháng định đi làm, thấy con còn quá nhỏ mà đi gửi trẻ thì tội quá, chồng bảo nghỉ ở nhà chăm. Con được hai tuổi xin đi làm lại, thì lại phát sinh chuyện không ai đưa đón. Có hôm cô giáo gọi báo con ốm phải xin về, xin nghỉ nhiều công ty không chấp nhận. Vậy nên tôi đành ở nhà chăm, đưa đón con, có gì ăn nấy. Ông bà đều mong có thêm cháu, nhưng thu nhập bình quân chỉ khoảng 7 triệu, tiết kiệm hết cỡ cũng khó nuôi hai con chu đáo”, chị Duy than thở. Nhiều cặp vợ chồng chỉ sinh một bởi quan điểm sinh ít mà con ngoan còn hơn sinh nhiều, không chăm lo tốt lại dễ hư và muốn dành những điều tốt đẹp nhất cho con, đầu tư học trường điểm, tiếng Anh, kỹ năng. Ngay cả một số cán bộ dân số cũng lâm vào cảnh “dở khóc, dở cười”, khi con đi làm xa, đã gần 40 tuổi chưa lập gia đình, vẫn muốn học cao, ngày lễ, Tết ngại về nhà, hễ mọi người đánh tiếng hỏi thăm, hối thúc là ùng ùng bỏ đi...

CẦN THẤU HIỂU, QUAN TÂM CHIA SẺ

Theo khảo sát gần đây của Viện Xã hội học về các cặp vợ chồng có vợ trong độ tuổi sinh đẻ chính (18-35 tuổi), giá trị con cái vẫn khá cao và phần lớn muốn có 2 con, nhưng e ngại về những khó khăn, trở ngại liên quan đến sức khỏe, điều kiện kinh tế và chăm sóc nuôi dạy con cái, khiến không ít cặp chưa thể hoặc không định sinh con thứ hai. Trong số các cặp vợ chồng dự định sinh dưới 2 con, tỷ lệ sẽ sinh thêm tăng từ 12% nếu được hỗ trợ 2 triệu đồng/tháng lên 25% nếu được hỗ trợ 5 triệu đồng/tháng. Thực tế cho thấy, họ cần sự an tâm và thấy được sự chia sẻ của xã hội với việc nuôi dạy, chăm sóc con cái.

Từ góc nhìn vĩ mô và dài hạn, việc duy trì mức sinh gần mức thay thế đòi hỏi trách nhiệm của toàn xã hội, có chiến lược huy

động và phân bổ nguồn lực thỏa đáng, không thể chỉ dựa vào sự tự nguyện của các cặp vợ chồng. Để mức sinh không bị giảm sâu, cần xem xét phối hợp các chiến lược, chính sách, giải pháp như chú trọng giáo dục, tuyên truyền, vận động để cao giá trị hôn nhân, gia đình, con cái; khuyến khích và tạo điều kiện kết hôn độ tuổi phù hợp (không quá sớm hay quá muộn), mỗi cặp vợ chồng nên sinh đủ 2 con; kịp thời có các chính sách hỗ trợ và tạo điều kiện về nhà ở, việc làm, thu nhập, các dịch vụ y tế, chữa trị vô sinh, nhà trẻ, giáo dục... Những hỗ trợ này cho dù chỉ bù đắp một phần chi phí vẫn sẽ có tác động đáng kể, tuy nhiên, nếu để đến khi sinh 1 con hoặc không có con trở nên phổ biến, thành chuẩn mực chung thì những hỗ trợ dù rất lớn vẫn không có hiệu quả như ở nhiều nước phát triển. Thiết lập các gói vay ưu đãi cho các cặp vợ chồng trẻ, hỗ trợ chi phí lập gia đình và nuôi dạy con nhỏ cũng có thể là một hướng mở, nhưng cần cân nhắc kỹ lưỡng để triển khai bảo đảm hiệu quả, công bằng và phù hợp với điều kiện của Việt Nam. Cùng với thực hiện các chính sách hỗ trợ phù hợp từng vùng, đối tượng, điều kiện từng tỉnh thành, cần chú trọng nghiên cứu tìm hiểu tác động của quá trình hiện đại hóa đến hình thành nhận thức và tâm thế của thanh niên và vị thành niên về hôn nhân, gia đình, giá trị con cái, sinh đẻ... để xây dựng và triển khai hiệu quả chính sách, hướng tới mục tiêu duy trì vững chắc mức sinh thay thế.

TTND.GS.TS Nguyễn Duy Ánh, Giám đốc Bệnh viện Phụ sản Trung ương, cho biết hiện nay ngày càng nhiều phụ nữ trong độ tuổi khoảng 30, chưa lập gia đình, tập trung phát triển sự nghiệp, đến bệnh viện để tư vấn và thực hiện kỹ thuật trữ lạnh trứng nhằm bảo tồn khả năng sinh sản. Khi có nhu cầu sinh con, họ sẽ sử dụng trứng đã trữ để thụ tinh và mang thai. Để nâng cao cả số lượng và chất lượng dân số, cần đẩy mạnh tuyên truyền, phổ biến các biện pháp tránh thai hiện đại có ít ảnh hưởng đến chức năng sinh sản, đồng thời tăng cường giáo dục giới tính toàn diện cho thanh thiếu niên nhằm giảm thiểu tình trạng mang thai ngoài ý muốn ở tuổi vị thành niên.

Thực tế cho thấy, tỷ lệ vô sinh tại Việt Nam có xu hướng gia tăng, trong khi chi phí điều trị cao, nhiều trường hợp không đủ điều kiện tiếp cận dịch vụ hỗ trợ sinh sản. Bảo hiểm y tế cần xem xét hỗ trợ một phần chi phí điều trị, đồng thời các bệnh viện và cộng đồng nên chung tay hỗ trợ các cặp vợ chồng hiếm muộn có hoàn cảnh khó khăn. Bên cạnh đó, cần quan tâm đúng mức đến chăm sóc sức khỏe bà mẹ mang thai, sàng lọc trước sinh và sau sinh nhằm phát hiện sớm và can thiệp kịp thời các bệnh lý bẩm sinh, góp phần nâng cao chất lượng giống nòi.

“Các chính sách giảm sinh có thể bãi bỏ được ngay, nhưng không dễ thực hiện chính sách tác động đảo ngược chiếu hướng biến đổi văn hóa, giá trị và chi phí mất mát do sinh đẻ, nuôi dạy con. Xã hội Việt Nam vẫn đang trong quá trình chuyển đổi với các giá trị truyền thống và hiện đại đan xen nên những chính sách, giải pháp can thiệp kịp thời và phù hợp tạo điều kiện thuận lợi hơn cho kết hôn và sinh con vẫn sẽ đem lại hiệu quả nhất định”, PGS, TS Nguyễn Đức Vinh khẳng định.

LAN TỎA THÔNG ĐIỆP, CHUYỂN BIẾN HÀNH VI

► **GIA KHÁNH**

Việc đẩy mạnh ứng dụng công nghệ, sáng tạo nội dung truyền thông ấn tượng, phong phú, hấp dẫn giúp tạo bước chuyển nhận thức, thay đổi hành vi đối tượng tiếp cận, nhất là giới trẻ.

“MƯA DẦM THẨM LÂU”

Quận Ba Đình (Hà Nội) có mức sinh rất thấp, nhất là sau dịch Covid, từ năm 2022 cho đến 2024, mức sinh càng giảm nhanh, giảm sâu, chỉ còn 1,2 - 1,4. Bốn năm trước, Trung tâm Y tế tham mưu UBND quận triển khai các mô hình câu lạc bộ thanh niên không nên kết hôn muộn và sinh con muộn; phát huy vai trò người cao tuổi dựa vào cộng đồng để truyền thông chính sách dân số. Với chủ đề các buổi sinh hoạt câu lạc bộ phong phú, thiết thực về gia đình hạt nhân, sống thử, làm dâu, làm rể, sức khỏe sinh sản..., các bạn trẻ nắm bắt kiến thức, kỹ năng, thấy rõ lợi ích sinh đủ 2 con, hệ lụy sinh muộn, sinh ít. Nhiều buổi sinh hoạt còn mời các cặp vợ chồng sinh đủ hai con, người cao tuổi giao lưu, tương tác và chia sẻ; đối tượng truyền cũng thường xuyên thay đổi để diện bao phủ rộng. Các cụ mong muốn nhà đông con nhiều cháu, khỏe mạnh, thành đạt, đó là niềm hạnh phúc, viên mãn. Có cụ hào hứng bảo “có cháu, ông bà mừng, khỏe ra, sẵn sàng chăm sóc”. Trong không khí cởi mở, nhiều bạn thẳng thắn bộc bạch lý do lười yêu, ngại cưới, chậm sinh là chưa tìm được đúng người, công việc bấp bênh, lương thấp, ám ảnh bố mẹ ly hôn, thích sống độc thân vui vẻ, mọi chuyện tùy duyên. Báo cáo viên đóng vai trò trung gian gợi mở, đưa ra những tình huống, tạo môi trường để mọi người bày tỏ quan điểm, chia sẻ, thảo luận sôi nổi, qua đó mỗi người thấu hiểu, tự cảm nhận, thay đổi nhận thức, hành vi.

Phó Giám đốc Trung tâm Y tế quận Ba Đình Nguyễn Thanh Hiếu chia sẻ: thay đổi ngay lập tức rất khó, đôi khi người trong cuộc từng trải qua mới thấm thía hết hậu quả của nó. Đến các trường học, chị thẳng thắn đề cập “nếu các cô giáo không sinh con thì tương lai trường phải chuyển đổi mô hình”. Đoán được vẻ ngạc nhiên, chị phân tích, khi đó trẻ con ít, người già nhiều, phải chuyển đổi công năng cơ sở vật chất sang chăm sóc, dạy người già. Lúc ấy, các cô mới vỡ lẽ, thấu hiểu vấn đề. Bí quyết lôi cuốn người nghe là kể những câu chuyện thực tế xảy ra chung quanh, dùng thơ để nội dung truyền tải mềm mại, nhẹ nhàng hơn. Cán bộ trung tâm còn dày công xuống các phường, tổ dân phố ghi hình minh họa, người dân địa bàn thấy có hình ảnh của mình chiếu lên màn hình rất hào hứng, chăm chú lắng nghe. Hình ảnh sinh động cùng những con số ấn tượng giúp người nghe nhớ sâu hơn lời nói, thậm chí họ còn dùng điện thoại chụp lại để ghi nhớ và trao đổi cùng nhau.

Những cộng tác viên dân số ở cơ sở là “cánh tay nối dài”, nắm rõ hoàn cảnh từng gia đình, lăn lộn, nhiệt tình “đi từng ngõ, gõ từng nhà” vận động, tuyên truyền. Hỏi thăm, tâm sự

Câu lạc bộ “Thanh niên không nên kết hôn muộn và sinh con muộn” thu hút nhiều bạn trẻ tham gia.

tạo đồng cảm, trong không khí vui vẻ, họ mới bắt đầu khuyên nhủ các bạn thanh niên lớn tuổi lập gia đình, sinh con để bố mẹ vui lúc tuổi già, ông bà động viên thêm, nhà đông con đủ dậu rể sum họp ấm cúng. Chị Nguyễn Thị Cẩm Thúy, xã Bình Lăng (Tân Trụ, Long An) tranh thủ buổi tối, ngày nghỉ thường xuyên đi tuyên truyền, thuyết phục. Thấu hiểu sinh một đứa con, nuôi dạy tốn kém, trước tiên chị đến những gia đình kinh tế khá giả hơn để gọi chuyện. Thấy họ ngần ngại, chị giải thích giờ chế độ của Nhà nước hỗ trợ miễn phí cho trẻ nhiều như tiêm ngừa, cấp thẻ bảo hiểm y tế, học phí cũng đỡ phần nào chi phí nuôi con và khích lệ rằng sinh thêm đứa nữa, chịu khó làm ăn, lo cho con có tương lai, tuổi già có chỗ dựa. Nhanh nhẹn, cởi mở, hòa đồng chưa đủ, phải chai lì, chịu đi, chịu nói, nỗ lực hết sức để “mưa dầm, thấm lâu”, chị Thúy bộc bạch. Đáng mừng là một số chị em bớt lo lắng hơn, chủ động lên kế hoạch sinh thêm con.

Chị Phan Thị Thảo, cán bộ phụ nữ khu vực 2, phường An Thới (Bình Thủy, Cần Thơ) cho biết, nhiều người chịu mở lòng thổ lộ nhưng có người chỉ lặng thinh lắng nghe. Tiếp xúc với thanh niên khó khăn hơn vì bận đi làm, ngại bộc bạch, chị trò chuyện nhiều với bố mẹ để động viên các con lập gia đình, sinh con. Nghe phụ huynh than thở, hối thúc nhiều chẳng ăn thua, hễ nói đến chuyện dựng vợ, gả chồng là con lảng tránh, chị tư vấn họ khéo léo lựa lời khuyên bảo, không nói quá, gây mặc cảm, lại phản tác dụng.

Có ngàn lẻ câu chuyện, tình huống mà các cộng tác viên dân số phải linh hoạt ứng biến, phân tích thấu đáo. Khi vừa đặt vấn đề, nhiều người đáp trả luôn là: “Đẻ thêm thì tiền đâu nuôi, giá cả đắt đỏ?”, “Tại sao phải lấy chồng, ở vậy để dành nhiều tiền khi về già vào trại dưỡng lão”. Cán bộ từ tốn hỏi “Nếu ai cũng như bạn thì sau này viện dưỡng lão cũng không có đủ nhân viên để chăm sóc?”, bạn đó cười trừ bảo “để mai tính”. Lắng

nghe dẫn chứng thực tế ngay trong khu phố có ông bà gần 70 tuổi sinh con trai độc nhất, 30 tuổi không may bị tai nạn, nay nương tựa cháu ruột hay câu chuyện một tỷ phú nước ngoài mãi lo làm giàu, không lấy vợ, sinh con, đến khi về già hối hận thì đã muộn, nhiều người thối thác, thay đổi suy nghĩ. Thực tế, nhiều cộng tác viên dân số tâm huyết nhưng tuổi cao, không rành công nghệ, còn người trẻ không tham gia vì phụ cấp thấp, không đủ tiền mua xăng.

HIỆU QUẢ MÔ HÌNH TRUYỀN THÔNG MỚI

Đẩy mạnh truyền thông, mở rộng các hình thức cung cấp thông tin góp phần giải quyết tình trạng mức sinh thấp ở TP Hồ Chí Minh. Nhiều mô hình truyền thông mới được mạnh dạn áp dụng: Sáng tác kịch bản truyền hình, game show, tranh cổ động, hội thi ảnh “Gia đình hai con, vẹn tròn hạnh phúc”, thơ, ca khúc tuyên truyền, vẽ tranh cổ động, diễu hành tại các tuyến đường trung tâm. Các cặp nam, nữ thanh niên ra đăng ký kết hôn ở phường, xã đều nhận được bốn lời khuyên thiết thực là: tầm quan trọng của việc tham gia tư vấn và khám sức khỏe trước khi kết hôn; không lựa chọn giới tính thai nhi; tham gia chương trình Sàng lọc trước sinh - Sàng lọc sơ sinh; thực hiện sinh đủ hai con. Đặc biệt, trình chiếu các tranh ảnh, thông điệp cổ động trên bảng LED điện tử quảng cáo, màn hình tại các trung tâm thương mại, thang máy các khu căn hộ cao cấp, xe buýt, các siêu thị, dọc bờ sông, khu vực tập trung đông người qua lại. Hình ảnh lớn, dễ nhìn, dễ thấy, lặp đi lặp lại để dằn ghi sâu vào ý thức của người dân, từ đó thay đổi hành vi và thói quen liên quan đến vấn đề sinh đẻ.

Sau buổi xem phim tại rạp CGV Cinemas - Liberty ở 415 đường Hoàng Văn Thụ, Phường 2, quận Tân Bình, Nguyễn Thùy Linh bày tỏ bất ngờ thú vị khi được xem trailer “Chung tay giải quyết tình trạng mức sinh thấp tại thành phố” ấn tượng cuốn hút. Cô bảo, không chỉ riêng em, nhiều bạn trẻ cũng chung suy nghĩ là sinh đẻ không chỉ là chuyện của mỗi cá nhân, mỗi gia đình mà còn là trách nhiệm đóng góp cho cộng đồng, cho tương lai. Hàng chục nghìn khán giả cũng đã xem 4 Video clip (mức sinh thấp; khám sức khỏe trước khi kết hôn; già hóa dân số; sàng lọc trước sinh và sơ sinh) trình chiếu đầu giờ trước mỗi suất chiếu tại nhiều rạp trên địa bàn TP Hồ Chí Minh. Chi phí trình chiếu trailer đắt đỏ, kinh phí tài trợ hạn chế, trong hoàn cảnh khó khăn ấy, Chi cục Dân số TP Hồ Chí Minh nỗ lực liên hệ với Tập đoàn của Hàn Quốc và các rạp ủng hộ, hỗ trợ, ưu tiên chiếu vào thời điểm có nhiều bộ phim hấp dẫn, thu hút đông đảo khán giả đến xem.

Gần một nửa dân số là người Hoa, quận 5 triển khai tờ rơi song ngữ tiếng Việt và tiếng Hoa tuyên truyền về công tác dân số. Chị Lê Thị Ánh Tuyết, cán bộ Phòng Y tế nhờ thầy giáo tiếng Hoa dịch, dựng ma-ke-t, in màu bắt mắt dán khổ to tại các bảng tin khu phố các phường, cán bộ dân số các phường cùng đội ngũ cộng tác viên đến từng hộ gia đình phát tờ rơi cho các đối tượng nam nữ thanh niên, các cặp vợ chồng trong độ tuổi sinh đẻ, bà mẹ mang thai, mới sinh; người Hoa, người cao tuổi... Phó Chủ tịch UBND phường 14 Dương Thị Khánh Thư cho biết,

tâm lý người Hoa thích sinh nhiều con, nhưng sau dịch bắt đầu hạn chế. Nhiều cặp vợ chồng chủ động sinh theo nhu cầu, số trẻ chào đời càng ít. Người Hoa rất thích tiếng của họ, ai không đọc được, nhưng người có uy tín, cộng tác viên trao đổi, tuyên truyền bằng tiếng Hoa để họ thấu hiểu, nắm rõ nội dung.

Phó phòng Truyền thông giáo dục, Chi cục Dân số TP Hồ Chí Minh Ngô Thanh Thảo cho biết, quy định mô hình truyền thông mới mỗi năm một khác, không trùng lặp và quận, huyện nào xây dựng, triển khai đạt hiệu quả cao, có sức lan tỏa sẽ được công nhận và cộng điểm thi đua. Tuy nhiên do không có kinh phí, tất cả phụ thuộc vận dụng, xoay sở vận động xã hội hóa, năm qua chỉ hơn 10 quận, huyện được công nhận.

Thời đại công nghệ tư duy, cách thức truyền thông cũng thay đổi để người trẻ dễ tiếp cận. Ưu thế công nghệ số giúp thông tin truyền tải qua tiktok, zalo, trang fanpage, facebook... được chia sẻ nhanh chóng. Muốn tạo sức hút và hiệu ứng sâu rộng đòi hỏi đầu tư chiều sâu, sáng tạo nội dung sinh động, hấp dẫn, tuy nhiên rào cản là kinh phí bán bó, hạn hẹp. Chuyện mời ca sĩ nổi tiếng tới biểu diễn tại sự kiện lồng ghép lan tỏa thông điệp tới đông đảo bạn trẻ vẫn chỉ là giấc mơ vì thiếu tiền.

Tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức là giải pháp căn bản và lâu dài, phù hợp từng vùng, đối tượng theo từng giai đoạn, tuy nhiên có nơi vẫn chưa thật sự quan tâm đúng mức bởi cho rằng hiệu quả không rõ nét, tốn tiền nên đầu tư nhỏ giọt; kinh phí cấp muộn, lại phải qua đấu thầu công khai, nên có độ trễ. Ở góc độ chuyên gia, Thạc sĩ Nguyễn Quang Việt Ngân, Phó Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu dân số và phát triển (Đại học KHXH&NV, Đại học Quốc gia TP Hồ Chí Minh) lưu ý, cần xác định đúng nhóm đối tượng để tuyên truyền: không có ý định kết hôn mà sinh con, đã kết hôn nhưng trì hoãn sinh con, đã kết hôn nhưng chỉ sinh 1 con, chưa hoặc không có ý định sinh con. Hình thức trẻ trung, hiện đại phù hợp xu hướng tiếp cận của giới trẻ, lồng ghép những hình ảnh của chính bản thân họ trong những câu chuyện truyền thông nhằm thay đổi cách nhìn nhận, không xem sinh con là gánh nặng mà là trách nhiệm và đóng góp cho tương lai đất nước.

Pano tuyên truyền về công tác dân số trên một giao lộ ở TP Hồ Chí Minh.

ĐIỀU CHỈNH CHÍNH SÁCH DÂN SỐ:

BẢO ĐẢM KỊP THỜI, PHÙ HỢP THỰC TIỄN

◀ **TS PHẠM VŨ HOÀNG** (Phó Cục trưởng Cục Dân số)

Đảng và Nhà nước luôn quan tâm đến công tác dân số và luôn có sự điều chỉnh trong chính sách để phù hợp với bối cảnh và tình hình thực tế. Đảng ta xác định: “Dân số là yếu tố quan trọng hàng đầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Công tác dân số là nhiệm vụ chiến lược, vừa cấp thiết vừa lâu dài; là sự nghiệp của toàn Đảng, toàn dân”.

Trung tâm Y tế thành phố Tân An (Long An) tổ chức tập huấn công tác dân số.

TỪ THAM KHẢO KINH NGHIỆM CÁC NƯỚC...

Các mục tiêu về dân số chiếm vị trí đặc biệt quan trọng, gắn bó mật thiết với phát triển bền vững trong Chương trình nghị sự 2030 của Liên hợp quốc. Công tác dân số có quan hệ gắn bó và ý nghĩa quan trọng đối với phát triển bền vững của mỗi quốc gia, mỗi dân tộc.

Trên thế giới, hiện có hơn một nửa số quốc gia trên toàn cầu có mức sinh dưới mức thay thế. Gần 1/5 số quốc gia trên thế giới đang trải qua tình trạng mức sinh “rất thấp” (dưới 1,4 con/phụ nữ). Việc quay trở lại mức sinh thay thế trong vòng 30 năm tới là rất khó xảy ra ở 24 quốc gia đã có mức sinh rất thấp vào năm 2024. Mức sinh thấp kéo dài sẽ tác động trực tiếp, sâu sắc tới quy mô, cơ cấu dân số và để lại nhiều hệ lụy như thiếu hụt lực lượng lao động, suy giảm quy mô dân số, đẩy nhanh tốc độ già hóa dân số, gia tăng các dòng di cư. Hiện nay, đa số các quốc gia giàu đang phải sử dụng lao động nhập cư để bù đắp thiếu hụt lao động, bảo đảm đủ nguồn nhân lực để phát triển kinh tế.

Các nhà khoa học trên thế giới nêu lên 3 nguyên nhân dẫn đến mức sinh xuống quá thấp. Thứ nhất, các yếu tố nhân khẩu học như số lượng phụ nữ trong độ tuổi sinh đẻ ít hơn thế hệ trước, giảm tỷ trọng thanh niên trong dân số. Thứ hai, các yếu tố xã hội như xu hướng hoãn kết hôn, sinh con đầu lòng và giãn khoảng cách giữa các lần sinh do các chính sách giảm sinh trước đây tạo ra, do kết quả của sự phát triển khi phụ nữ học tập dài hơn và tham gia thị trường lao động nhiều hơn.

Sự phổ biến của không gian số, xu thế con người giao tiếp trên thế giới ảo nhiều hơn ngoài đời thật cũng ảnh hưởng tới xu thế không kết hôn và sinh con. Thứ ba, nguyện vọng về thu nhập của thanh niên đang ngày càng tăng hoặc ít nhất đạt được một mức sống bằng với gia đình họ, trong khi thu nhập dự kiến của nhóm dân số trẻ này lại ngày càng giảm do những điều kiện bất định, khó khăn và cạnh tranh ngày càng cao trên thị trường lao động, vì vậy họ sẽ kết hôn muộn hơn, sinh con muộn hơn và sinh ít hơn cho đến khi việc làm và thu nhập đã ổn định.

Theo Báo cáo Chính sách Dân số Thế giới năm 2021 của Liên hợp quốc, các nhóm biện pháp khuyến sinh chính gồm: *Tại nơi làm việc*: cải thiện chế độ nghỉ thai sản, chế độ bố nghỉ chăm con, chế độ nghỉ phép không lương được bảo đảm công việc, thời giờ làm việc ngắn hơn hoặc bán thời gian. *Ưu đãi tài chính*: tiền thưởng cho việc sinh con, ưu đãi thuế, trợ cấp tiền mặt hàng tháng cho trẻ em; hỗ trợ thuê nhà, mua nhà ở; *Chăm sóc trẻ em*: tăng tính sẵn có của dịch vụ chăm sóc trẻ em, hỗ trợ chi phí chăm sóc trẻ em...; *Hỗ trợ sinh sản*: cải thiện hỗ trợ của nhà nước cho thụ tinh trong ống nghiệm, quy định bảo hiểm hiểm muộn, tăng tính sẵn có của dịch vụ thụ tinh trong ống nghiệm. Chính sách phổ biến nhất được các quốc gia áp dụng là chế độ nghỉ thai sản có lương hoặc không lương được bảo đảm việc làm; tiếp đó là dịch vụ chăm sóc trẻ em do nhà nước trả tiền; trợ cấp cho trẻ em hoặc gia đình; nghỉ phép chăm con (cho bố và mẹ) có lương hoặc không lương kèm bảo đảm việc làm.

Theo Kết luận số 149 của Bộ Chính trị vừa được ban hành, cần xem dân số là yếu tố quan trọng hàng đầu. Công tác dân số là nhiệm vụ chiến lược, vừa cấp thiết, vừa lâu dài của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, là sự nghiệp của toàn Đảng, toàn dân và hệ thống chính trị. Các cấp ủy, tổ chức đảng, chính quyền, địa phương và ngành y tế cần nghiên cứu ban hành cơ chế, chính sách khuyến khích các cặp vợ chồng và cá nhân sinh đủ 2 con, ưu tiên và chú trọng đối với các địa bàn có mức sinh thấp, dân tộc ít người; các chính sách nhằm duy trì tỷ suất sinh thay thế; thu hẹp khoảng cách mất cân bằng giới tính khi sinh để sớm đưa về mức cân bằng tự nhiên.

Tham khảo kinh nghiệm của các nước về vấn đề này cho thấy, cần phải có các giải pháp và chính sách ứng phó kịp thời khi mức sinh xuống thấp và cần phối hợp nhiều chính sách vì các chính sách đơn lẻ đó có thể không khả thi, đặc biệt là ở các nước châu Á - Thái Bình Dương.

... TỚI XÂY DỰNG, THỰC THI CHÍNH SÁCH Ở VIỆT NAM

Từ năm 1961, Chính phủ ban hành Quyết định số 216/CP của Hội đồng Chính phủ về sinh đẻ có hướng dẫn. Công tác dân số được đề cập đến trong văn kiện của nhiều kỳ Đại hội Đảng. Đảng và Nhà nước đã ban hành nhiều chính sách về công tác dân số-kế hoạch hóa gia đình, cụ thể là các Nghị quyết, Chỉ thị, Kết luận và Quyết định, Chiến lược, Chương trình hành động, Chương trình mục tiêu quốc gia..., tạo môi trường pháp lý, động lực và điều kiện để thu hút được sự hưởng ứng của toàn xã hội tham gia công tác dân số. Nội dung công tác dân số-kế hoạch hóa gia đình được lồng ghép trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội cả nước, của từng địa phương, bộ, ngành, cơ quan; được thể hiện trong các quy chế nội bộ cơ quan, hương ước, quy ước của cộng đồng.

Công tác dân số đã đạt được nhiều thành tựu, góp phần to lớn vào công cuộc xây dựng và phát triển kinh tế-xã hội đất nước, đặc biệt là thành công trong việc khống chế tốc độ gia tăng dân số nhanh. Việt Nam đã đạt mức sinh thay thế (2,1 con/phụ nữ) từ năm 2006, bước vào thời kỳ "dân số vàng" từ năm 2007, và duy trì mức sinh chung quanh mức sinh thay thế. Cơ cấu dân số chuyển dịch tích cực, chất lượng dân số được cải thiện về nhiều mặt.

Quá trình toàn cầu hóa, đô thị hóa, công nghiệp hóa dưới tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 và biến đổi khí hậu, thay đổi lối sống, môi trường sống và làm việc... đã và đang dẫn đến thay đổi nhanh chóng về mô hình gia đình, kết hôn, tăng nhanh quá trình di cư. Chính sách hạn chế mức sinh cũng bắt đầu phát sinh những hệ lụy như gia tăng mất cân bằng giới tính khi sinh, già hóa dân số nhanh. Công tác dân số mới tập trung vào kế hoạch hóa gia đình; cơ cấu, chất lượng, phân bố dân số, quản lý di dân chưa được chú trọng đúng mức. Các yếu tố liên quan đến công tác dân số chưa được lồng ghép một cách hệ thống trong hoạch định, thực thi chính sách phát triển kinh tế-xã hội, đáp ứng yêu cầu CNH, HĐH và phát triển bền vững đất nước.

Bối cảnh hiện nay đòi hỏi đổi mới công tác dân số để giải quyết toàn diện, đồng bộ và căn bản hơn các vấn đề về dân số. Với nguyên tắc chung lấy con người là trung tâm, là mục tiêu của sự phát triển bền vững của đất nước, Nghị quyết số 21-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về công tác dân số trong tình hình mới ngày 25/10/2017 đánh dấu sự chuyển hướng, bước ngoặt của chính sách dân số. Trong đó, thực hiện mục tiêu duy trì mức sinh thay thế trên toàn quốc sẽ góp phần ổn định quy mô dân số, duy trì lực lượng lao động, tác động tích cực đến việc nâng cao chất lượng dân số và nguồn nhân lực cho phát triển đất nước. Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Chiến lược Dân số Việt Nam đến năm 2030, Chương trình Điều chỉnh mức sinh phù

hợp các vùng, đối tượng đến năm 2030 và hàng năm Bộ Y tế giao chỉ tiêu điều chỉnh mức sinh cho từng tỉnh, thành phố và hướng dẫn, giám sát, hỗ trợ triển khai đồng bộ các giải pháp của Chương trình.

Tuy nhiên, sau thời gian duy trì mức sinh thay thế (2006-2021), mức sinh 3 năm qua đã giảm và dự báo tiếp tục giảm trong các năm tới. Trước nguy cơ đó, Đảng, Chính phủ đã triển khai nhiều giải pháp để ứng phó. Theo Hướng dẫn số 15 của Ủy ban Kiểm tra Trung ương, từ ngày 20/3/2025, đảng viên sinh con thứ ba sẽ không bị xem xét xử lý kỷ luật. Bộ Y tế tổ chức sơ kết 7 năm thực hiện Nghị quyết số 21-NQ/TW, trong đó đề xuất, kiến nghị bảo đảm duy trì vững chắc mức sinh thay thế trên phạm vi cả nước, tránh tình trạng mức sinh xuống thấp khó hồi phục lại được như nhiều nước đã trải qua; đang khẩn trương xây dựng Chương trình mục tiêu quốc gia về chăm sóc sức khỏe, dân số và phát triển giai đoạn 2026-2035; dự thảo Đề án sửa đổi, bổ sung Chương trình Điều chỉnh mức sinh phù hợp các vùng, đối tượng đến năm 2030; đẩy nhanh tiến độ xây dựng và trình Quốc hội thông qua Luật Dân số trong năm 2025.

Trong các nhóm chính sách của dự thảo Luật Dân số, Bộ Y tế đề xuất chính sách "Duy trì mức sinh thay thế" và dự kiến quy định: Cặp vợ chồng và cá nhân có quyền quyết định bình đẳng, tự nguyện trong việc sinh con, thời gian sinh con, số con và khoảng cách giữa các lần sinh phù hợp với lứa tuổi, tình trạng sức khỏe, điều kiện học tập, lao động, công tác, thu nhập và nuôi dạy con của cá nhân, cặp vợ chồng; Cho phép lao động nữ khi sinh con thứ hai được kéo dài thời gian nghỉ thai sản từ 6 tháng lên 7 tháng; Cho phép phụ nữ sinh đủ 2 con ở các khu công nghiệp, khu chế xuất và các tỉnh, thành phố có mức sinh thấp được hưởng chính sách hỗ trợ về nhà ở xã hội theo quy định của Chính phủ... Cùng với đó là các biện pháp như: định kỳ Chính phủ công bố tình trạng mức sinh để chính quyền địa phương xây dựng, thực hiện các chính sách hỗ trợ, khuyến khích phù hợp; lồng ghép các nội dung về duy trì mức sinh thay thế trong xây dựng, triển khai thực hiện các chiến lược, kế hoạch, chương trình, dự án phát triển kinh tế-xã hội, quốc phòng-an ninh; tuyên truyền vận động, truyền thông, giáo dục thay đổi hành vi để thực hiện các biện pháp duy trì mức sinh thay thế.

Cộng tác viên tuyên truyền, vận động người dân thực hiện tốt chính sách dân số.

GIÁO SƯ NGUYỄN THIỆN NHÂN:

DUY TRÌ VỮNG CHẮC MỨC SINH THAY THẾ VÌ XÃ HỘI HẠNH PHÚC, THỊNH VƯỢNG

► **HOÀI THU** (thực hiện)

Giáo sư Nguyễn Thiện Nhân.

Ảnh | DUY LINH

Có ý kiến cho rằng “khuyến sinh” không nên là trách nhiệm của Nhà nước mà là quyền cá nhân và để phát triển bền vững đất nước không thể thiếu yếu tố phát triển bền vững về dân số. Giáo sư nghĩ sao về quan điểm này?

Theo nghiên cứu của tôi, có 5 nguyên nhân gốc rễ của việc mức sinh giảm dưới mức thay thế và tồn tại hàng chục năm là:

Lãnh đạo các nước, chủ các doanh nghiệp không coi tái tạo được con người, tái tạo được gia đình là điều kiện đầu tiên, quan trọng nhất để đất nước phát triển bền vững, dân tộc trường tồn, mà thực tế coi tăng trưởng kinh tế cao, liên tục là mục tiêu cao nhất.

Lãnh đạo các nước né tránh đề cập hậu quả lâu dài của mức sinh dưới mức thay thế, né tránh trách nhiệm của Chính phủ và các chủ doanh nghiệp đối với tình trạng này.

Chính phủ các nước chỉ quy định lương tối thiểu (đủ sống cho người lao động) mà chủ các doanh nghiệp phải bảo đảm, song không quy định lương đủ sống tối thiểu (đủ sống cho mỗi lao động nuôi, dạy được 1 người con tới 18 tuổi và cho học được một nghề).

Ở các nước thu nhập cao, “vai trò kép của người lao động: vừa là đầu vào rất quan trọng và chủ thể sáng tạo của mọi quá trình sản xuất, dịch vụ kinh tế, dịch vụ giáo dục, y tế, văn hóa và của quản lý nhà nước, quốc phòng-an ninh vừa phải sinh con để tạo ra lực lượng lao động tương lai của đất nước mà nếu thiếu thì toàn bộ quá trình phát triển kinh tế-xã hội, quản lý của quốc gia sẽ bị ảnh hưởng nghiêm trọng, thậm chí đối diện với nguy cơ tiêu vong” đã không được khẳng định. Chính phủ và các doanh nghiệp đã không tạo các điều kiện cần thiết để người lao động làm được vai trò kép không thể thay thế của họ.

Các chương trình hỗ trợ kết hôn và sinh con của Chính phủ các nước dù tốn kém hàng chục tỷ USD mỗi năm (khoảng

Mức sinh thấp tác động sâu sắc đến tình trạng dân số và tình trạng phát triển của nước ta trên cả tầm vĩ mô và tầm vi mô, trên mọi góc độ: kinh tế, xã hội và môi trường, ảnh hưởng đến sự ổn định và phát triển bền vững. Giáo sư Nguyễn Thiện Nhân, nguyên Ủy viên Bộ Chính trị, nguyên Bí thư Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh đã có cuộc trò chuyện với phóng viên về thực trạng mức sinh thấp và đề xuất các giải pháp thiết thực để phát triển nguồn lực con người cho tương lai, xây dựng một xã hội hạnh phúc, thịnh vượng.

1,5% - 3,5% GDP) đều đã không đạt mục tiêu là ngăn chặn việc giảm mức sinh kéo dài dưới mức thay thế và đưa trở lại mức thay thế.

Để giữ vững được mức sinh thay thế ở nước ta, phải nhận thức rõ và khẳng định vai trò kép của người lao động: “người lao động hiệu quả, sáng tạo ở mọi lĩnh vực kinh tế-xã hội và người sinh con tạo ra người lao động tương lai, thay thế người lao động đã về hưu”. Và để người lao động đảm đương được vai trò sinh con, tạo ra người lao động trong tương lai, họ cần những điều kiện khách quan do Nhà nước và doanh nghiệp bảo đảm như: lương phải bằng hoặc cao hơn lương đủ sống tối thiểu, thời gian làm việc đủ ngắn (bình quân 8 tiếng một ngày, 40 giờ một tuần), điều kiện làm việc khuyến khích người lao động sinh từ 2 con trở lên, có thể thuê hoặc mua nhà với giá chấp nhận được để duy trì được gia đình 2 con trở lên, có nơi trông giữ con từ 6 tháng tuổi để có thể đi làm sau khi sinh theo pháp luật cho phép, hệ thống y tế phát triển với bảo hiểm y tế hợp lý, hệ thống bảo hiểm xã hội bền vững, bảo đảm người lao động có lương hưu đủ sống. Nếu các điều kiện này không bảo đảm thì người lao động sẽ không sinh con hoặc chỉ sinh 1 con, và việc họ làm như vậy là đúng quy luật của cuộc sống. Vì vậy, nếu vai trò kép của người lao động chính là vì lợi ích của đất nước (phát triển kinh tế-xã hội không chỉ hôm nay mà cả ở các thế hệ mai sau) thì Nhà nước và người sử dụng lao động, trước hết là các chủ doanh nghiệp phải thực hiện đúng trách nhiệm của mình.

Xin Giáo sư chia sẻ vai trò của gia đình và cộng đồng, tác động về văn hóa và tâm lý trong việc khuyến khích sinh con. Cần phải làm gì để thay đổi nhận thức của người dân và chung tay của toàn xã hội trong việc ngăn chặn đà mức sinh thấp?

Văn hóa có vai trò rất quan trọng, là một lợi thế quốc gia

của Việt Nam trong việc bảo đảm nguồn nhân lực để đất nước phát triển bền vững. Trải qua quá trình dựng nước và giữ nước hàng nghìn năm, gia đình Việt Nam luôn là tế bào của xã hội, nơi con người gắn bó, yêu thương nhau, giúp nhau trong lao động, chăm sóc cuộc sống vật chất và tinh thần của mỗi thành viên, nơi tái tạo con người Việt Nam về thể chất, ngôn ngữ, văn hóa và kỹ năng làm người cho các thế hệ tương lai của đất nước. Ngoài các lý do thuộc trách nhiệm của Chính phủ và doanh nghiệp đã nêu trên, để gia đình hạnh phúc, người vợ thấy có điều kiện để sinh và nuôi dạy tốt 2 con thì cũng còn phải hoàn thiện ý thức, trách nhiệm của người chồng trong việc chia sẻ công việc gia đình. Mặc dù bình đẳng giới ở Việt Nam đạt nhiều kết quả cao hơn ở nhiều nước khác, song chia sẻ trách nhiệm nhiều hơn, đúng mức hơn của chồng trong việc nhà là điều rất cần thiết.

Từ 5 nguyên nhân cốt lõi của việc mức sinh thấp dưới mức thay thế hàng chục năm ở tất cả các nước thu nhập cao hiện nay, theo tôi, cần thay đổi nhận thức của các chủ doanh nghiệp: vì lợi nhuận tối đa thì doanh nghiệp có thể chỉ trả lương tối thiểu mà Chính phủ công bố cho người lao động có năng lực nghề nghiệp thấp nhất, song vì lợi ích quốc gia và chính lợi ích của doanh nghiệp trong tương lai (có đủ lao động theo nhu cầu của doanh nghiệp), doanh nghiệp phải trả lương đủ sống tối thiểu hôm nay.

Khi Việt Nam bị xâm lược, thanh niên tình nguyện lên đường ra trận, chiến đấu, hy sinh vì độc lập, tự do của đất nước. Ngày nay, một bộ phận thanh niên không thấy được, không hiểu là nếu người lao động trẻ không kết hôn, kết hôn rồi không có con, thì chính họ sẽ hủy hoại tương lai đất nước: lao động giảm, dân số giảm, kinh tế trì trệ và dân tộc tự tiêu vong sau hàng trăm năm. Kết hôn, sinh con hay không là quyền tự do của công dân, chúng ta cần tôn trọng, song công dân còn có nghĩa vụ với đất nước. Người Việt Nam yêu nước phải có trách nhiệm góp sức mình vào việc bảo đảm cho đất nước phát triển bền vững lâu dài, kinh tế phát triển, người dân hạnh phúc, dân tộc trường tồn.

Cán bộ dân số quận Bình Thủy (Cần Thơ) tuyên truyền về sức khỏe sinh sản cho học sinh.

Theo Giáo sư, công tác dân số có cần tiếp tục chuyển đổi trọng tâm, từ kế hoạch hóa gia đình sang giải quyết các mối quan hệ dân số và phát triển? Giáo sư có thông điệp nào muốn gửi đến các nhà hoạch định chính sách và cộng đồng về tầm quan trọng của việc khuyến khích sinh con?

Để một quốc gia phát triển bền vững lâu dài, yêu cầu cơ bản không phải là cơ cấu dân số vàng, mà là lao động ổn định, không suy giảm. Điều kiện để có được lao động ổn định lâu dài chính là mức sinh phải bằng hoặc cao hơn mức thay thế. Khi lao động ổn định, cộng với năng suất lao động tăng không ngừng, thì mặc dù người già sẽ tăng do tuổi thọ tăng, xã hội hoàn toàn có đủ điều kiện để chăm sóc tốt. Như vậy, giải pháp cốt lõi là: bảo đảm vững chắc mức sinh thay thế trên cơ sở Nhà nước, doanh nghiệp và người lao động tham gia để tạo ra các điều kiện đồng bộ, khả thi để người lao động tự nguyện sinh bình quân 2,1 con/phụ nữ; đào tạo nhân lực có trình độ cao, đẩy mạnh nghiên cứu và ứng dụng khoa học công nghệ trình độ quốc tế, đẩy mạnh ứng dụng chuyển đổi số, thực hiện xã hội thông minh; xây dựng hệ thống chính trị vững mạnh, dân chủ, phát huy sức mạnh văn hóa Việt Nam dưới sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng với tầm nhìn xa và các giải pháp đột phá trong 20 năm tới.

Từ tầm nhìn và mục tiêu công tác dân số trong tình hình mới thể hiện ở Nghị quyết 21-NQ/TW và Chiến lược phát triển dân số đến 2030 của Chính phủ, từ thực tiễn và bài học về phát triển lao động, dân số ở Nhật Bản, Hàn Quốc và các nước thu nhập cao 50 năm qua, tôi xin kiến nghị:

Thứ nhất, đẩy mạnh truyền thông, giáo dục để mọi công dân, nhất là người từ 15 tuổi trở lên và các chủ doanh nghiệp hiểu rõ vai trò kép của người lao động, “vừa là đầu vào rất quan trọng và chủ thể sáng tạo của mọi lĩnh vực kinh tế-xã hội, vừa là người tạo ra lực lượng lao động tương lai của đất nước”, từ đó khẳng định trách nhiệm của Nhà nước, các chủ doanh nghiệp và toàn xã hội phải tạo ra các điều kiện cần thiết để người lao động có thể sinh và nuôi được 2 con đàng hoàng, làm cơ sở cho bảo đảm vững chắc mức sinh thay thế của Việt Nam từ 2035 về sau.

Thứ hai, Đảng đã chỉ đạo, Chính phủ đang triển khai xóa nhà tạm trên phạm vi cả nước, xây nhà cho người thu nhập thấp thuê hoặc mua, phổ cập giáo dục mầm non cho trẻ em mẫu giáo 3 - 5 tuổi, miễn học phí cho học sinh cả nước, phổ cập bảo hiểm y tế toàn quốc. Trên nền tảng đó, để bảo đảm vững chắc mức sinh thay thế cả nước trước năm 2035 thì giải pháp cần triển khai ngay là xây dựng lộ trình chuyển từ lương tối thiểu sang lương đủ sống tối thiểu và các chính sách đi kèm để trước năm 2035 thực hiện lương đủ sống tối thiểu trên phạm vi toàn quốc.

Thứ ba, để phát huy lợi thế lao động của Việt Nam (quy mô tương đối lớn, sức khỏe ngày càng tăng, trình độ nghề nghiệp ngày một nâng cao, yêu nước) thì cần xây dựng lộ trình tăng tuổi hưu từ nay đến năm 2040, để mọi người Việt Nam còn đủ sức khỏe, năng lực trí tuệ và kỹ năng, có thể lao động phù hợp vì lợi ích quốc gia, vì hạnh phúc của bản thân.

Trân trọng cảm ơn Giáo sư!

TÁC ĐỘNG CỦA CHÍNH SÁCH THUẾ QUAN HOA KỲ ĐẾN VIỆT NAM:

Chủ động, linh hoạt ứng phó

TS NGUYỄN QUỐC VIỆT

Nguyên Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu kinh tế và Chính sách (VEPR)

Chính sách thuế quan của Hoa Kỳ, đặc biệt là các động thái áp thuế đối ứng với hàng hóa nhập khẩu từ nhiều quốc gia, đã và đang tạo ra những biến động, rủi ro và bất ổn chưa từng thấy cho thương mại toàn cầu, trong đó có kinh tế Việt Nam vốn tăng trưởng dựa trên xuất khẩu với độ mở kinh tế cao.

Thủ tướng Phạm Minh Chính chủ trì cuộc họp với các bộ, ngành để rà soát các công việc chuẩn bị đàm phán thương mại với Hoa Kỳ. Ảnh | ĐỨC ANH

TÁC ĐỘNG TIÊU CỰC ĐẾN KHẢ NĂNG TĂNG TRƯỞNG

Hoa Kỳ đã áp đặt thuế quan, đặc biệt là thuế đối ứng ở mức tối thiểu 10% và sẽ là 46% đối với Việt Nam. Nếu sau 90 ngày đàm phán không thành công, chính sách thuế quan đối ứng này sẽ gây ra các tác động tiêu cực đến khả năng tăng trưởng cũng như sự ổn định vĩ mô của kinh tế Việt Nam trên nhiều khía cạnh.

Tác động trực tiếp và dễ nhận thấy nhất là sự suy giảm năng lực cạnh tranh của hàng hóa Việt Nam tại thị trường Hoa Kỳ. Các mặt hàng có kim ngạch xuất khẩu lớn như đồ điện tử, thiết bị máy móc, dệt may, giày dép và đồ gỗ sẽ chịu ảnh hưởng nặng nề do chi phí nhập khẩu vào Mỹ tăng lên. Điều này khiến hàng

hóa Việt Nam trở nên đắt hơn so với sản phẩm tương tự từ các quốc gia không bị áp thuế hoặc có mức thuế thấp hơn. Hậu quả là các doanh nghiệp Việt Nam có thể mất đi thị phần, đối mặt với sự cạnh tranh khốc liệt và buộc phải giảm sản lượng hoặc thậm chí ngừng hoạt động, dẫn đến nguy cơ mất việc làm cho người lao động. Sự sụt giảm trong xuất khẩu và nhập khẩu sẽ gây ra những khó khăn lớn hơn trong việc đạt được các mục tiêu tăng trưởng đã đề ra.

Bên cạnh đó, Việt Nam còn phải đối mặt với tác động cộng hưởng từ những biến động toàn cầu, bao gồm chiến tranh thương mại leo thang giữa các nền kinh tế lớn và nguy cơ suy thoái kinh tế. Những yếu tố này đã và sẽ làm giảm sút tăng trưởng thương mại toàn cầu và đầu tư quốc tế. Trước đây, Việt Nam được hưởng lợi từ việc các nhà đầu tư quốc tế chuyển dịch dòng vốn đầu tư nhằm tránh rủi ro do căng thẳng địa chính trị quốc tế, tuy nhiên nếu phải chịu mức thuế cao từ Hoa Kỳ, lợi thế này sẽ suy giảm đáng kể. Với độ mở kinh tế lớn, Việt Nam sẽ chịu ảnh hưởng trực tiếp đến khả năng duy trì tăng trưởng kinh tế.

Cùng với đó là giảm nguồn thu ngân sách và cơ hội việc làm. Khi các doanh nghiệp xuất khẩu gặp khó khăn, nguồn thu từ thuế xuất nhập khẩu của Việt Nam cũng sẽ bị ảnh hưởng tiêu cực. Các doanh nghiệp phải cắt giảm sản xuất hoặc đóng cửa sẽ làm giảm cơ hội tạo việc làm mới và có thể dẫn đến tình trạng thất nghiệp gia tăng, đặc biệt trong các ngành thâm dụng lao động như dệt may và da giày. Các doanh nghiệp xuất khẩu đang sử dụng tới 30% lực lượng lao động của Việt Nam, do đó bất kỳ sự suy giảm nào trong lĩnh vực này đều có tác động đáng kể đến thị trường lao động và tiêu dùng trong nước.

Bên cạnh suy giảm năng lực tăng trưởng từ kinh tế đối ngoại, cũng cần đặc biệt lưu ý nguy cơ các doanh nghiệp từ các quốc gia bị áp thuế cao hơn sẽ tiếp tục dịch chuyển sang Việt Nam thực hiện các công đoạn cuối cùng nhằm “mượn xuất xứ” và xuất khẩu sang Hoa Kỳ. Điều này không chỉ làm gia tăng áp lực thâm hụt thương mại giữa Việt Nam và Hoa Kỳ, mà còn gây ra ảnh hưởng tiêu cực đến hàng hóa xuất khẩu chính ngạch của Việt Nam, có thể dẫn đến các biện pháp trừng phạt thương

mại khác tiếp theo, tình trạng hàng hóa giá rẻ từ các quốc gia khác đổ vào Việt Nam, tạo áp lực cạnh tranh lớn lên các doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh hướng tới thị trường trong nước.

ĐỐI SÁCH HÓA GIẢI NGUY CƠ

Trước hết, Việt Nam đã kịp thời bày tỏ thiện chí đàm phán và đề xuất tạm hoãn chính sách thuế quan đối ứng để thực hiện đối thoại và đàm phán song phương với Hoa Kỳ, đây được coi là động thái rất tích cực. Chính phủ Việt Nam cũng đã nhanh chóng đề nghị hai bên đưa mức thuế quan bằng 0% cho toàn bộ hàng hóa xuất, nhập khẩu song phương, thể hiện sự chủ động và mong muốn đi thẳng vào giải quyết vấn đề một cách thực chất. Chính điều này đã giúp Việt Nam là một trong số các quốc gia đầu tiên khởi động đàm phán song phương trong thời hạn 90 ngày hoãn áp thuế đối ứng. Trong đàm phán, Việt Nam cần minh bạch hóa thông tin dựa trên dữ liệu thương mại, việc hai bên đối chiếu lập luận và làm rõ các số liệu về thặng dư thương mại kèm xuất xứ hàng hóa là vô cùng quan trọng.

Trong trường hợp cần thiết, Việt Nam có thể xem xét nhượng bộ một cách có chọn lọc trong việc mở cửa thị trường và giảm các rào cản thương mại cho Hoa Kỳ, đổi lại sự nhượng bộ tương ứng về thuế quan. Việt Nam cần nhấn mạnh về tiềm năng hợp tác trong các lĩnh vực mà Hoa Kỳ có thế mạnh và đang có nhu cầu lớn, chẳng hạn như công nghệ cao và các ngành dịch vụ, nhất là dịch vụ số. Việc tạo điều kiện thuận lợi cho các doanh nghiệp Hoa Kỳ đầu tư và phát triển trong các lĩnh vực này có thể giúp giảm thâm hụt thương mại song phương và tạo ra những động lực tăng trưởng mới cho Việt Nam.

Thứ hai, Việt Nam nhấn mạnh tầm quan trọng và luôn nhất quán với cam kết cải cách môi trường đầu tư và kinh doanh minh bạch, tự do và bình đẳng, tạo điều kiện thuận lợi cho các nhà đầu tư và doanh nghiệp nước ngoài nói chung và Hoa Kỳ hoạt động tại Việt Nam. Chính sách này không những hóa giải các quan ngại trực tiếp liên quan đến hàng rào phi thuế quan mà còn giúp củng cố và xây dựng lòng tin, tạo cơ sở thuận lợi cho các cuộc đàm phán về thương mại và các vấn đề quan hệ song phương khác trong tương lai. Do vậy, trong quá trình đàm

phán, các phái đoàn Chính phủ Việt Nam không nên hành động đơn độc mà cần tăng cường phối hợp với các hiệp hội doanh nghiệp, ngành hàng trong nước cũng như tại Hoa Kỳ, để thống nhất cách thức làm việc và tranh thủ sự ủng hộ của cộng đồng doanh nghiệp và cả các nhóm lợi ích đa dạng khác nhau có liên quan đến thương mại nói chung, quan hệ Việt Nam – Hoa Kỳ nói riêng.

Thứ ba, Việt Nam cũng đã tham gia và phối hợp với các quốc gia và cộng đồng ASEAN để có tiếng nói chung và tìm kiếm sự ủng hộ quốc tế. Đây là một hướng đi đúng đắn vì cùng cố liên kết với các nước ASEAN để có tiếng nói chung và cùng nhau giải quyết các vấn đề thương mại đầu tư cả nội khối và ngoại khối ngày càng phức tạp là vô cùng quan trọng, khi mà hầu hết các quốc gia khu vực cũng chịu ảnh hưởng nặng nề với khả năng bị áp mức thuế quan đối ứng cao của Hoa Kỳ. Bên cạnh đó, Việt Nam cần tranh thủ thêm các cơ hội mở rộng và đa phương hóa quan hệ thương mại-đầu tư với các vùng lãnh thổ khác, cũng như khai thác tối đa lợi ích từ các FTA đã ký kết, qua đó hỗ trợ cộng đồng doanh nghiệp tìm kiếm cơ hội hợp tác, xuất khẩu sang các thị trường tiềm năng, giảm sự phụ thuộc vào một thị trường truyền thống.

Thứ tư, Chính phủ cũng đã nhanh chóng có bước chuẩn bị dự địa về chính sách tài khóa và tiền tệ nhằm hỗ trợ doanh nghiệp gặp khó khăn và triển khai các biện pháp hỗ trợ an sinh xã hội đối với người lao động mất hoặc suy giảm việc làm, thu nhập khi cần thiết. Trong các biện pháp ứng phó và giải pháp hỗ trợ, cần tập trung nâng cao năng lực cạnh tranh nội tại của nền kinh tế và hỗ trợ các doanh nghiệp thích ứng với tình hình mới, bao gồm cải thiện môi trường kinh doanh, giảm chi phí giao dịch, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao và hỗ trợ các doanh nghiệp chuyển đổi số. Các chính sách hỗ trợ cần đặc biệt chú trọng đến các ngành hàng chịu tác động trực tiếp từ chính sách thuế quan của Hoa Kỳ, giúp họ tìm kiếm thị trường mới, nâng cao năng lực chuyển đổi sản xuất và đa dạng hóa sản phẩm.

Sau khi Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính ký Quyết định thành lập Đoàn đàm phán Chính phủ về các vấn đề thương mại với Hoa Kỳ, ngày 23/4 vừa qua, Bộ trưởng Công thương, Trưởng đoàn đàm phán Chính phủ Nguyễn Hồng Diên đã có cuộc điện đàm với Trưởng Đại diện Thương mại Hoa Kỳ Jamieson L. Greer để chính thức khởi động đàm phán vấn đề kinh tế, thương mại song phương giữa Việt Nam và Hoa Kỳ.

Có thể thấy, sự chủ động, tích cực, linh hoạt, thể hiện vai trò của một đối tác có trách nhiệm, tăng cường liên kết quốc tế, nâng cao năng lực cạnh tranh nội tại và bảo đảm ổn định vĩ mô, an sinh xã hội là những yếu tố then chốt để Việt Nam đã và đang hóa giải các nguy cơ bị áp thuế quan đối ứng của Hoa Kỳ ở mức cao, đồng thời giảm thiểu tác động tiêu cực đối với doanh nghiệp và nền kinh tế, tận dụng những cơ hội nhằm đẩy mạnh xây dựng nền kinh tế tự chủ, tự cường, đa dạng hóa, đa phương hóa trong bối cảnh thương mại toàn cầu đầy biến động. Sự phối hợp chặt chẽ giữa Chính phủ, doanh nghiệp và các bên liên quan là yếu tố quyết định để Việt Nam có thể vượt qua những thách thức này và duy trì đà tăng trưởng bền vững trong năm 2025 và các năm tiếp theo.

Công nhân Công ty CP Thủy sản Cafatex (Hậu Giang) chế biến thủy sản xuất khẩu sang Hoa Kỳ.
 Ảnh | TRẦN TUẤN

Cơ sở dệt thổ cẩm của gia đình nghệ nhân Sầm Thị Tinh tại làng thổ cẩm Hóa Tiến, xã Châu Tiến, huyện Quỳnh Châu, tỉnh Nghệ An.

Ảnh | NGUYỄN HÙNG

Tháo "vòng kim cô" cho hộ kinh doanh

THÙY LINH

Nghị quyết số 68-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển kinh tế tư nhân vừa được ban hành thể hiện bước tiến đột phá về tư duy, tạo điều kiện để kinh tế tư nhân phát triển mạnh mẽ và bền vững. Những rào cản, khó khăn, thách thức đối với hộ kinh doanh được kỳ vọng sớm tháo gỡ trong thời gian tới.

RẤT NHIỀU CHỮ "NGẠI"

Hộ kinh doanh chè Hải Hà ra đời năm 2010 khi ông Hà Quang Hải quyết định rời bỏ công việc công nhân để mở cơ sở chế biến chè sạch. Sinh ra và lớn lên ở vùng đất Tân Cương (Thái Nguyên), ông Hải sớm gắn bó với những luống chè, với công việc thu hái từ nhỏ và thấu hiểu giá trị của từng búp chè. Nhưng để thành công với nó lại là một câu chuyện hoàn toàn khác.

Hành trình bắt đầu chỉ với một mảnh đất nhỏ cùng vốn liếng ít ỏi, ông Hải tuyển thêm công nhân, thu mua nguyên liệu từ các hộ trồng chè trong vùng, quyết tâm xây dựng

một cơ sở chế biến chè truyền thống. Nhờ quy trình sản xuất thủ công theo phương pháp truyền thống, sản phẩm chè Hải Hà dần được nhiều khách hàng trong và ngoài tỉnh biết đến. Trong nhiều năm, quy mô kinh doanh của ông Hải vẫn chỉ dừng lại ở mức nhỏ lẻ do thiếu vốn. Hiện tại cơ sở vẫn duy trì ổn định với 10 nhân công, bảo đảm thu nhập 8 - 10 triệu đồng/người.

"Thời gian đầu, tôi có thể vay mượn người thân, bạn bè để mua các thiết bị cơ bản như máy vò chè. Nhưng để mở rộng sản xuất, tôi cần vốn lớn hơn để đầu tư dây chuyền tự động và mở rộng nhà xưởng. Tuy nhiên, ngân hàng không thể cho vay vì cơ sở của tôi không có cơ sở pháp lý", ông Hải chia sẻ.

Bộ luật Dân sự năm 2015, pháp luật Việt Nam chỉ công nhận hai chủ thể pháp lý là cá nhân và pháp nhân. Hộ kinh doanh lại được xếp vào nhóm cá nhân, do đó các hộ kinh doanh không thể tham gia vào các giao dịch tín dụng chính thức. Họ cũng không đủ điều kiện ký kết hợp đồng dài hạn,

không thể tham gia đấu thầu và không có khả năng bảo vệ quyền tài sản của mình theo các quy định pháp lý. Theo Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI), hơn 60% hộ kinh doanh nhỏ không thể tiếp cận vốn ngân hàng vì thiếu tài sản bảo đảm. Họ buộc phải vay từ người thân, bạn bè hoặc các tổ chức tín dụng phi chính thức với lãi suất cao. Vướng mắc về vốn không chỉ mình ông Hải vướng phải.

Bên cạnh khó khăn về vốn, hộ kinh doanh Hải Hà còn gặp trở ngại trong thủ tục hành chính. Dù sản phẩm đạt tiêu chuẩn chất lượng, nhưng việc xin cấp phép, kiểm tra an toàn thực phẩm, kê khai thuế và đăng ký kinh doanh... lại vô cùng phức tạp, rối rắm đối với hiểu biết của người trong cuộc. Đôi khi một số thủ tục chưa kịp làm xong đã phải làm lại từ đầu vì các quy định pháp lý thay đổi. Theo Viện Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương (CIEM), thủ tục hành chính rườm rà, thiếu minh bạch là rào cản lớn đối với các hộ kinh doanh nhỏ. Đặc biệt trong ngành chế biến thực phẩm, các quy định về vệ sinh an toàn thực phẩm luôn khắt khe và thay đổi liên tục.

Anh Minh, chủ một quán cà-phê tại Hai Bà Trưng (Hà Nội) cũng chia sẻ quan điểm tương tự. Quán của anh nổi bật nhờ vào không gian thoải mái và các sản phẩm chất lượng cao. Mặc dù khu vực này có không ít đối thủ, nhưng lượng khách của anh bao giờ cũng đông nhất. Khi mới mở cửa, quán chỉ có một vài nhân viên và anh tự mình quản lý mọi công việc. Sau vài năm phát triển, quán đã có đến 10 nhân viên và doanh thu ổn định. “Cứ đà này, tôi sẽ mở rộng thêm cơ sở nữa. Tuy nhiên, tôi vẫn ngần ngại chuyển đổi thành doanh nghiệp vì sợ rắc rối với thủ tục pháp lý và các vấn đề liên quan đến thuế, bảo hiểm...” anh Minh chia sẻ.

Khi vượt qua được rào cản về vốn lẫn thủ tục, cũng chưa thể nói trước điều gì. Một số chuyên gia đánh giá những mô hình như của ông Hải sẽ cần bổ sung thêm kiến thức quản lý. Vận hành đơn vị sản xuất nhỏ lẻ khác xa với mô hình sản xuất công nghiệp hay doanh nghiệp. Các sản phẩm nhiều lên cũng đồng nghĩa với việc phải tìm thị trường. Lúc này khả năng kết nối với các doanh nghiệp lớn trong chuỗi cung ứng trở nên rất quan trọng...

ĐỂ HỘ KINH DOANH “CHỊU LỚN”

Hiện nay, cả nước có khoảng 5,2 triệu hộ kinh doanh, đóng góp hơn 24% vào GDP và giữ vai trò quan trọng trong nhiều ngành nghề, từ nông nghiệp, công nghiệp đến thương mại và dịch vụ. Giải phóng tiềm năng của khu vực kinh tế tư nhân nói chung và hộ kinh doanh nói riêng là một bài toán không đơn giản. Thực tế cho thấy nhiều hộ kinh doanh, dù đủ điều kiện thành lập doanh nghiệp, vẫn lựa chọn duy trì mô hình hộ kinh doanh. Vì những lý do cả khách quan lẫn chủ quan.

Nghị quyết số 10-NQ/TW của Đảng đặt mục tiêu đến năm 2020 Việt Nam sẽ có ít nhất 1 triệu doanh nghiệp tư nhân và đến năm 2030 đạt ít nhất 2 triệu doanh nghiệp. Đến nay số lượng doanh nghiệp tư nhân mới chỉ đạt khoảng hơn 940.000. Điều này cho thấy những giải pháp khuyến khích

các hộ kinh doanh chuyển thành doanh nghiệp chưa triệt để, chưa đi vào cuộc sống.

Điều các hộ kinh doanh còn băn khoăn, không muốn lớn vì lo bị “làm khó”, mặc dù thực tế thủ tục thành lập doanh nghiệp đã được đơn giản hóa khá nhiều. Nhưng những người như anh Minh hầu như mất hết động lực để tiến thêm dù chỉ một bước. “Vấn đề không phải là hộ kinh doanh không muốn lớn, mà thể chế chưa đủ hấp dẫn để họ dám lớn và có thể lớn. Khi nào chúng ta cải cách được môi trường kinh doanh để mọi hộ kinh doanh thấy rằng làm doanh nghiệp bài bản là con đường đáng tin cậy, ít rủi ro hơn, có cơ hội hơn, thì khi đó họ sẽ chủ động bước ra khỏi “vùng an toàn” hiện tại”, TS Nguyễn Sĩ Dũng khẳng định.

Để thúc đẩy chuyển đổi từ hộ kinh doanh sang doanh nghiệp, cần có các chính sách hỗ trợ cụ thể như: tuyên truyền về lợi ích của việc chuyển đổi, cung cấp khóa đào tạo, tư vấn và giảm thuế trong một thời gian nhất định, cùng với cải cách thủ tục hành chính. Trong quá trình này, các cơ quan quản lý nhà nước cần hỗ trợ các hộ kinh doanh nâng cao kỹ năng quản trị doanh nghiệp. Đồng thời tạo điều kiện kết nối họ với hệ sinh thái doanh nghiệp, bao gồm các doanh nghiệp lớn, nhỏ trong và ngoài nước. Việc tạo ra mối liên kết này sẽ giúp doanh nghiệp vừa có đầu vào ổn định cho sản xuất, vừa dễ dàng tiêu thụ sản phẩm. Nếu làm được điều này, mục tiêu đạt 2 triệu doanh nghiệp của Chính phủ trong thời gian tới sẽ hoàn toàn khả thi.

Theo ông Đậu Anh Tuấn, Phó Tổng Thư ký VCCI, Việt Nam cần tăng cường ứng dụng công nghệ trong quy trình hành chính và xây dựng hệ thống dịch vụ công trực tuyến thống nhất trên toàn quốc. Đồng thời, cần có cơ chế giám sát chặt chẽ và minh bạch về kết quả cải cách của các cơ quan hành chính, cũng như đo lường rõ ràng giá trị mà doanh nghiệp nhận được. Ông Tuấn cũng nhấn mạnh cần tạo ra môi trường cạnh tranh công bằng giữa doanh nghiệp tư nhân, doanh nghiệp nhà nước và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài. Doanh nghiệp tư nhân hiện gặp bất lợi trong việc tiếp cận đất đai và vay vốn ngân hàng so với khu vực doanh nghiệp khác. Doanh nghiệp tư nhân chủ yếu phụ thuộc vào nguồn vốn từ ngân hàng với lãi suất cao, gây khó khăn trong việc mở rộng quy mô.

Về vấn đề nguồn vốn, TS Cấn Văn Lực, chuyên gia kinh tế cho biết, trong nền kinh tế hiện nay có năm nguồn vốn quan trọng, trong đó tín dụng ngân hàng chiếm 50%. Phần còn lại đến từ các kênh như trái phiếu, cổ phiếu, quỹ đầu tư và đầu tư công. Ông Lực khuyến nghị doanh nghiệp cần đa dạng hóa các kênh huy động vốn, nâng cao khả năng tiếp cận tài chính, quản trị minh bạch, giúp ngân hàng thẩm định chính xác và tạo điều kiện thuận lợi cho vay tín chấp.

Việc chuyển đổi mô hình kinh doanh cơ bản vẫn tùy thuộc vào người chủ. Trong những thời điểm và hoàn cảnh khác nhau, họ sẽ tự chọn mô hình phù hợp nhất để đem lại lợi nhuận tối đa. Môi trường kinh doanh thuận lợi thật sự bao gồm rất nhiều yếu tố, nhưng đó vẫn là điều kiện tiên quyết khuyến khích người dân kinh doanh, sản xuất và làm giàu cho bản thân, đóng góp nhiều hơn cho đất nước.

CẦN NHỮNG "SẾU ĐẦU ĐÀN" DẪN ĐẮT

◀ NGUYỄN NGỌC

Kinh tế tư nhân được xác định là một trong những động lực quan trọng của tăng trưởng. Việt Nam cần những tập đoàn đủ mạnh, có quy mô khu vực và toàn cầu. Từ đó trở thành "sếu đầu đàn" dẫn dắt doanh nghiệp nhỏ và vừa, cũng như cả nền kinh tế vươn xa trên nền tảng tự chủ.

Giai đoạn 2016-2023, kinh tế tư nhân (KTTN) ghi nhận tốc độ tăng trưởng ấn tượng từ 6-8% mỗi năm, vượt trội so với mức tăng trưởng trung bình của toàn nền kinh tế, đặc biệt so với khu vực kinh tế nhà nước (28% GDP) và FDI (20% GDP). Nhìn lại chặng đường phát triển 40 năm qua, TS Lê Duy Bình, Giám đốc Economica Việt Nam cho rằng, khu vực KTTN tại Việt Nam đã có sự phát triển vượt bậc, chuyển mình từ một thành phần kinh tế còn nhỏ lẻ, manh mún thành một trụ cột quan trọng của nền kinh tế. KTTN đóng góp khoảng 60% GDP, 98% tổng kim ngạch xuất khẩu và tạo việc làm cho khoảng 85% lao động cả nước.

TẬP ĐOÀN KINH TẾ "KHÔNG LỖ" VÀ VỊ THẾ CẦN THIẾT

Việt Nam hiện đã có một lực lượng doanh nghiệp tư nhân lớn mạnh, có đủ tiềm lực về quy mô vốn, công nghệ và năng lực quản trị. Những thương hiệu nổi bật như Tập đoàn Vingroup, Thaco, Hòa Phát, v.v. không chỉ làm chủ công nghệ, đi đầu trong đổi mới sáng tạo và xây dựng hệ sinh thái phát triển bền vững, tham gia vào các lĩnh vực như chuyển đổi xanh, chuyển đổi số... mà còn giải quyết những thách thức lớn của quốc gia, góp phần xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ. Sự lớn mạnh của các doanh nghiệp này đã bổ sung nguồn lực đáng kể cho nền kinh tế. Đồng thời giảm bớt gánh nặng đầu tư từ ngân sách nhà nước, thúc đẩy quá trình cơ cấu lại nền kinh tế gắn với đổi mới mô hình tăng trưởng.

Tại Hàn Quốc, các chaebol như Samsung, Hyundai đã đóng vai trò then chốt trong việc chuyển mình của nền kinh tế từ nông nghiệp sang công nghiệp chỉ trong vài thập kỷ. Bất chấp khó khăn, năm 2024, thu nhập bình quân đầu người của Hàn Quốc lần đầu tiên vượt mốc 36.000 USD. Sự thật hiển nhiên, các quốc gia muốn vươn tầm quốc tế cần có những tập đoàn mạnh mẽ để cạnh tranh toàn cầu. Những tập đoàn đủ lớn, đủ tầm mới có khả năng đầu tư vào công nghệ, nghiên cứu và phát triển (R&D), nâng cao chất lượng sản phẩm và dịch vụ.

Ông Hồ Minh Hoàng, Chủ tịch Tập đoàn Đèo Cả cho biết, Tập đoàn đã sẵn sàng đảm nhận những dự án lớn sắp tới của đất nước. Trong nhiều năm qua, Đèo Cả đặc biệt chú trọng

phát triển, nâng cấp nguồn nhân lực, thông qua đó chủ động đào tạo nhiều cấp bậc, đa lĩnh vực cho toàn hệ thống, hoạch định và đầu tư cho nguồn nhân lực kế cận, hợp tác chặt chẽ với các đơn vị đào tạo trong nước và quốc tế.

Tuy nhiên, cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam đang phải đối mặt nhiều khó khăn và thách thức, chưa phát huy hết vai trò tiên phong như kỳ vọng. Sự liên kết giữa các doanh nghiệp lớn và nhỏ còn khá hạn chế. Tỷ lệ doanh nghiệp nhỏ và vừa tham gia vào chuỗi cung ứng của các doanh nghiệp lớn trong nước vẫn chưa cao. Điều này khiến sự kết nối hệ sinh thái chưa thật sự mạnh mẽ.

Xét về quy mô, sức mạnh tài chính và khả năng vươn ra thế giới, tập đoàn Việt Nam vẫn còn khá "lép vế" so với các đối thủ trong khu vực. Mới chỉ cần nhìn sang Thái Lan đã thấy một khoảng cách đáng kể. Nhờ vào chiến lược phát triển toàn cầu hiệu quả, cơ sở hạ tầng mạnh mẽ và khả năng huy động vốn lớn, các Tập đoàn tư nhân Thái Lan đã xây dựng được vị thế vững chắc trên thị trường quốc tế.

Theo Báo cáo Năng lực Cạnh tranh Toàn cầu (GCI) năm 2023 của WEF, Việt Nam xếp hạng 77 trong số 140 nền kinh tế được đánh giá, giảm 3 bậc so với năm trước. Trong khi Thái Lan đứng ở vị trí 30. Nguyên nhân một phần là Thái Lan sở hữu nhiều tập đoàn đủ mạnh để cạnh tranh quốc tế, trong khi Việt Nam chủ yếu phụ thuộc vào vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI).

Nếu chỉ xét phạm vi trong nước, những tập đoàn như Vingroup, Hòa Phát, Masan... đang đóng vai trò chi phối một phần kinh tế tư nhân. Việt Nam đặt mục tiêu kinh tế tư nhân trở thành lực lượng chủ lực, đi đầu trong ứng dụng công nghệ và đổi mới sáng tạo, đóng góp khoảng 70% GDP vào năm 2030. Mục tiêu này rất khó hoàn thành nếu không có sự vươn mình, bứt phá của các tập đoàn trong nhóm dẫn đầu.

Những tập đoàn của Thái Lan như CP Group và PTT không chỉ hoạt động mạnh mẽ tại Đông Nam Á mà còn vươn ra toàn cầu, làm chủ công nghệ và chiếm lĩnh nhiều ngành quan trọng, từ nông nghiệp đến viễn thông và năng lượng với quy mô doanh thu vài chục tỷ USD mỗi năm. Thực tế, các "ông lớn" Thái Lan cũng đang sở hữu nhiều doanh nghiệp đầu ngành tại "sân nhà" Việt Nam. Không chỉ đa dạng về lĩnh vực, họ còn có ưu thế trong ngành công nghiệp chế biến, chế tạo, lĩnh vực chiếm tỷ trọng lớn trong tổng vốn FDI Thái Lan vào Việt Nam.

Rõ ràng, một tập đoàn kinh tế đủ mạnh không chỉ chi phối cuộc chơi trong nước. Khả năng đầu tư và tầm đầu tư của họ phải vươn tầm đến các quốc gia khác. Có không ít tập đoàn Việt Nam tìm đường ra nước ngoài nhưng dự án đầu tư chưa thật sự ấn tượng và không đem lại lợi nhuận đúng như kỳ

vọng. Dường như cuộc chơi của những tập đoàn lớn, tầm cỡ mới chỉ chứng kiến sự tham gia ở mức “quan sát viên” của các tập đoàn Việt.

MỞ ĐƯỜNG CHO DOANH NGHIỆP BỨ PHÁ

Một trong những nhiệm vụ, giải pháp đề cập trong Nghị quyết số 68-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển kinh tế tư nhân là hình thành và phát triển nhanh các doanh nghiệp lớn và vừa, các tập đoàn kinh tế tư nhân tầm cỡ khu vực và toàn cầu.

Đòi hỏi đặt ra từ thực tiễn là cần đẩy mạnh quy mô hóa và nâng cao năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp, hỗ trợ đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số, tiếp cận tín dụng, mở rộng thị trường, mở rộng sự tham gia của doanh nghiệp tư nhân vào các dự án quan trọng quốc gia, đa dạng hóa, nâng cao hiệu quả các hình thức hợp tác giữa Nhà nước và khu vực kinh tế tư nhân.

Tại Hội thảo “Vốn ngân hàng góp phần thúc đẩy kinh tế tư nhân”, TS Nguyễn Đình Cung, nguyên Viện trưởng Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương (CIEM) chia sẻ: Việt Nam cần ưu tiên phát triển từ 3-5 tập đoàn đa ngành với quy mô vượt 20 tỷ USD trong 10 năm tới. Để đạt được mục tiêu này, nền kinh tế phải được xây dựng từ nền tảng vững chắc của các doanh nghiệp nhỏ và vừa. Mỗi lớp doanh nghiệp, từ khởi nghiệp, doanh nghiệp nhỏ, vừa đến lớn sẽ phát triển một cách tự nhiên và dần dần tạo ra các tập đoàn lớn.

Trong khi TS Lê Đăng Doanh nhấn mạnh một yếu tố thay đổi trong tư duy đầu tư, doanh nghiệp Việt Nam hiện đang chi quá ít cho nghiên cứu và phát triển (R&D), với tỷ lệ dưới 1% doanh thu (các tập đoàn lớn ở Thái Lan như SCG đầu tư tới 3-5%). Đồng quan điểm, GS, TSKH Nguyễn Đình Đức, Chủ tịch Hội đồng Trường đại học Công nghệ, Đại học Quốc gia Hà Nội

chia sẻ: Những năm 1960, Hàn Quốc và Việt Nam có tình trạng tương đối giống nhau, với mức thu nhập bình quân đầu người chỉ khoảng 200 USD mỗi tháng. Tuy nhiên, khác với Việt Nam, Hàn Quốc đi trước và lựa chọn công nghệ là yếu tố trọng tâm trong chiến lược phát triển của mình.

Môi trường kinh doanh được coi là yếu tố quan trọng bậc nhất trong việc thúc đẩy kinh tế tư nhân phát triển. Do đó, đơn giản hóa các thủ tục hành chính là cần thiết, nhưng quan trọng hơn là phải bảo đảm tính minh bạch và công khai trong quá trình thực hiện các chính sách. Các doanh nghiệp cần được hướng dẫn rõ ràng, dễ hiểu về các quy trình, thủ tục liên quan. Bên cạnh đó, Nhà nước cần xây dựng cơ chế giải quyết tranh chấp một cách công bằng, minh bạch để tạo niềm tin cho doanh nghiệp khi tham gia thị trường. Giảm chi phí giao dịch trong kinh doanh là yếu tố quan trọng hơn so với giảm chi phí tuân thủ, vì điều này giúp doanh nghiệp tập trung hơn vào các hoạt động sản xuất-kinh doanh và mở rộng quy mô thị trường.

Bà Nguyễn Thị Nga, Chủ tịch Tập đoàn BRG gửi gắm tâm tư của các doanh nghiệp nói chung và BRG nói riêng: “Tôi đề nghị có các chính sách hỗ trợ tài chính cho các dự án xây dựng và trung hòa carbon, bao gồm cả thuế và thủ tục hành chính. Có các trung tâm nghiên cứu, ứng dụng sáng tạo để khuyến khích mạnh mẽ doanh nghiệp áp dụng công nghệ sạch và năng lượng tái tạo. Điều này góp phần quan trọng vào mục tiêu giảm phát thải khí nhà kính mà Thủ tướng đã cam kết với quốc tế, với mục tiêu đến năm 2050, Việt Nam có thể hoàn thành mục tiêu Net Zero”.

Trong một số trường hợp cần những chính sách quyết liệt, thậm chí “xé rào” mở đường cho doanh nghiệp bứt phá. Nhà nước không làm thay doanh nghiệp, mà cần tạo điều kiện để doanh nghiệp phát triển, cạnh tranh lành mạnh và hội nhập thành công.

Hạng mục dự án mở rộng hầm đường bộ Hải Vân của Tập đoàn Đèo Cả.

Từ ngày 1/3/2025, sau khi bắt đầu thực hiện chủ trương không tổ chức Công an cấp huyện, ngành Công an chỉ còn 3 cấp: Bộ, tỉnh, xã (công an cơ sở). Như vậy, ngoài chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn được giao, công an cấp cơ sở còn đảm nhiệm thêm nhiều trọng trách mới. Trước đó, thực hiện Nghị quyết số 22-NQ/TW ngày 15/3/2018 của Bộ Chính trị, Bộ Công an đã đẩy mạnh triển khai xây dựng Công an xã chính quy trên phạm vi toàn quốc, lấy “chủ động phòng ngừa từ sớm, từ xa, từ cơ sở” là chính, lấy cơ sở là địa bàn trung tâm để tập trung các biện pháp phòng, chống tội phạm.

Nhằm kịp thời phản ánh những hoạt động, chuyển biến của lực lượng công an cơ sở trong bối cảnh mới, vị thế mới, vận hội mới, *Nhân Dân hàng tháng* số tháng 5 thực hiện Chuyên đề: “*Công an xã, phường: Hiệu lực, hiệu quả cho người dân và doanh nghiệp*”.

THIẾU TƯỚNG NGUYỄN QUỐC TOẢN, CHÁNH VĂN PHÒNG BỘ CÔNG AN:

Nâng cao hiệu lực, hiệu quả để phục vụ nhân dân

◀ KHÁNH LAM (thực hiện)

Thiếu tướng Nguyễn Quốc Toàn.

Sau một thời gian triển khai, mô hình Công an địa phương hai cấp: Tỉnh và xã đã đi vào thực tế, tạo nên những biến chuyển cụ thể ngay trong đời sống xã hội. Để nắm bắt thêm thông tin về sự thích ứng và những thay đổi của Công an cấp xã kể từ thời điểm không tổ chức Công an cấp huyện (từ ngày 1/3/2025), *Nhân Dân hàng tháng* đã có cuộc trò chuyện với Thiếu tướng Nguyễn Quốc Toàn, Chánh Văn phòng Bộ Công an.

các xã, thị trấn (trung bình mỗi xã gần 7 đồng chí); đã thành lập 100% chi bộ Công an xã, thị trấn; đã chú trọng đào tạo, bồi dưỡng để bổ nhiệm các chức danh theo quy định đối với hơn 97% số cán bộ Công an xã, thị trấn, trong đó đã bố trí (hoặc bổ nhiệm chức danh) Điều tra viên đối với hơn 14.000 cán bộ Công an xã; 100% Công an xã, thị trấn đã có trụ sở, cơ sở làm việc và xe mô-tô, xe ô-tô tải bảo đảm an ninh, trật tự; một số công cụ hỗ trợ đã được trang bị đủ định mức; hệ thống các quy định liên quan đến hoạt động của Công an xã, thị trấn được chú trọng hoàn thiện, đáp ứng yêu cầu công tác tại cơ sở.

Lực lượng Công an xã, thị trấn đã cùng với lực lượng tham gia bảo đảm an ninh, trật tự ở cơ sở làm tốt công tác nắm tình hình; chủ động tham mưu, đề xuất với Đảng ủy, UBND xã, thị trấn nhiều chủ trương, biện pháp về công tác bảo đảm an ninh, trật tự; phòng ngừa, đấu tranh, xử lý có hiệu quả với một số loại tội phạm xảy ra trên địa bàn; làm tốt công tác bảo đảm an ninh, công tác quản lý Nhà nước về an ninh, trật tự ngay từ cơ sở. Bên cạnh đó, lực lượng Công an xã, thị trấn đã chú trọng đến công tác an sinh xã hội, giúp đỡ, hỗ trợ nhân dân trong các thời điểm dịch bệnh, thiên tai, bão, lũ... Những cố gắng, nỗ lực của lực lượng Công an xã, thị trấn trong thời gian qua đã góp phần quan trọng trong xây dựng xã hội trật tự, kỷ cương, an toàn, lành mạnh, vì hạnh phúc của nhân dân, được ghi nhận, đánh giá cao và thật sự là “điểm tựa” bình yên của nhân dân tại địa bàn cơ sở.

ĐIỂM TỰA BÌNH YÊN

Đảng ủy Công an Trung ương, Bộ Công an đã sớm triển khai và đẩy mạnh thực hiện chủ trương xây dựng Công an xã, thị trấn chính quy. Đồng chí có thể chia sẻ về một số kết quả đã thực hiện được trong quá trình thực hiện chủ trương này?

Từ năm 2018 đến nay, thực hiện Nghị quyết số 22 ngày 15/3/2018 của Bộ Chính trị về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy Bộ Công an tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, Đảng ủy Công an Trung ương đã ban hành Nghị quyết, đồng chí Bộ trưởng Bộ Công an đã ban hành Chỉ thị để xác định các mục tiêu cụ thể, lộ trình thực hiện và tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện chủ trương xây dựng Công an xã, thị trấn chính quy. Kết quả đến ngày 28/2/2025 (trước khi không tổ chức Công an cấp huyện) đã bố trí hơn 57.000 cán bộ công an tại Công an

Từ 1/3/2025, Công an địa phương đã đi vào hoạt động với mô hình hai cấp: Cấp tỉnh và xã, tới đây lại tiếp tục thực hiện chủ trương sáp nhập đơn vị hành chính cấp xã. Vậy trên thực tế, lực lượng Công an cơ sở đã triển khai thực hiện nhiệm vụ như thế nào để vừa không gián đoạn các hoạt động phục vụ nhân dân vừa phải bảo đảm yêu cầu sắp xếp đơn vị hành chính theo quy định?

Đảng ủy Công an Trung ương, Bộ Công an luôn đặc biệt quan tâm chỉ đạo Công an cấp xã hoàn thành tốt nhiệm vụ và không gián đoạn hoạt động phục vụ nhân dân. Cụ thể: Ban hành Thông tư quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và tổ chức bộ máy của Công an cấp xã; Ưu tiên bố trí, tăng cường cán bộ, chiến sĩ, nhất là cán bộ có phẩm chất chính trị, đạo đức, năng lực, trình độ đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ tại Công an cấp xã, nhất là các địa bàn có diện tích lớn, dân số đông, phức tạp về an ninh, trật tự, địa bàn khó khăn, vùng sâu, vùng xa; Chủ động, khẩn trương rà soát tổng thể hệ thống văn bản quy phạm pháp luật có liên quan và có phương án sửa đổi, bổ sung để đáp ứng yêu cầu công tác ngay sau khi sắp xếp, bảo đảm đồng bộ về pháp luật, không tạo khoảng trống pháp lý làm gián đoạn hoạt động bình thường của lực lượng Công an cũng như cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân. Cùng với đó, ban hành Hướng dẫn về phân cấp thực hiện tiếp nhận, giải quyết thủ tục hành chính và dịch vụ công trực tuyến của Công an cấp xã, theo đó tại Công an cấp xã đủ điều kiện có thể tiếp nhận, giải quyết tối đa 35 thủ tục hành chính/ dịch vụ công trực tuyến; Tổ chức tập huấn, bổ sung phương tiện để đảm bảo Công an cấp xã phục vụ tốt nhất cho người dân theo quy định của pháp luật.

Công an cấp xã sẽ đóng vai trò ngày càng lớn trong việc quản lý địa bàn ở cơ sở. Vậy đâu là phương hướng để xây dựng “Công an cấp xã vững mạnh, bám cơ sở” đáp ứng yêu cầu bảo đảm an ninh, trật tự trong kỷ nguyên mới?

Quá trình tổng kết Nghị quyết số 18 theo chỉ đạo của Đảng, Nhà nước cho thấy mặc dù từ năm 2018 đến nay Bộ Công an đã 2 lần thực hiện sắp xếp, kiện toàn nhưng vẫn cần tiếp tục điều chỉnh theo hướng giảm tầng nấc, giảm cấp trung gian để tinh, gọn, mạnh, hoạt động hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả, phục vụ nhân dân tốt hơn, đáp ứng yêu cầu bảo đảm an ninh, trật tự trong kỷ nguyên mới. Trên cơ sở tổng kết đánh giá kỹ lưỡng, khoa học và căn cứ thực tiễn hoạt động, Đảng ủy Công an Trung ương, Bộ Công an đã báo cáo và được Bộ Chính trị, Ban Chấp hành Trung ương đồng ý chủ trương kiện toàn mô hình Công an địa phương từ 3 cấp thành 2 cấp (chỉ còn Công an cấp tỉnh và Công an cấp xã), điều chỉnh phương châm “tinh mạnh, huyện toàn diện, xã bám cơ sở” thành “tinh toàn diện; xã vững mạnh, bám cơ sở”. Theo đó, Công an cấp xã được tăng cường xây dựng vững mạnh, bám cơ sở, chủ động giải quyết phần lớn các vấn đề phát sinh về an ninh trật tự ngay từ đầu và tại cơ sở; trực tiếp phòng ngừa, đấu tranh với tội phạm, vi phạm pháp luật tại địa bàn; tham mưu cho cấp ủy, chính quyền cấp xã và cấp trên về công tác bảo đảm an ninh, trật tự và xây dựng Phong trào Toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc. Việc tổ chức Công an địa phương 2 cấp và xác định phương châm “xã vững mạnh, bám cơ sở” sẽ tạo bước đột phá trong quản lý nhà nước về an ninh, trật tự, góp

phần xây dựng lực lượng CAND thật sự trong sạch, vững mạnh, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, nâng cao hiệu lực, hiệu quả phục vụ nhân dân.

XÃ VỮNG MẠNH, BẮM CƠ SỞ

Nhiều người dân băn khoăn, sau khi không tổ chức Công an cấp huyện, thủ tục tiếp nhận và xử lý tin báo, tố giác về tội phạm sẽ được thực hiện như thế nào tại Công an cấp xã, thưa đồng chí?

Thực hiện Nghị định số 02 ngày 18/2/2025 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Công an, cùng với việc ban hành Thông tư quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và tổ chức bộ máy của Công an xã, phường, thị trấn, Bộ Công an đã phối hợp với Viện Kiểm sát nhân dân tối cao, Tòa án Nhân dân tối cao ban hành Thông tư liên tịch để giải quyết toàn diện các vấn đề trong quan hệ phối hợp về công tác điều tra, tạm giữ, tạm giam, thi hành án hình sự giữa cơ quan điều tra với Viện Kiểm sát nhân dân, Tòa án nhân dân ở địa phương khi không tổ chức Công an cấp huyện. Theo đó Công an cấp xã có trách nhiệm tổ chức trực ban, tiếp nhận tố giác, tin báo về tội phạm, lập biên bản tiếp nhận, tiến hành kiểm tra, xác minh sơ bộ và chuyển ngay tố giác, tin báo về tội phạm, người phạm tội đầu thú, tự thú, hoặc nếu bắt người phạm tội quả tang thì người dân đều có thể đến Công an cấp xã. Công an cấp xã có trách nhiệm tiếp nhận, phân loại, xử lý, giải quyết theo quy định.

Cùng với việc tăng cường cán bộ, bảo đảm trang thiết bị, cơ sở vật chất, hiện nay Bộ Công an đã bố trí hoặc bổ nhiệm chức danh điều tra viên, cán bộ điều tra tại Công an cấp xã đối với Trưởng hoặc Phó Công an cấp xã hoặc cán bộ Công an xã đủ điều kiện, tiêu chuẩn theo quy định. Điều tra viên, cán bộ điều tra bố trí ở Công an cấp xã có nhiệm vụ tiếp nhận, xác minh, giải quyết tin báo về tội phạm, hoặc thụ lý điều tra vụ án hình sự xảy ra trên địa bàn xã đối với tội phạm có mức án cao nhất lên đến 15 năm tù theo quy định của Bộ luật Hình sự, theo phân công của Thủ trưởng, hoặc Phó Thủ trưởng Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an cấp tỉnh.

Trân trọng cảm ơn đồng chí!

Bộ phận một cửa Công an phường Hoàng Liệt (Hà Nội) hỗ trợ người dân thực hiện các thủ tục theo yêu cầu.

CÔNG AN CƠ SỞ VÙNG TÂY BẮC:

Vào cuộc không chậm trễ

◆ HIẾU QUỲNH

Buổi sáng nắng gắt gao, trụ sở Công an phường Mường Thanh đã nhộn nhịp hơn lệ thường. Tại địa điểm tiếp công dân, nhiều người đã tới từ sớm để làm thủ tục cấp đổi căn cước. Sinh năm 2006, Nguyễn Quang Trung đang được Đại úy Phùng Thế Tân lấy móng mắt theo quy định mới của Luật Căn cước. Từ thời điểm 1/3 vừa qua, khi chủ trương giải thể Công an cấp huyện có hiệu lực, cũng như lực lượng Công an tiếp nhận thêm nhiều chức năng nhiệm vụ mới từ các bộ, ngành, Công an phường Mường Thanh đã trở thành một điểm cấp đổi căn cước cho người dân thành phố Điện Biên Phủ.

THÔNG SUỐT CÁC HOẠT ĐỘNG PHỤC VỤ NHÂN DÂN

Thực ra, Nguyễn Quang Trung đã được cấp Căn cước công dân từ lâu nhưng bị mất nên lựa chọn ngày hôm nay cấp lại để: “chuẩn bị xin việc, đi làm”. Trước vẻ rụt rè của Trung, Đại úy Phùng Thế Tân phải tỉ mỉ hướng dẫn cho chàng trai trẻ từng công đoạn, trước hết là khai báo thông tin trên Cổng dịch vụ công rồi mới tới bước chụp ảnh, lấy móng mắt, lăn tay. Thuận lợi là toàn bộ dữ liệu dân cư, dữ liệu tư pháp, dữ liệu hộ tịch của người dân trên địa bàn phường đã được làm sạch, Trung tá Nguyễn Mạnh Toàn, Trưởng Công an phường Mường Thanh cho biết. Là phường trung tâm của thành phố Điện Biên Phủ, tập trung nhiều khách sạn, nhà hàng, nhà nghỉ..., thường xuyên có lượng khách du lịch qua lại, nên một thời gian dài, cán bộ, chiến sĩ đã chia nhau tới từng cơ sở lưu trú, vận động các chủ cơ sở và nhân viên khai báo thông tin lưu trú của khách. Nắm được dữ liệu, sâu sát địa bàn, nên trong dịp kỷ niệm 70 năm Chiến thắng Điện Biên Phủ, khi lượng lớn người dân các địa phương, du khách muốn nơi đỗ về, quá tải chỗ ở, các cơ sở lưu trú không đáp ứng đủ, Công an phường đã đến từng nhà dân có điều kiện phòng ốc, vận động người dân tạo điều kiện đón khách về nghỉ. Người dân hưởng ứng rất nhiệt tình, đối đãi chu đáo với du khách ghé nhà, nếu có tính phí thì giá cả cũng hợp lý. Những ân tình này đã tạo được ấn tượng sâu đậm với du khách đến Điện Biên vào ngày hội lớn.

Tích hợp đủ dữ liệu dân cư và đồng bộ trên Trung tâm Dữ liệu quốc gia về dân cư theo đúng yêu cầu: đúng, đủ, sạch, sống nên Công an phường Mường Thanh dễ dàng, thuận lợi hơn khi tổ chức thực hiện các nhiệm vụ được giao. 100% trẻ em dưới 14 tuổi trong phường đã được cấp Căn cước. Một

Công an phường Mộc Sơn (thị xã Mộc Châu, Sơn La) nêu cao tinh thần phục vụ nhân dân.

phần việc tốn nhiều thời gian và phức tạp nhưng cũng đầu vào đấy, hoàn tất hơn cả mong đợi, theo Trung tá Nguyễn Mạnh Toàn: “Phối hợp với ngành thuế, làm sạch 8.000 dữ liệu thuế của công dân. Nhiều người đăng ký thường trú ở phường, nhưng không cư trú thường xuyên, đi lại làm ăn sinh sống ở địa phương khác, bởi vậy phải kiên nhẫn, kỳ công lắm mới hoàn thiện được dữ liệu thuế”. Bất kịp xu thế không dùng tiền mặt đang ngày càng phổ biến trong đời sống xã hội, các cán bộ, chiến sĩ Công an phường Mường Thanh kiên nhẫn, chu đáo vận động, thuyết phục phần lớn người dân, nhất là những người hưu trí mở tài khoản ngân hàng để nhận lương hưu, mặc dù với các bậc cao tuổi, làm quen với thay đổi đó là một thách thức không nhỏ cả về tâm lý lẫn kỹ năng, Trung tá Nguyễn Mạnh Toàn chia sẻ.

Là một xã biên giới, có những bản như Hồng Lếch Cường cách rất xa trung tâm xã, nằm sát với nước bạn Lào, xã Thanh Hưng (huyện Điện Biên) đã kịp thời tổ chức được các tổ an ninh trật tự với 48 đồng chí chia đều 16 thôn bản và sợi dây kết nối, liên lạc giữa các tổ với Công an xã luôn thông suốt, nhanh nhạy. Lực lượng công an chính quy đã được bố trí về xã từ trước, lại chủ động trước tình hình mới, nên khi đảm nhận thêm một số phần việc từ Công an huyện Điện Biên

sau giải thể, Công an xã Thanh Hưng đã có thể vừa tiếp nhận các chức năng, nhiệm vụ, vừa duy trì hoạt động mà không hề gặp khó khăn, gián đoạn. Trụ sở Công an xã cách trụ sở UBND xã chỉ 200m nên thuận lợi cho bà con tới liên hệ công việc. Trung tá Bùi Hồng Phong, Trưởng Công an xã cho biết: Do đặc thù địa bàn, nhiều bà con chưa quen với việc sử dụng dịch vụ công nên Công an xã đã chia nhau hướng dẫn, hỗ trợ bà con trong mọi tình huống. Có nghiệp vụ, được đào tạo bài bản, lại về Công an xã Thanh Hưng công tác từ sớm, Thượng úy Nguyễn Phùng Anh tích lũy được nhiều kinh nghiệm thực tế tại địa bàn. Tiếp nhận nhiệm vụ điều tra, Công an xã thông qua mạng lưới tổ an ninh trật tự, bà con tích cực báo tin tố giác tội phạm nên nhiều vụ việc nhanh chóng được phát hiện, ngăn chặn, xử lý kịp thời. Thường xuyên gặp gỡ, tiếp xúc với người dân, động viên, cảnh báo, Thượng úy Nguyễn Phùng Anh cùng đồng đội đã giúp bà con trong xã ngăn chặn, tránh xa các thủ đoạn lừa đảo qua điện thoại. Ở xã biên giới đặc biệt khó khăn như Thanh Hưng, nhưng từng có trường hợp người dân bị lừa gần 1 tỷ đồng vì tin “bạn bè quen qua điện thoại”.

Đại tá Ngô Thanh Bình, Giám đốc Công an tỉnh Điện Biên cho biết, thực hiện nghiêm túc chỉ đạo của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, Bộ Công an, Tỉnh ủy, UBND tỉnh Điện Biên, từ 1/3 đến nay, các lực lượng Công an tỉnh với tinh thần trách nhiệm cao đã chủ động triển khai các nhiệm vụ một cách bài bản, khoa học, đồng bộ và hiệu quả phục vụ nhân dân; góp phần giữ vững an ninh chính trị, bảo đảm an ninh trật tự, phục vụ đắc lực nhiệm vụ phát triển kinh tế-xã hội của tỉnh... Công an tỉnh Điện Biên cũng đã tiếp nhận thêm 5 nhiệm vụ quản lý nhà nước từ các sở, ngành về cai nghiện ma túy và quản lý sau cai nghiện ma túy; an toàn, an ninh thông tin mạng; lý lịch tư pháp và thực hiện dịch vụ công cấp phiếu lý lịch tư pháp; sát hạch, cấp giấy phép lái xe...

NGƯỜI DÂN KHÔNG PHẢI ĐI XA, TIẾT KIỆM CHI PHÍ

Nằm ngay bên Quốc lộ 6 luôn có lưu lượng người xe tấp nập, Công an phường Mộc Sơn (Mộc Châu, Sơn La) vừa mới thành lập, được tiếp nhận trụ sở của Công an huyện Mộc Châu vừa giải thể, nên cũng quen thuộc với người dân quanh khu vực này. Từ ngày 1/3/2025, Công an phường đã đảm trách thêm các nhiệm vụ: Tiếp nhận giải quyết hồ sơ đăng ký quản lý cư trú, Tiếp nhận quản lý hồ sơ cấp đổi giấy phép lái xe và đăng ký phương tiện cơ giới đường bộ. Quá tiện, vì trước đây cư dân Mộc Châu có khi phải đi cả trăm cây số về thành phố Sơn La để làm thủ tục cấp đổi bằng lái xe và đăng ký xe, như cách người dân vẫn quen gọi. Thế nhưng bây giờ, có thể ra ngay Công an phường để làm trực tiếp, nếu không muốn thực hiện trên Cổng dịch vụ công. Vốn là tỉnh miền núi có diện tích tự nhiên đứng thứ ba cả nước, trước thời điểm chuyển giao nhiệm vụ cấp đổi giấy phép lái xe sang ngành Công an, Sơn La chỉ có một địa chỉ đảm trách chức năng này, đặt tại Trung tâm Dịch vụ công tỉnh. Theo Thượng tá Nguyễn Trung Kiên, Phó phòng Cảnh sát Giao thông Công an tỉnh Sơn La, Ban Giám đốc Công an tỉnh đã chỉ đạo tổ chức

thêm 12 điểm tiếp nhận hồ sơ cấp đổi giấy phép lái xe trải đều tại Công an các phường, xã trong toàn tỉnh. Người dân hồ hởi phấn chấn vì thủ tục tiện lợi, nên ngay sau ngày 1/3 vừa qua, Công an phường Mộc Sơn đã nhận được 50 hồ sơ cấp đổi giấy phép lái xe, Trung tá Vũ Đình Chiến, Trưởng Công an phường Mộc Sơn tiết lộ. Không phải di chuyển đi lại nhiều, tiết kiệm chi phí, áp lực cấp đổi giấy phép lái xe đã nhẹ bớt với người dân nơi đây. “Ở gần dân, sâu sát với nhân dân nên lực lượng Công an cơ sở thấu hiểu trước hết tâm tư tình cảm, nguyện vọng và nhu cầu của người dân trong cuộc sống thường ngày, nên cũng dễ bề đáp ứng các yêu cầu chính đáng của bà con”, Trung tá Vũ Đình Chiến bộc bạch. Trước thời điểm 1/3, nhiều lượt cán bộ, chiến sĩ đã được đi tập huấn, làm quen với các nhiệm vụ mới như: sát hạch, cấp đổi giấy phép lái xe; cấp phiếu lý lịch tư pháp để nhu cầu của người dân được đáp ứng luôn và ngay, không bị cách quãng.

Phường Mộc Sơn ở vị trí trung tâm thị xã Mộc Châu, quanh năm khí hậu mát mẻ nên luôn thu hút nhiều khách du lịch tìm về. Dân số phường chưa tới 10.000 người, chưa kể khoảng 2.000 người tạm trú thường xuyên, nhưng riêng dịp Tết Nguyên đán 2025 (tháng một, hai dương lịch), cả thị xã Mộc Châu mà trọng điểm là phường Mộc Sơn đã đón hàng trăm nghìn lượt khách du lịch, tổng doanh thu xã hội lên tới 1.300 tỷ đồng. Khối lượng công việc nhiều, trách nhiệm cao, “lực lượng Công an cơ sở đã hết sức nỗ lực, đẩy mạnh triển khai các nhiệm vụ được giao, trong đó có các nhiệm vụ vừa tiếp nhận, bảo đảm đồng bộ, hiệu quả, phục vụ tốt nhất các nhu cầu chính đáng của nhân dân, đóng góp hiệu quả, thiết thực cho nhiệm vụ phát triển kinh tế-xã hội của tỉnh”, như ghi nhận của Thiếu tướng Đặng Trọng Cường, Giám đốc Công an tỉnh Sơn La.

Đại úy Phùng Thế Tân, Công an phường Mường Thanh làm thủ tục đổi Căn cước cho công dân Nguyễn Quang Trung.

Bước chuyển tích cực

● TÙNG DUY

Thực hiện chủ trương của Bộ Công an, ngay từ những tháng cuối năm 2019, Công an xã Thống Nhất (thành phố Hạ Long, tỉnh Quảng Ninh) đã được Ban Giám đốc Công an tỉnh điều động, bố trí 4 cán bộ chính quy thuộc Công an huyện Hoành Bồ đảm nhiệm các chức danh Công an xã Thống Nhất. Cùng với đòi hỏi từ thực tế, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ chung, đơn vị tiếp tục được bổ sung quân số lên 10 người (gồm 9 cán bộ, chiến sĩ và 1 công nhân hợp đồng). Lực lượng không nhiều, nhưng Công an xã Thống Nhất đã góp phần bảo đảm an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội trên địa bàn vốn tiềm ẩn nguy cơ phức tạp vì liên quan đến đền bù, giải phóng mặt bằng.

KỶ NGUYÊN MỚI - GIẢI PHÁP MỚI

“Năm 2024, trên địa bàn xã triển khai thi công nhiều dự án công trình phục vụ phát triển kinh tế-xã hội, trong đó có những dự án công trình mà việc giải phóng mặt bằng đã ảnh hưởng đến hàng chục cá nhân, hộ dân bị ảnh hưởng vì có công trình, đất đai nằm trong ranh giới phải giải tỏa. Qua nắm bắt tình hình, Công an xã biết có hơn 30 cá nhân, hộ gia đình chưa thật sự đồng ý với việc triển khai thi công dự án, công trình nhất là việc bồi thường nên có ý định không bàn giao mặt bằng, ngăn cản việc thi công. Công an xã đã chủ động tham mưu cho cấp ủy, chính quyền chỉ đạo, đề ra các biện pháp cụ thể; trên cơ sở đó thành lập các tổ công tác gặp gỡ nắm bắt tâm tư nguyện vọng, tuyên truyền vận động cá biệt đối với các cá nhân, hộ gia đình không có ý định bàn giao mặt bằng, ngăn cản, chống đối

thi công. “Mưa dầm thấm lâu”, sau thời gian triển khai các giải pháp cuối cùng hơn 30 cá nhân, hộ dân đã hiểu và đồng tình chấp nhận việc bồi thường, tự nguyện hiến đất, tự tháo dỡ các công trình và bàn giao mặt bằng cho đơn vị thi công, tránh phải tổ chức cưỡng chế, bảo vệ thi công, tiềm ẩn nguy cơ mất an ninh trật tự”, Thiếu tá Nguyễn Tiến Hưng, Trưởng Công an xã Thống Nhất nhớ lại.

Nhiều biện pháp, cách làm hay đã được Công an xã Thống Nhất áp dụng và người dân nhiệt tình hưởng ứng. Trước sự xâm lấn của tội phạm lừa đảo chiếm đoạt tài sản trên không gian mạng, Công an xã đã tham mưu, tư vấn cho chính quyền huy động các ngành, lực lượng phối hợp với các thôn thành lập 12 nhóm Zalo: “phòng chống tội phạm hình sự” có tới 3.000 người đại diện các hộ dân tham gia. Qua các nhóm cộng đồng, người dân nhanh chóng tố giác và Công an xã lập tức

Công an xã Thống Nhất họp bàn trao đổi công việc.

ngăn chặn 25 vụ việc các đối tượng đang tấn công, dụ dỗ, đe dọa “con mồi” chuyển tiền... Bởi vậy năm 2024, cả xã không có người dân nào trở thành nạn nhân của tội phạm lừa đảo trên không gian mạng. Với đặc thù địa bàn rộng, dân số đông, Công an xã đã phát huy vai trò, hiệu quả mô hình camera an ninh trong công tác bảo đảm an ninh trật tự, phục vụ phát triển kinh tế-xã hội của địa phương. Mô hình này đã tác động tích cực tới cộng đồng, giúp gia tăng ý thức của từng cá nhân cũng như phát hiện kịp thời các hành vi vi phạm pháp luật từ hệ thống camera góp phần bảo đảm tốt an ninh trật tự. Đại tá Vũ Thanh Tùng, Phó Giám đốc Công an tỉnh Quảng Ninh cho biết: “Sau một thời gian triển khai Công an xã chính quy tại địa bàn cấp xã, đã mang lại nhiều kết quả quan trọng, như: Tăng cường sự hiện diện của lực lượng Công an tại cơ sở; xử lý hiệu quả các vụ việc phức tạp ngay từ ban đầu, không để phát sinh thành “điểm nóng”; giữ vững ổn định tình hình an ninh, trật tự; tội phạm về trật tự xã hội được kéo giảm; các vụ việc liên quan đến an ninh nông thôn, khiếu kiện, tranh chấp đất đai,... được giải quyết kịp thời, không để xảy ra diễn biến phức tạp; tiếp nhận và giải quyết nhanh chóng các thủ tục hành chính ngay tại cơ sở, tiết kiệm thời gian, công sức cho nhân dân; đặc biệt là củng cố lòng tin của nhân dân, góp phần xây dựng thể trận an ninh nhân dân vững chắc”.

NỖ LỰC VƯỢT KHÓ, CÙNG CỐ LÒNG TIN

Nằm dưới chân núi Ba Vì mù sương, xã Ba Vì (huyện Ba Vì, thành phố Hà Nội), cư dân chủ yếu là đồng bào người Dao, phần lớn mưu sinh bằng nghề làm thuốc nam truyền thống. Vùng đất trong lành, yên tĩnh này tọa lạc nhiều di tích lịch sử văn hóa quan trọng... nên thường xuyên là điểm tìm đến của đông đảo khách du lịch. Vài năm trở lại đây, trào lưu check in với hoa dã quỳ trên Vườn Quốc gia Ba Vì thu hút rất đông người ghé thăm, đặc biệt là giới trẻ... “Mỗi mùa dã quỳ là toàn bộ lực lượng Công an xã lại căng mình phục vụ các cháu vui chơi”, Đại úy Nguyễn Huy Vinh, Phó Trưởng Công an xã Ba Vì nói vui. Con đường check in hoa dã quỳ quanh co dốc, ẩn chứa mỗi nguy tai nạn giao thông, nên cứ bước vào thời điểm người người nhà nhà thấy hội săn mây, săn dã quỳ, công an xã lại căng thẳng bận rộn, bố trí quân số giữ gìn an ninh trật tự. Tâm lý du khách, nhất là các nam thanh nữ tú cứ thấy màu áo công an, mới tự giác tuân thủ các quy định về an toàn giao thông, vì thế người dân càng tụ tập vui chơi đông đúc, cán bộ, chiến sĩ Công an xã Ba Vì càng vất vả.

Là đơn vị hành chính gần như xa nhất của Thủ đô, Ba Vì cũng đẩy mạnh chuyển đổi số nhằm giảm thiểu áp lực đi lại, dịch chuyển cho người dân. Tuy nhiên, khó khăn là bản thân cư dân không quen sử dụng internet, không thể thao tác trên môi trường mạng. Bởi vậy, ở trụ sở Công an xã vốn đã rất chật chội, tạm bợ (vì chỉ có một diện tích nhỏ trong trụ sở UBND, thậm chí còn không có cả công trình phụ), vẫn luôn có cán bộ, chiến sĩ túc trực, để hỗ trợ người dân khi cần thực hiện các dịch vụ công, phải khai báo thông tin trên Cổng dịch vụ công... Tiếp nhận nhiệm vụ đăng ký, cấp biển số xe mô-tô, gắn máy từ Công

an huyện Ba Vì vừa giải thể, và mới đây trong tháng 5, ngay tại trụ sở, biển số xe ô-tô đầu tiên do Công an xã Ba Vì cấp mới đã được trao cho chính chủ...

Nổi tiếng vì là phường đông dân nhất Hà Nội, với hơn 90 tòa chung cư cao tầng sừng sững trên địa bàn, phường Hoàng Liệt (quận Hoàng Mai, Hà Nội) còn có ký túc xá sinh viên Pháp Vân thường xuyên có tới 5.000 sinh viên lưu trú. Việc quản lý cũng trên cơ sở lập các nhóm Zalo trong các tòa chung cư cao tầng, các tổ dân phố, ký túc xá sinh viên để nắm bắt tình hình cơ sở, tiếp nhận thông tin phản ánh... sẵn sàng đáp ứng các yêu cầu của người dân cũng như ứng phó với các tình huống mất an ninh trật tự, Công an phường Hoàng Liệt tiếp nhận các thủ tục căn cước, giấy phép lái xe và đăng ký xe, cấp biển số xe từ Công an quận Hoàng Mai và đã triển khai các hoạt động mới ngay từ 1/3. Tại trụ sở Công an phường, 24/24 giờ luôn luôn có một cán bộ, chiến sĩ trực ban, tiếp nhận hỗ trợ mọi thắc mắc, chất vấn, đề nghị của nhân dân chung quanh về dữ liệu dân cư, định danh điện tử, và thực hiện dịch vụ trên các Cổng dịch vụ công theo quy định. Tạo điều kiện ổn định lâu dài cho người dân cư trú tại phường, kể cả những người tạm trú, cán bộ, chiến sĩ Cảnh sát khu vực luôn động viên, nhắc nhở các cá nhân, sinh viên, học sinh khai báo tạm trú trên Cổng dịch vụ công bằng tài khoản định danh mức độ 2 VNeID, Thượng úy Nguyễn Thế Anh cho biết. Hoàn thành khai báo tạm trú trên Cổng dịch vụ, cư dân sẽ thuận lợi hơn khi được ưu đãi về giá điện, nước..., theo chế độ, chính sách ban hành.

Đáp ứng yêu cầu giải quyết tối đa 35 thủ tục hành chính, dịch vụ công trực tuyến tại công an cấp cơ sở, lãnh đạo Công an các địa phương đã và đang triển khai đồng bộ nhiều giải pháp, như nâng cấp hệ thống mạng, máy tính và các phần mềm quản lý hồ sơ, xác thực điện tử, chữ ký số bảo đảm đồng bộ, kết nối liên thông, dữ liệu được chia sẻ và xử lý nhanh chóng. Tất cả nhằm phục vụ tốt nhất cho người dân, doanh nghiệp cũng như toàn xã hội; bảo đảm hiệu lực, hiệu quả cho các hoạt động của công an cấp cơ sở và hoàn thành mục tiêu: “Tỉnh toàn diện, xã vững mạnh, bám cơ sở”.

Công an xã Ba Vì trao biển số xe cấp mới cho người dân trên địa bàn.

Bền bỉ góp sức vì một Việt Nam xanh

▶ BÌNH NHÌ

Sau nhiều nỗ lực, như sức sống của những mầm non bật lên từ hốc núi, từ một vài cá nhân đơn lẻ như Sùng A Cải, người dân tộc Mông ở xã Suối Bu (Văn Chấn, Yên Bái) giờ đây đã có một cộng đồng chuyên trồng cây gây rừng được hình thành, ngày một lớn mạnh. Những người sống với triết lý, rằng rừng là cha, đất là mẹ, rừng che chở ta khi ta còn sống, đất đón ta về khi ta lìa đời, họ vẫn bền bỉ kiên trì trồng cây mỗi ngày để có những cánh rừng xanh trong tương lai. “Mỗi ngày một cây, 365 ngày 365 cây, mỗi người một cây, triệu người triệu cây”, như điều A Cải vẫn tâm niệm và không ngừng truyền thông mỗi ngày.

Anh Sùng A Cải chia sẻ trải nghiệm, nâng cao nhận thức về trồng, chăm sóc bảo vệ cây xanh tại Trường Liên cấp Wellspring Hà Nội.

“VÌ LỢI ÍCH MƯỜI NĂM THÌ PHẢI TRỒNG CÂY”

Lời căn dặn của Bác Hồ được Sùng A Cải thuộc lòng từ nhỏ, theo trí nhớ tiếp nhận một cách tự nhiên của một đứa trẻ những ngày đầu học chữ. Chàng trai Sùng A Cải, 33 tuổi, người dân tộc Mông ở xã Suối Bu đã sống và làm việc luôn thấm đẫm tinh thần đó. Sinh ra trong một gia đình đông con ở vùng quê nghèo, nỗ lực phấn đấu về Thủ đô học đại học, thanh niên Sùng A Cải là một tấm gương bền bỉ vượt khó, vươn lên sống và hành động vì một mục tiêu giản dị mà cao cả: Trồng cây gây rừng.

Tốt nghiệp đại học tháng 6 năm 2017, đó là quãng thời gian Sùng A Cải có nhiều trăn trở, chuyển biến trong tư duy và hành trình sống. Ý muốn thôi thúc là được trở về núi rừng, nhưng lý trí khi nghĩ về tương lai, với tấm bằng cử nhân sư phạm Địa lý thời chưa đủ, cần phải học hỏi, tích lũy kiến thức

cũng như trải nghiệm để thực hiện ước mơ. Anh quyết định ở lại Hà Nội, đầu quân vào một công ty chuyên về phát triển giáo dục. Cuối năm đó, Sùng A Cải bắt tay vào triển khai dự án trồng cây gây rừng. Từ bấy đến nay, Sùng A Cải với câu chuyện *Ước mơ triệu cây xanh*, câu chuyện về *Rừng và em* đã và luôn là cảm hứng mạnh mẽ trong cộng đồng trồng cây và bảo vệ môi trường hệ sinh thái.

Sùng A Cải chọn quê hương làm điểm đến, trẻ em người Mông là đối tượng truyền thông thay đổi nhận thức, trong dự án trồng cây đầu tiên của anh, được thực hiện năm 2017.

Trong chuyện kể của Sùng A Cải, ký ức thời thơ ấu về thiên tai luôn đè nặng tâm trí anh. Trước sự cuồng nộ của thiên nhiên, con người trở nên nhỏ bé, bất lực. Những trận lũ lụt đã khiến gia đình anh cũng như hầu hết các gia đình ở bản Suối Bu trở nên trắng tay, rừng xơ xác, ruộng nương bị nước xói lở hoang tàn, cây trồng, vật nuôi mất sạch...

ƯỚC MƠ TRIỆU CÂY XANH

Sùng A Cải mang cây xanh đến các bản làng, trường học, vận động người dân cùng tham gia trồng cây gây rừng. Với cách nói chuyện giản dị, gần gũi, bằng tiếng Mông dân tộc mình, đi đến đâu Sùng A Cải cũng thuận lợi tiếp cận, tuyên truyền bà con về công tác trồng cây, bảo vệ rừng. Trong bối cảnh môi trường đối mặt nhiều thách thức do cả khách quan và chủ quan, sự mất cân bằng sinh thái, mỗi cây xanh được trồng lên góp một phần nhỏ, nhưng quan trọng để làm cho trái đất trở nên xanh tươi hơn.

Cây giữ gìn và bảo vệ mạch nước ngầm trong đất; có nước mới có sự tồn tại của sự sống, cây và động vật sinh sôi và phát triển. Các khu vực rừng trồng, công viên xanh hay các khu vườn trong thành phố cũng là nơi trú ngụ, sinh sống, bảo đảm tính cân bằng, đa dạng hệ sinh thái. Không chỉ dừng lại ở việc trồng cây, để hoạt động này mang lại hiệu quả lâu dài, mỗi người cần nâng cao nhận thức về chăm sóc và bảo

vệ cây xanh, tham gia vào công tác bảo vệ, duy trì và phát triển các không gian xanh chung quanh mình. Hãy bắt đầu từ những việc làm nhỏ nhưng thiết thực để bảo vệ môi trường, vì một tương lai xanh tươi và bền vững. Trồng cây hôm nay để thế giới ngày mai thêm xanh - Đó là những điều Sùng A Cái thường chia sẻ trong các buổi giao lưu, tuyên truyền ở các trường học, các tổ chức, đoàn thể ở địa phương.

Nói đi đôi với làm, người sáng lập dự án này đã thể hiện được tinh thần quyết tâm và khiến người khác tin tưởng, lan tỏa tình yêu và trách nhiệm đối với môi trường sống. Những khu vực đất dốc, đồi núi trọc dễ sạt lở hoặc khu vực gần rừng đầu nguồn luôn được ưu tiên phủ xanh trước. Với kinh nghiệm của người sinh ra ở rừng, Cái đề xuất phủ xanh bằng những giống cây lâu năm, những loài cây lấy gỗ, cây dược liệu có giá trị kinh tế cao như lim xanh, lát hoa, trắc, trấu, bồ hòn, quế, hồi...

Bên cạnh đó, Sùng A Cái cũng tích cực tìm các nguồn hỗ trợ người dân nghèo trồng cây trong phần đất của mình để tăng thu nhập. Bước đầu, anh kêu gọi hỗ trợ cây giống, đưa kỹ sư về hướng dẫn, tập huấn bà con kỹ thuật trồng và chăm sóc cây. Giờ đây, những lứa cây trồng thời gian đầu đã cao, phân tán, là lúc bà con địa phương trồng thâm canh cây tầm thấp để có thêm nguồn thu trước mắt. Anh vừa trở về nhà sau chuyến trồng cây, khoe những tấm ảnh mới chụp được từ chuyến đi. Đó là những bông hoa sa nhân của bà con đã nở lên dưới cây rừng đang khép tán.

Mỗi dự án trồng cây nhỏ đều được nhiều tấm lòng khắp cả nước đồng hành chung tay góp sức. Hàng chục nghìn cây xanh được người dân khắp mọi miền ủng hộ. Mỗi cây là một lời chúc, một ước mơ, một niềm tin vào tương lai xanh hơn, không chỉ cho Yên Bái mà trên khắp cả nước. Tôi sẽ liên tục cập nhật hành trình gieo mầm xanh, hành trình mầm cây bắt đầu bén rễ, sinh trưởng vạm vỡ - Sùng A Cái hào hứng.

Khởi nguồn từ những cánh rừng được trồng lại tại quê hương, Cái và cộng đồng trồng cây gây rừng của anh đã nhân rộng ra nhiều địa phương. Mỗi kỳ nghỉ, thay bằng đi du lịch nghỉ dưỡng, không ít người sử dụng thời gian rỗi để đi trồng cây. "Tôi mong muốn rồi đây, việc trồng cây trở thành thói quen thường trực trong đời sống mỗi người", Cái thổ lộ. Trên thực tế, mới ngày nào còn dò dẫm những bước đi đầu tiên, đến nay *Ước mơ triệu cây xanh - Green Dream* của Sùng A Cái đã bước sang năm thứ 9. Dấu mốc một triệu cây xanh đã được trồng và chăm sóc cũng như ước mơ phủ xanh đất trồng, đồi núi trọc đã không còn nằm ngoài tầm với.

Chị Đinh Thị Tuyết, giáo viên Trường phổ thông liên cấp Wellspring Hà Nội chia sẻ: Tôi biết đến Sùng A Cái từ thời còn học đại học. Ấn tượng với tính mềm dẻo, linh hoạt và quyết

liệt của anh, tôi là tình nguyện viên của Dự án *Ước mơ triệu cây xanh* từ những ngày đầu. Ra công tác, tôi lấy câu chuyện và việc làm của anh Cái để dạy học sinh của mình. Đó là minh chứng sinh động, giàu ý nghĩa về lẽ sống, tinh thần dẫn thân cũng như bài học về học đi đôi với hành.

Bằng kiến thức học ở trường, những trải nghiệm từ cuộc sống, Sùng A Cái đang không ngừng nỗ lực để mục tiêu phủ xanh rừng của anh sớm hoàn tất. Với những đóng góp cho cộng đồng, Sùng A Cái đã nhận nhiều giải thưởng, bằng khen giấy khen như Giải thưởng Tình nguyện Quốc gia 2024, Tuổi trẻ cống hiến Vì cộng đồng 2022 do Cộng đồng tình nguyện Việt Nam trao tặng... Khởi đầu từ Yên Bái, rồi Phú Thọ, Lai Châu, Điện Biên, Hòa Bình, Sơn La, Thanh Hóa, Nghệ An... để một ngày không xa, những cánh rừng xanh hiện diện trên khắp bản đồ hình chữ S.

Hoa sa nhân nở dưới những tán rừng ở Văn Chấn (Yên Bái).

DẠY HỌC HAI BUỔI/NGÀY:

Hướng tới nền giáo dục toàn diện và công bằng

▶ THU TRANG

Các trường tiểu học, THCS dạy học hai buổi/ngày, không thu phí từ năm học 2025-2026 là một chủ trương lớn, thể hiện tầm nhìn chiến lược và tinh thần cải cách sâu sắc của Đảng trong lĩnh vực giáo dục. Đây không chỉ là biện pháp tổ chức lại thời lượng học tập, mà là bước chuyển căn bản hướng tới một nền giáo dục công bằng, hiện đại và nhân văn - một phép thử đối với năng lực hành động của toàn ngành giáo dục.

THỰC TIỄN TRIỂN KHAI MÔ HÌNH

Chủ trương dạy học hai buổi/ngày đã được Bộ Giáo dục và Đào tạo tích hợp vào Chương trình Giáo dục Phổ thông 2018, bắt buộc triển khai ở cấp tiểu học. Năm 2019, gần 80% học sinh tiểu học trên cả nước đã học hai buổi/ngày. Theo Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo Phạm Ngọc Thường, hiện nay 100% trường tiểu học thực hiện mô hình này, và số trường THCS áp dụng cũng tăng đáng kể so với 5-10 năm trước.

Mặc dù Chương trình Giáo dục Phổ thông 2018 thiết kế cho cấp THCS dạy học một buổi, nhưng từ năm 2010 Bộ Giáo dục và Đào tạo đã cho phép các địa phương tự nguyện triển khai dạy học hai buổi/ngày nếu đủ điều kiện. Đến năm học 2024-2025, đã có hơn 20 tỉnh/thành phố, đặc biệt là các tỉnh miền bắc như Lào Cai, Yên Bái, Bắc Giang, Phú Thọ triển khai đại trà mô hình này ở cấp THCS. Các địa phương tổ chức học 5 ngày/tuần, mỗi ngày không quá 7 tiết, và phần lớn không thu học phí buổi thứ hai để tạo sự đồng thuận từ phụ huynh.

Mô hình dạy học hai buổi/ngày tại bậc THCS đã được một số trường thực hiện hiệu quả, cho thấy sự sáng tạo trong tổ chức dạy học và khi có tâm huyết và quyết tâm, điều tưởng chừng khó khăn lại trở nên khả thi. Trường THCS Nguyễn Tất Thành (Hà Nội) triển khai mô hình này từ năm 2013. Khi khái niệm “chương trình nhà trường” còn mới mẻ, học sinh đã được tham gia các tiết học lồng ghép trải nghiệm thực tế, như tham quan Bảo tàng và Vườn Sinh học của Trường ĐH Sư phạm Hà Nội để khám phá, tự nghiên cứu và tạo sản phẩm học tập. Ngoài ra, trường còn tổ chức nhiều lớp nghệ thuật và thể thao tự chọn, từ sáo trúc, nhạc cụ dân tộc đến bóng đá, võ thuật, giúp học sinh theo đuổi đam mê và phát triển toàn diện. Thành công của chương trình này xuất phát từ sự đồng lòng của đội ngũ giáo viên trong việc xây dựng nội dung và đổi mới phương pháp dạy học, kiểm tra đánh giá.

Không chỉ ở các thành phố lớn, nhiều trường ở vùng khó

Chiếc nón lá truyền thống đã có mặt trong những tiết học của thầy và trò Trường THCS Gia Thanh, huyện Phú Ninh, Phú Thọ.

khăn như Trường Phổ thông dân tộc bán trú Tiểu học & THCS Dế Xu Phình (Yên Bái), Trường THCS Tả Ngải Chồ (Lào Cai)... cũng triển khai thành công mô hình học hai buổi/ngày, tạo cơ hội cho học sinh tiếp cận giáo dục chất lượng. Các trường này không chỉ chú trọng đến giảng dạy mà còn đặc biệt quan tâm phát triển kỹ năng sống cho học sinh, tận dụng sự hỗ trợ từ cộng đồng và tích hợp các hoạt động văn hóa, thể thao vào các môn học chính khóa. Các hoạt động như dạy mỹ thuật gắn với bảo vệ môi trường, tổ chức nhảy dân vũ vào giờ ra chơi, phát triển câu lạc bộ thể thao, nghệ thuật và kỹ năng sống giúp học sinh phát triển toàn diện.

Tuy nhiên, việc triển khai ở cấp THCS vẫn đối mặt với nhiều thách thức, đặc biệt tại các đô thị lớn như Hà Nội, nơi chỉ 50-60% học sinh THCS tại một số quận nội thành học hai buổi/ngày. Khó khăn chính bao gồm thiếu phòng học, thiếu giáo viên một số môn như Âm nhạc, Thể dục, Tin học, và việc thiết kế chương trình buổi chiều phù hợp, sau khi Thông tư số 29/2024/TT-BGDĐT quy định về dạy thêm, học thêm có hiệu lực. Hiện nay, nhiều trường THCS công lập ở Hà Nội thu học phí chính khóa (155.000 đồng/tháng) và phí học hai buổi (235.000 đồng/tháng) theo Nghị quyết 03/2024/NQ-HĐND của HĐND thành phố. Điều này khiến một số phụ huynh băn khoăn chương trình buổi chiều không khác gì “học thêm trá hình”, gây tâm lý e ngại đối với việc mở rộng mô hình. Dự kiến, từ năm học 2025-2026, khi chủ trương miễn phí buổi học thứ hai được triển khai, những rào cản về tâm lý và tài chính sẽ dần được tháo gỡ.

VÌ MỤC TIÊU PHÁT TRIỂN CON NGƯỜI TOÀN DIỆN

Trong bối cảnh hiện nay, chủ trương tổ chức dạy học hai buổi/ngày đã bước sang một giai đoạn mới với tính đồng bộ và chiến lược rõ nét. Chỉ đạo mới đây của Tổng Bí thư Tô Lâm đánh dấu một bước ngoặt quan trọng: từ năm học 2025–2026, các trường tiểu học và THCS sẽ triển khai dạy học hai buổi/ngày theo lộ trình phù hợp điều kiện từng địa phương, hoàn toàn miễn phí. Mục tiêu không chỉ là giảm áp lực học tập, mà còn tăng cường giáo dục văn hóa, nghệ thuật, thể chất, qua đó bảo đảm sự phát triển toàn diện cho học sinh. Để hiện thực hóa, Nhà nước sẽ đóng vai trò chủ đạo trong đầu tư, đồng thời khuyến khích xã hội hóa.

NGUYỄN, TS Nguyễn Tùng Lâm, Chủ tịch Hội đồng giáo dục Trường THPT Đinh Tiên Hoàng (Hà Nội) nhận định chủ trương này là minh chứng sống động cho quan điểm “Giáo dục là quốc sách hàng đầu”. Tuy nhiên, để quốc sách ấy trở thành hiện thực, cần được thể hiện cụ thể qua từng quyết định nhỏ: từ thời khóa biểu, nội dung chương trình buổi chiều, suất ăn trưa cho học sinh, đến không gian nghỉ ngơi cho giáo viên. Đối mới giáo dục không chỉ nằm ở chương trình hay sách giáo khoa, mà đòi hỏi sự chuyển mình trong tư duy lãnh đạo, cơ chế quản lý và phương thức tổ chức thực hiện.

Còn với nhà giáo Hà Trung Hưng, người sáng lập mô hình Trường THPT Trí Đức (Hà Nội) thì cho rằng đó chính là lời cam kết mạnh mẽ về một nền giáo dục công bằng, chất lượng với thông điệp: Mỗi học sinh đều có quyền được học tập đầy đủ và hạnh phúc. Một lớp học hiện đại không chỉ có bảng đen, phấn trắng, mà còn là nơi khơi dậy sáng tạo, nuôi dưỡng nhân văn, và mang lại những giờ học ý nghĩa.

Chủ trương tổ chức dạy học hai buổi/ngày miễn phí từ năm học 2025-2026 đã nhận được sự hưởng ứng mạnh mẽ và tích cực từ đông đảo giáo viên, cán bộ quản lý và các chuyên gia giáo dục trên khắp cả nước. Bên cạnh niềm tin và kỳ vọng lớn lao, vẫn còn không ít băn khoăn, lo lắng trước những thách thức thực tế khi triển khai chủ trương này.

Bày tỏ sự ủng hộ mạnh mẽ, nhà giáo Nguyễn Thị Vân Hồng, Hiệu trưởng Trường THCS Chương Dương (Hà Nội) cho biết: “Học hai buổi miễn phí chắc chắn sẽ giảm áp lực kinh tế cho nhiều gia đình, tạo điều kiện tốt nhất để học sinh có môi trường phát triển toàn diện hơn. Đây cũng là cơ hội để các nhà trường tự khẳng định mình. Tôi rất ngưỡng mộ sự sáng tạo của nhiều hiệu trưởng ở mọi miền đất nước. Họ vượt qua hoàn cảnh khó khăn để phát triển chương trình nhà trường. Ở những ngôi trường đó, giáo dục không chỉ là truyền thụ kiến thức, mà còn là hành trình nuôi dưỡng học trò trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình”.

Đồng quan điểm này, thầy Nguyễn Cao Cường, Hiệu trưởng Trường THCS Thái Thịnh nhấn mạnh: “Đây là một quyết sách đúng đắn và đầy tính nhân văn, thể hiện quyết tâm của Đảng và Nhà nước trong việc xây dựng một nền giáo dục công bằng, chất lượng cao. Tuy nhiên, thành công của chủ trương sẽ phụ

thuộc rất lớn vào việc chuẩn bị cơ sở vật chất và đội ngũ giáo viên một cách kỹ lưỡng và đồng bộ. Trường chúng tôi hiện chỉ có 19 phòng học cho 36 lớp, phải tổ chức học luân phiên sáng chiều mới đáp ứng được nhu cầu tối thiểu. Muốn triển khai học hai buổi/ngày thì trường cần gấp đôi số phòng học hiện tại. Chúng tôi mong rằng Nhà nước sẽ hỗ trợ mạnh mẽ hơn nữa về cơ sở vật chất để chủ trương này thật sự đi vào thực tế”.

Tại TP Hồ Chí Minh - nơi có tỷ lệ trường học hai buổi/ngày rất cao, Phó Giám đốc Sở Giáo dục và Đào tạo Nguyễn Bảo Quốc khẳng định đây là một bước tiến quan trọng giúp nâng cao chất lượng giáo dục, tạo môi trường học tập lý tưởng cho học sinh phát triển hài hòa về phẩm chất và năng lực. Tuy nhiên, ông Quốc cũng không tránh khỏi lo ngại về vấn đề kinh phí: “Việc không thu phí buổi thứ hai sẽ tạo áp lực rất lớn lên ngân sách nhà nước và nguồn lực của các trường. Chúng tôi mong muốn sớm có hướng dẫn cụ thể từ cấp trên để có thể chủ động hơn trong việc triển khai, tránh bị động và lúng túng”.

Tại các tỉnh miền núi, vùng nông thôn còn nhiều khó khăn, sự kỳ vọng đi kèm với những băn khoăn thực tế hơn. “Điều kiện cốt lõi là phải xây dựng được một chương trình dạy học hai buổi/ngày thật phù hợp, đúng nghĩa. Bởi câu chuyện không chỉ đơn giản là mở cửa trường cho học sinh được tự do vui chơi, trải nghiệm, tận dụng cơ sở vật chất của các nhà trường. Nếu không tính kỹ, việc tổ chức buổi học thứ hai sẽ dễ biến tướng thành những hoạt động dạy thêm, học thêm trá hình”, thầy Hồ Tuấn Anh, Hiệu trưởng Trường THCS Quỳnh Phương (Nghệ An) chia sẻ.

Để chủ trương này thật sự thành công đòi hỏi sự vào cuộc mạnh mẽ, quyết liệt và đồng bộ của cả hệ thống chính trị, từ Trung ương đến địa phương, giải quyết thấu đáo các vấn đề phát sinh từ thực tiễn. Và khi tất cả học sinh các trường tiểu học, THCS được học đủ, học tốt trong lớp học hai buổi/ngày chính là minh chứng sống động cho chủ trương đúng đắn thành hiện thực.

Những tiết học stem, chế tạo robot của học sinh Trường Phổ thông dân tộc nội trú THCS và THPT huyện Đông Văn (Hà Giang).

GS, TS NGUYỄN QUỐC SỬU, PHÓ GIÁM ĐỐC HỌC VIỆN HÀNH CHÍNH VÀ QUẢN TRỊ CÔNG:

“Làm luật theo tư duy kiến tạo để mở đường, dẫn dắt, trao quyền và bảo vệ”

▶ PHÙNG NGUYỄN (thực hiện)

“Nghị quyết số 66-NQ/TW của Bộ Chính trị về đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới vừa được ban hành không chỉ điều chỉnh kỹ thuật làm luật, mà còn chấn chỉnh triết lý làm luật - hướng tới một nền pháp quyền hiện đại, hiệu lực và kiến tạo phát triển” - đó là nhận định của GS, TS Nguyễn Quốc Sứu (ảnh bên), Ủy viên Hội đồng Lý luận Trung ương, Phó Giám đốc Học viện Hành chính và Quản trị công. Trao đổi với phóng viên *Nhân Dân hàng tháng*, ông cũng chia sẻ những góc nhìn sắc sảo về các “nút thắt” thể chế cần tháo gỡ, phương pháp tiếp cận mới để nâng cao năng lực kiến tạo của Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam.

Xin ông cho biết những bất cập hiện nay trong công tác xây dựng và thi hành pháp luật, và đâu là vấn đề cốt lõi mà Nghị quyết số 66 hướng tới tháo gỡ?

Trong thời gian qua, công tác xây dựng và thi hành pháp luật tuy đạt được nhiều thành tựu quan trọng, nhưng vẫn còn ba bất cập lớn mang tính hệ thống:

Trước hết, đó là tư duy làm luật vẫn còn nặng về kiểm soát, hành chính hóa, hơn là phục vụ và kiến tạo. Nhiều văn bản pháp luật mang tính mệnh lệnh, bó hẹp không gian sáng tạo, chưa thật sự mở đường cho phát triển, chưa bảo vệ hiệu quả quyền và lợi ích hợp pháp của người dân và doanh nghiệp. Tư duy “xin-cho” vẫn tồn tại dai dẳng trong các thiết kế pháp lý.

Bên cạnh đó, chất lượng lập pháp chưa theo kịp yêu cầu phát triển. Luật còn chồng chéo, thiếu thống nhất, đánh giá tác động chính sách còn hình thức. Cơ chế tham vấn xã hội yếu, dẫn đến chính sách thiếu tính khả thi. Đặc biệt, quy trình lập pháp đang bị phân tán - Chính phủ làm luật, Quốc hội thông qua, nhưng thiếu sự phối hợp và giám sát chất lượng ở tầm chiến lược.

Sau cùng, khâu tổ chức thi hành pháp luật còn yếu và thiếu đồng bộ. Nhiều quy định không được cụ thể hóa bằng văn bản dưới luật; việc triển khai thực hiện còn phân tán, thiếu thống nhất giữa các bộ, ngành và địa phương. Khoảng cách giữa “luật trên giấy” và “luật trong đời sống” vẫn rất lớn.

Nghị quyết số 66 ra đời đúng thời điểm để tháo gỡ các “nút thắt” trên. Vấn đề cốt lõi mà Nghị quyết đặt ra là: phải đổi mới tư duy lập pháp theo hướng vừa bảo đảm yêu cầu quản lý, vừa

khuyến khích đổi mới sáng tạo, giải phóng toàn bộ sức sản xuất, khơi thông mọi nguồn lực phát triển.

Điều đó có nghĩa là: chuyển từ làm luật để kiểm soát sang làm luật để dẫn dắt; từ tư duy quyền lực đơn tuyến sang phối hợp thể chế đa trung tâm; từ quy trình soạn thảo khép kín sang mô hình lập pháp đồng kiến tạo - có sự tham gia thực chất của người dân, doanh nghiệp và xã hội.

Nói cách khác, Nghị quyết số 66 không chỉ tác động đến quy trình làm luật, mà còn đặt lại toàn bộ triết lý làm luật - hướng tới một nền pháp quyền phát triển, nhân văn và năng lực cao. Đây chính là nền tảng thể chế cho một Nhà nước kiến tạo hiện đại.

Phải chăng một trong những nội dung quan trọng của Nghị quyết là đổi mới tư duy - từ quản lý sang kiến tạo, từ áp đặt sang đồng hành?

Đúng vậy. Một trong những tinh thần đột phá nhất của Nghị quyết số 66 là yêu cầu chuyển từ tư duy “quản lý” sang tư duy “kiến tạo phát triển”. Đây không chỉ là thay đổi về kỹ thuật lập pháp, mà là sự chuyển hóa sâu sắc trong triết lý nhà nước.

Tư duy quản lý vốn bắt nguồn từ mô hình hành chính bao cấp - chú trọng kiểm soát, ngăn ngừa rủi ro, áp đặt mệnh lệnh. Trong mô hình này, pháp luật thường trở thành rào chắn, giới hạn, và sản sinh ra cơ chế “xin-cho”.

Nhưng trong bối cảnh hội nhập và cạnh tranh toàn cầu, mô hình đó đã lỗi thời. Tư duy kiến tạo đặt pháp luật vào vai trò “bà đỡ” cho phát triển - tháo gỡ rào cản, mở rộng dư địa đổi

mới, bảo vệ quyền con người, bảo đảm môi trường pháp lý minh bạch và công bằng.

Làm luật theo tư duy kiến tạo là làm luật để mở đường, dẫn dắt, trao quyền và bảo vệ. Làm luật không để làm thay xã hội, mà tạo điều kiện cho xã hội vận hành hiệu quả, sáng tạo và bền vững.

Chuyển đổi tư duy này còn có nghĩa là: không vi mô hóa điều hành, mà tạo khung pháp lý ổn định, minh bạch; không chạy theo hình thức, mà đo bằng hiệu quả thực chất trong cuộc sống; không coi người dân là đối tượng quản lý, mà là chủ thể phát triển.

Nghị quyết số 66 nhấn mạnh: Xây dựng pháp luật phải bám sát thực tiễn, gắn kết chặt chẽ giữa xây dựng và thi hành pháp luật. Chỉ khi pháp luật gắn bó với đời sống, bám sát thực tiễn, đồng hành cùng sự phát triển, thì thể chế mới là động lực - không phải lực cản. Nói một cách hình ảnh: nếu tư duy quản lý là “rào chắn”, thì tư duy kiến tạo là “cầu nối” - và cầu nối ấy chính là con đường ngắn nhất để đưa Việt Nam bước vào kỷ nguyên phát triển hùng cường.

Theo ông, để hiện thực hóa tư duy làm luật kiến tạo và bám sát thực tiễn như Nghị quyết số 66 đề ra, chúng ta cần công nghệ, kỹ thuật nào?

Tư duy làm luật kiến tạo không thể hiện thực hóa chỉ bằng ý chí chính trị, mà cần có sự hỗ trợ mạnh mẽ của công nghệ và kỹ thuật hiện đại. Theo tôi, có ba nhóm công nghệ - kỹ thuật trọng yếu:

Đầu tiên, đó là ứng dụng dữ liệu lớn và trí tuệ nhân tạo (AI) trong xây dựng chính sách. Big Data và AI có thể giúp phân tích hành vi xã hội, đo lường tác động chính sách và thậm chí phát hiện xung đột lợi ích ngay từ giai đoạn khởi thảo dự luật. Nhiều quốc gia đã sử dụng AI để mô phỏng tác động kinh tế-xã hội của dự thảo luật, từ đó đưa ra các phương án tối ưu trước khi trình cơ quan lập pháp. Việt Nam hoàn toàn có thể xây dựng hệ thống “trí tuệ chính sách” (policy intelligence) - nơi các quyết định lập pháp không chỉ dựa trên trực giác, mà dựa trên bằng chứng số hóa, khoa học và khách quan.

Tiếp theo, kỹ thuật đánh giá tác động chính sách (RIA) chuyên sâu, định lượng và bắt buộc. Nghị quyết số 66 đã đặt yêu cầu rất rõ: Các hoạt động tổng kết, khảo sát thực tiễn, nghiên cứu kinh nghiệm quốc tế, đánh giá tác động chính sách, lựa chọn chính sách phải được thực hiện kỹ lưỡng, thực chất, khoa học. Điều này đòi hỏi việc đánh giá phải được số hóa, chuẩn hóa và gắn với thông lệ quốc tế, đặc biệt là theo khuyến nghị của OECD. RIA không thể là công việc nội bộ của một vài cơ quan, mà cần có sự tham gia của chuyên gia độc lập, doanh nghiệp, người dân - để phản ánh đầy đủ tính khả thi và tính chính đáng của chính sách.

Nhóm công nghệ, kỹ thuật thứ ba: chuyển đổi số toàn diện trong quy trình lập pháp và phản biện xã hội. Phải tạo ra một nền tảng số thống nhất - nơi người dân, doanh nghiệp, trí thức có thể tham gia góp ý trực tuyến, theo dõi quá trình soạn thảo, truy cập thông tin và truy xuất thay đổi của từng dự

thảo luật. Đây chính là hình thức “dân chủ số trong lập pháp” - giúp nâng cao tính công khai, minh bạch và đồng thuận xã hội. Một số quốc gia như Estonia, Hàn Quốc, Singapore đã áp dụng thành công mô hình GovTech - công nghệ chính phủ - để số hóa toàn bộ chu trình pháp luật, từ ý tưởng chính sách đến triển khai thi hành. Việt Nam hoàn toàn có thể học hỏi và linh hoạt vận dụng các mô hình đó vào thực tiễn.

Tóm lại, công nghệ là công cụ, nhưng triết lý kiến tạo mới là kim chỉ nam. Khi công nghệ được vận hành trên nền tư duy đổi mới, pháp luật sẽ không còn là rào cản, mà trở thành hệ điều hành thông minh cho sự phát triển của quốc gia.

Vậy theo ông, chúng ta cần quan tâm đầu tư nguồn lực ra sao để pháp luật thật sự trở thành động lực phát triển, chứ không phải lực cản?

Muốn chuyển từ tư duy làm luật “quản lý” sang tư duy “kiến tạo”, muốn biến pháp luật thành động lực phát triển thay vì là vật cản, thì điều kiện tiên quyết là phải có nguồn lực đủ mạnh và được phân bổ đúng chỗ. Tôi cho rằng cần ưu tiên ba nhóm nguồn lực then chốt:

Thứ nhất, đầu tư cho con người - đội ngũ xây dựng và thực thi pháp luật. Một nền pháp luật hiện đại bắt đầu từ con người làm luật tinh thông, có tư duy cải cách, am hiểu thực tiễn và tiếp cận được với các chuẩn mực quốc tế. Phải có chiến lược “trí tuệ hóa” đội ngũ pháp lý - không chỉ ở Quốc hội hay các bộ, ngành, mà còn trong các tổ chức tư vấn chính sách, trung tâm phản biện độc lập và các trường đại học luật. Nghị quyết số 66 đã khẳng định: Xây dựng giải pháp đột phá nâng cao chất lượng nguồn nhân lực pháp luật. Đây không chỉ là chuyện biên chế hay lương thưởng, mà là đầu tư dài hạn cho chất lượng thể chế quốc gia.

Thứ hai, đầu tư vào hạ tầng pháp lý số và công nghệ thể chế. Muốn hiện đại hóa quy trình lập pháp, không thể thiếu các nền tảng số hóa toàn bộ chu trình pháp luật - từ cổng thông tin góp ý dự thảo, hệ thống cơ sở dữ liệu pháp luật quốc gia, đến công cụ quản lý thi hành pháp luật theo thời gian thực. Đây không chỉ là bài toán công nghệ, mà là giải pháp căn bản để thu hẹp khoảng cách giữa “luật trên giấy” và “luật trong đời sống”.

Thứ ba, đầu tư cho thể chế thử nghiệm, đổi mới sáng tạo và tham vấn chính sách. Một quốc gia muốn phát triển đột phá thì không thể “làm luật chạy theo thực tiễn”. Phải có cơ chế pháp lý cho thử nghiệm (sandbox), cho thí điểm chính sách, có ngân sách nhà nước dành riêng cho phản biện độc lập, đánh giá tác động và đối thoại chính sách. Không thể mãi trông chờ vào sự “tự phát nhiệt tình” của giới học thuật hay doanh nghiệp. Phản biện chính sách là một phần không thể thiếu của quá trình lập pháp hiện đại.

Tóm lại, đầu tư cho thể chế không phải là một “chi phí”, mà là một khoản đầu tư sinh lời cao nhất về dài hạn. Quốc gia nào dám đầu tư cho pháp luật - quốc gia ấy sẽ có nền tảng vững chắc để phát triển bền vững, sáng tạo và cạnh tranh toàn cầu.

Xin cảm ơn ông!

PHIM KINH DỊ THỐNG LĨNH RẠP CHIẾU

NÊN MỪNG HAY LO?

► HUYỀN NGÀ

Chứng kiến phim kinh dị Việt Nam ra rạp quanh năm thay vì chỉ đợi đến dịp lễ Halloween, chứng kiến phim kinh dị tự tin song hành cùng các thương hiệu bảo chứng phòng vé trong những thời điểm vàng mà không hề lép vế cả về lượng suất chiếu lẫn con số doanh thu, số đông người yêu điện ảnh nước nhà đều có chung một nhận định lạc quan “thời của dòng phim kinh dị thuần Việt đã đến”!

HÌNH THÀNH DÒNG CHỦ LƯU CỦA ĐIỆN ẢNH VIỆT

Dòng chảy phát hành phim Việt vài năm trở lại đây đã hình thành một quy luật bất thành văn. Tết Nguyên đán là dịp để đạo diễn Trấn Thành tung hoành, với doanh thu năm sau thường xô đổ kỷ lục của chính mình lập ra năm trước. Còn chuỗi ngày nghỉ lễ 30/4 - 1/5 là khoảng thời gian dành riêng cho thương hiệu *Lật mặt* của đạo diễn Lý Hải làm dày thêm chuỗi thành tích “bất

bại”. Né ra rạp vào hai thời điểm vàng này để không phải cạnh tranh trực tiếp những tên tuổi đã trở thành con dấu bảo chứng phòng vé như Trấn Thành - Lý Hải là cách thức khôn ngoan mà nhiều nhà sản xuất trong nước đã lựa chọn, để tránh rơi vào thế yếu ngay từ vạch xuất phát.

Vậy mà quy luật ấy đã nhanh chóng lỗi thời từ đầu năm 2025, khi *Đèn âm hồn* dưng cảm chọn mốc công chiếu mừng 10 Tết Ất Tỵ, vũng vàng trụ rạp suốt 5 tuần, thu về gần 106 tỷ đồng. Lấy cảm hứng từ *Người con gái Nam Xương*, tác phẩm của đạo diễn Hoàng Nam đã tự tin cạnh tranh sòng phẳng cùng những tác phẩm mang âm hưởng chủ đạo hài - lãng mạn (vốn là đặc sản phim Tết được ưa chuộng nhất) như *Bộ tứ báo thù* của Trấn Thành, *Yêu nhầm bạn thân* của Diệp Thế Vinh và *Nụ hôn bạc tỷ* của Thu Trang để lọt vào danh sách phim kinh dị Việt doanh thu cao nhất mọi thời.

Và mặc cho *Tim xác - Ma không đầu* bất ngờ rút khỏi rạp ngày 25/4/2025 (dù mới chỉ khởi chiếu gần chục ngày và thu được 41 tỷ đồng tiền vé) để tránh đối đầu *Lật mặt 8: Vòng tay nắng*, đạo diễn Victor Vũ vẫn quyết định đưa sản phẩm mới nhất *Thám tử Kiên - Kỳ án không đầu* vào đường đua so tài cùng thương hiệu *Lật mặt*. Tính tới thời điểm ngày 11/5/2025, cả hai vẫn đang bám đuổi nhau sát nút trên bảng xếp hạng doanh thu của Box Office Vietnam, với gần 200 tỷ đồng thuộc về *Lật mặt* và hơn 190 tỷ đồng tiền vé dành cho *Thám tử Kiên*. Như vậy là không cần phải đợi tới thời điểm rời rạp, phim của Victor Vũ đã nắm chắc vị trí thứ hai trong danh sách kể trên, khi chỉ tạm đứng sau *Nhà gia tiên* (hơn 242 tỷ đồng) và vượt lên cả *Quý nhập tràng*, *Ma da lằn Quỷ cầu*, *Đèn âm hồn* bằng con số doanh thu đầy ấn tượng.

Nếu tính cả *Âm dương lộ* - phim kinh dị hành trình khai thác những góc khuất đằng sau nghề lái xe cứu thương của đạo diễn Hoàng Tuấn Cường rời rạp từ 22/4, tính thêm dự án *Năm mươi* với tagline “mày đi trốn, tao đi tìm” của đạo diễn Tấn Hoàng Thông dự kiến công chiếu ngày 30/5, *Út Lan: Oán linh giữ cửa* của đạo diễn Trần Trọng Dân trình chiếu trong tháng 6 cùng *Đôi hành xác - Tà thuyết đen trở lại* của đạo diễn Lương Đình Dũng, gần chục tác phẩm khai thác yếu tố kinh dị thuần Việt đã, đang và sẽ đổ bộ hệ thống rạp chiếu Việt chỉ trong nửa đầu năm 2025 cho thấy vị thế thượng phong của dòng phim này trong đời sống điện ảnh đương đại.

Đôi hành xác - Tà thuyết đen trở lại sẽ mở đầu cho loạt phim kinh dị gồm 5 phần của đạo diễn Lương Đình Dũng với slogan xuyên suốt “món quà sợ hãi được chuyển phát bí ẩn từ phương Đông”.
Nguồn ảnh trong bài | ĐPCC

Thám tử Kiên - Kỳ án không đầu nhận được phản hồi rất tích cực từ thị trường nhờ đặt chất lượng nội dung và nghệ thuật cao.

Nhà gia tiên hiện đang giữ vị trí quán quân trong danh sách phim kinh dị ăn khách nhất với doanh thu phòng vé 242 tỷ đồng.

ĐƯỜNG DÀI MỚI HAY SỨC NGỰA

Nếu tới rạp vào thời điểm này, người xem có khá nhiều lựa chọn hấp dẫn từ một số quốc gia trong khu vực. Không chỉ dõi theo “kỳ án không đầu” của thám tử Kiên, họ còn có thể hồi hộp cùng *Mẹ quỷ con ma* của Indonesia, “sởn da gà” với truyền thuyết ma da ghê sợ nhất Nhật Bản trong *Kappa - Ác linh dưới đáy hồ*, “toát mồ hôi” với “bom tấn trừ tà đỉnh nhất xứ Hàn” mang tựa đề *Holy Night: Đội săn quỷ*. Nhìn vào lượng phim kinh dị trong - ngoài nước đang chiếm tới phân nửa danh mục phim chiếu rạp hiện nay, có thể khẳng định chưa bao giờ khán giả say mê dòng phim này được các nhà phát hành chiều chuộng đến thế.

Theo thông tin từ ứng dụng phim trực tuyến Netflix, “thể loại kinh dị có nguồn gốc sâu xa từ châu Á, những bộ phim kinh dị bản xứ đã thu hút khán giả của khu vực ngay từ khi nhiều ngành điện ảnh địa phương bắt đầu hình thành. Những tác phẩm kinh dị sáng tạo của Nhật Bản và Hàn Quốc đã khiến người xem từ khắp nơi trên thế giới kinh ngạc. Riêng khu vực châu Á - Thái Bình Dương, lượt xem nội dung kinh dị trên Netflix đã tăng 20% từ năm 2020 đến năm 2021. Trong cùng khoảng thời gian đó, số giờ xem nội dung kinh dị ở Đông Nam Á thậm chí còn tăng hơn 40%”. Có thể nói, trào lưu và sở thích xem phim kinh dị của các quốc gia Đông Nam Á hiện nay đang trở thành môi trường hội tụ cả ba yếu tố “thiên thời, địa lợi, nhân hòa” cho dòng phim này bứt phá.

Thế nhưng, sự phát triển quá nóng, với những dự án nối nhau liên tục thành hình đang tiềm ẩn những nguy cơ khó lường. Cách đây hơn chục năm, chúng ta đã từng vui mừng với làn sóng phim kinh dị chiếm lĩnh hệ thống rạp chiếu và liên tục xác lập kỷ lục phòng vé. Để rồi sau đó thất vọng với cả loạt tựa phim dựa trên nền kịch bản thường nhật và nông, thiếu đi chiều sâu cùng sức ám ảnh của những thông điệp muốn chuyển tải.

Bí ý tưởng, thiếu sáng tạo khi cứ quẩn quanh với những oan hồn, thầy cúng, những vụ mất tích chưa tìm ra lời giải, những cái chết bí ẩn đáng sợ hoặc sau này là những câu chuyện ngoại lai như zombie, sinh tồn hay búp bê kumathong, phim kinh dị tại thời điểm đó đã nhanh chóng thoái trào. Khán giả quay lưng, khi chất lượng phim đi xuống, khi sản phẩm không còn đáp ứng đòi hỏi ngày càng cao của họ. Có những đạo diễn ngậm ngùi bỏ nghề, sau một bộ phim lỗ nặng. Có những nhà sản xuất không chỉ mất hết tài sản mà còn gánh nợ, khi dự án ngậm ngùi rời rạp chỉ sau vài ngày.

Tình trạng trong quá khứ ấy có thể lặp lại, nếu người làm phim hôm nay thiếu đi sự tỉnh táo cùng độ lùi cần thiết, để không bị cuốn vào vòng xoáy “thấy người ta ăn khoai liền vác

mai đi đào”. Những con số doanh thu trăm tỷ chỉ là số ít và chỉ đến với những dự án nghiêm túc, chần chừ, chịu tìm tòi sáng tạo. Làn sóng phản hồi đầy tích cực từ công chúng, sau khi thưởng thức *Thám tử Kiên: Kỳ án không đầu* cho thấy yêu cầu của khán giả ngày càng nâng cao, chỉ những dự án thật sự chất lượng mới thuyết phục được họ bỏ tiền ra rạp.

Thiết lập vũ trụ linh dị ngũ hành (như *Ma da* đại diện cho yếu tố Thủy, *Quý nhập tràng* đại diện cho Kim, *Tim xác - Ma không đầu* đại diện cho Thổ...) hoặc lấy cảm hứng từ những truyền thuyết linh dị dân gian quen thuộc (chó đội nón mè trong *Quý cấu*, ma da kéo giò ở *Ma da*, quỷ nhập tràng trong *Linh miêu*, thần giữ cửa - cá trè rúc mộ ở *Đồi hành xác* hay con ma giếng nước trong *Nhà không bán...*) lần đầu thì rất dễ hấp dẫn công chúng. Nhưng lặp lại chủ đề hay lựa chọn ngôn ngữ kể chuyện sáo mòn thì kết cục nhận lại rất buồn.

Phản ứng quay lưng của người xem với *Tim xác: Ma không đầu*, khi kịch bản - lối dẫn chuyện cùng thông điệp chuyển tải bị chỉ trích nặng nề được dư luận quy về nguyên nhân chính khiến nhà sản xuất phải rút sớm khỏi hệ thống phát hành. Né tránh “bom tấn” *Lật mặt 8* chỉ là một phần lý do. *Ám dương lộ* thậm chí còn bị khán giả đồng loạt kêu gọi tẩy chay, khi chọn chiêu thức gây sốc mang xe cứu thương chở dàn diễn viên tham dự buổi ra mắt. Ghi dấu ấn phim kinh dị hành trình đầu tiên, lại khai thác góc nhìn lạ về con đường âm dương nhưng đạo diễn Hoàng Tuấn Cường đã phải nhận trái đắng, khi chọn cách PR quá lộ!

Báo giới từng dự đoán hàng loạt tín hiệu khả quan cho thể loại phim kinh dị “made in Vietnam”, bởi tiềm lực của chúng ta dường như không mấy kém cạnh khi đặt cạnh những cường quốc “dọa ma” trong khu vực như Nhật Bản, Hàn Quốc hay Thái Lan. Đặc biệt, kinh phí sản xuất dòng phim này thường khá khiêm tốn, khả năng thu hồi vốn và có lãi là không nhỏ. Bởi thế, phát triển thể loại này là hướng đi thích hợp với ngành công nghiệp điện ảnh còn non trẻ, khiêm tốn về cả về nguồn lực kinh tế - kỹ thuật lẫn tầm vóc sản xuất của chúng ta.

Ở thời điểm này, định vị một tuyến truyện xuyên suốt để hoạch định lộ trình dài hơi (như cách Victor Vũ thực hiện với *Thám tử Kiên*, Lương Đình Dũng áp ủ dự án 5 phim với slogan xuyên suốt “món quà sợ hãi được chuyển phát bí ẩn từ phương Đông” mà *Đồi hành xác* là “phát súng mở đầu” hay loạt 14 dự án phim kinh dị gắn liền với tín ngưỡng dân gian và các câu chuyện kỳ bí lâu đời, mỗi phim tương ứng với một con vật khác nhau như *Linh miêu - Quý cấu* của đạo diễn Lưu Thành Luân) là phương thức khôn ngoan. Để có được thương hiệu phim kinh dị Việt Nam sau những trào lưu thời thượng “nhanh đến nhưng cũng chóng đi”, chất lượng phim vẫn phải là yếu tố đặt lên hàng đầu, luôn luôn thế!

BIÊN ĐẠO MÚA TUYẾT MINH:

Trải nghiệm quý giá trong cuộc đời làm nghệ thuật của tôi

◀ HẠNH NGUYỄN (thực hiện)

Biên đạo múa Tuyết Minh chia sẻ, vở nhạc kịch *Người cầm lái* về hình tượng Bác Hồ đánh dấu chặng đường đưa Nhạc kịch - một thể loại nghệ thuật của phương Tây mang đậm màu sắc Việt tới Việt Nam từ năm 2021 và mang lại cảm hứng cho những vở nhạc kịch sau này của chị như: “Đề mèn phiêu lưu ký”; “Bí Vó”; “Sân khấu 24H”; “Ký ức để lại”. Đây cũng là vở diễn nhận được những Giải thưởng lớn, những phản hồi tích cực của khán giả và giới chuyên môn trong nhiều năm qua.

Biên đạo múa Tuyết Minh.

DỪNG ĐỐI THOẠI ĐỂ VỀ NÊN NHỮNG KHÔNG GIAN LỊCH SỬ

Ý tưởng khởi phát cho vở diễn Người cầm lái xuất hiện như thế nào và vì sao chị lại chọn nhạc kịch - một hình thức còn khá mới ở Việt Nam thời điểm đó (năm 2021) để thể hiện hình tượng Bác Hồ?

Tôi nghĩ, mỗi người Việt Nam chúng ta đều có một tình cảm đặc biệt với Bác Hồ kính yêu. Tôi vẫn nhớ những cảm xúc khi đặt bút viết kịch bản *Người cầm lái* cho Nhà hát Công an Nhân dân. Đó là một đề tài khó vì đã có nhiều vở diễn về Bác ở các loại hình nghệ thuật sân khấu truyền thống, sân khấu kịch, nhưng lĩnh vực nhạc kịch thì chưa có. Phong cách nhạc kịch rất khác, việc chuyển tải những lời thoại liên quan đến tư tưởng, chính trị thường khó hơn cảm xúc đơn thuần của con người. Đó là một thách thức và áp lực trong sáng tạo. Nhưng có hai lý do thôi thúc tôi làm vở nhạc kịch này. Trước hết, trong sự nghiệp của mình, song song với các vở diễn chuyển thể từ các tác phẩm văn học như Ballet *Quan Âm Thị Kính*, Ballet *Kiều*, nhạc kịch *My*, tôi rất chú trọng mảng những nhân vật lịch sử - đó là một dòng chảy cần được trao truyền lại cho thế hệ sau. Tôi đã làm về Đức Thánh Trần Hưng Đạo, Quang Trung Nguyễn Huệ, Hai Bà Trưng, nữ tướng Bùi Thị Xuân, Anh hùng Võ Thị Sáu... Tôi muốn khán giả hiểu và yêu hơn nguồn cội của mình và tình yêu đất nước sẽ được nuôi dưỡng từ những câu chuyện như thế.

Bác Hồ là một tấm gương vĩ đại, nếu soi chiếu từng chặng đường Bác đi, từng con người Bác gặp đều để lại những bài học lớn cho hậu thế. Nhưng Bác Hồ không chỉ là một người

anh hùng, Bác còn là một tấm gương, một Con Người giản dị, gần gũi. Tôi muốn qua tác phẩm *Người cầm lái* khán giả sẽ có thêm một góc nhìn về Bác Hồ kính yêu, về tư tưởng của Người qua hành trình đi tìm đường cứu nước.

Đã có nhiều tác phẩm lớn về Bác Hồ, với Người cầm lái vì sao chị chọn lát cắt 30 năm đi tìm đường cứu nước của Người để dựng lên hình tượng một lãnh tụ vĩ đại của dân tộc nhưng vẫn gần gũi, giản dị?

Khi tiếp cận với những tư liệu về Bác, tôi cảm nhận tuổi thơ Bác đã sống giữa dòng chảy lịch sử với nhiều tư tưởng, trào lưu tìm đường cứu nước của các vị tiền bối. Người đã sớm nhìn thấu thời cuộc và đã chọn con đường của riêng mình. 30 năm ấy, Bác đã đi qua bao nhiêu nước, đi bằng cách nào? Làm sao Bác thoát khỏi sự truy lùng của mật thám? Tôi nghiên cứu tư liệu Bác hoạt động ở Mỹ, Nga, Trung Quốc... đồng thời đọc chéo những tư liệu của Lực lượng Công an viết về Bác. Khi soi chiếu hai nguồn tài liệu đó, tôi nhận ra, có rất nhiều vấn đề nghiệp vụ của công an được đúc kết trong 125 câu nói của Bác Hồ đối với lực lượng công an. Điểm nhấn và cũng là thách thức của vở nhạc kịch là chuyển tải hình tượng Bác Hồ ở nhiều khoảng không gian, thời gian khác nhau: Nguyễn Sinh Cung lúc 5 tuổi cùng cha mẹ và anh cả Khiêm từ Nam Đàn vào Kinh thành Huế, Nguyễn Sinh Cung với nỗi đau đầu đời và tuổi thơ đầy sóng gió khi mẹ Hoàng Thị Loan và em Nguyễn Sinh Xin lâm trọng bệnh rồi mất. Rồi Nguyễn Tất Thành tuổi đôi mươi đã lập chí lớn ra đi tìm đường cứu nước. Tư tưởng của Người đã hình thành trong hành trình 30 năm đi tìm đường cứu nước đó. Đây chính là lý do tôi lựa chọn lát cắt lịch sử này.

Cảnh trong vở nhạc kịch *Người cầm lái*.

Điều thú vị ở vở nhạc kịch *Người cầm lái* là chị đã xây dựng hình tượng của Bác Hồ qua những cuộc đối thoại, thông qua những cuộc đối thoại để toát lên tư tưởng của Người?

Đúng thế, các phân cảnh kết cấu với những trường đoạn lớn của tôi đều là những cuộc đối thoại và qua đối thoại, tôi muốn vẽ nên không gian lịch sử, tư tưởng của từng nhân vật, những xu hướng khác nhau trong thời khắc lịch sử ấy, từ đó làm nổi bật tư tưởng Hồ Chí Minh. Có những trường đoạn rất ấn tượng với khán giả như trường đoạn Bác Hồ đối thoại với Toàn quyền Đông Dương Albert Sarraut mà tôi đã chuyển hóa thông điệp qua giai điệu ca từ, hát nói thể hiện tính cách, sự đối đầu quyết liệt giữa một Người yêu nước can trường đại diện cho một dân tộc đang bị áp bức với sự áp chế của “Mẫu quốc” thực dân đô hộ. Hay đoạn Bác đối thoại với Nữ thần Tự do thể hiện rõ tư tưởng nhân văn của Người. Người đã đến chính những nơi họ rao giảng về quyền tự do, bình đẳng, bác ái để cảm nhận được thân phận của những người da đen, da trắng, ở dưới chân tượng Nữ thần vẫn khốn khổ, cùng cực, bị bóc lột đến tận xương tủy, những đoạn đối thoại của Bác như đang nói với đồng bào mình, đối thoại với những người cùng khổ... và con đường cứu nước cho dân tộc đã được Bác tìm ra từ đó.

Đó là cuộc đối thoại giữa cụ Phan Bội Châu, cụ thân sinh Nguyễn Sinh Sắc với Nguyễn Tất Thành phút chia tay đi tìm đường cứu nước. Cuộc đối thoại giữa hệ tư tưởng Nho giáo phong kiến và tư tưởng tiến bộ của Bác, chất vấn của hai con đường cứu nước khác nhau để thấy Người đã kiên định đi theo lý tưởng của mình. Hay đoạn Văn Ba đứng trước con tàu định mệnh, có hai tiếng nói đối thoại với nhau rõ ràng, mạch lạc, một là tiếng nói của Nguyễn Tất Thành đọng lại những tình cảm sâu lắng, những ký ức vẹn nguyên thuở thiếu niên, nỗi gian truân của gia đình, với tình nghĩa đồng bào, bà con lối xóm. Còn bên kia là tiếng chất vấn của Văn Ba, một thanh niên đang sống trong lòng một xã hội với những đặc quyền của người Pháp. Nguyễn Tất Thành quyết bước lên con tàu định mệnh, bôn ba năm châu bốn biển để tìm đường giải phóng cho dân tộc.

TÔI MUỐN TÁC PHẨM CÓ ĐỜI SỐNG RỘNG DÀI HƠN

Điều thú vị ở tác phẩm *Người cầm lái* là chị sử dụng rất nhiều chất liệu âm nhạc dân gian để làm cho vở diễn trở nên

gần gũi hơn. Đó là chủ ý làm Việt hóa những vở nhạc kịch của chị chăng?

Vở *Người cầm lái* được sáng tác theo hình thức nhạc kịch, bán cổ điển. Tuy nhiên hồn cốt vẫn là chất liệu dân gian được tôi và các cộng sự sáng tạo khá đậm đặc trở thành những thủ pháp xuyên suốt, thống nhất trong toàn bộ tác phẩm. Ở Cảnh 1, khi Bác sinh ra, tôi áp dụng thủ pháp sân khấu truyền thống, khi một vĩ nhân ra đời thường có những điềm thiên tượng, trên trời có sao Bắc Đẩu, vàng hào quang và âm nhạc là những bài hát ru, những làn điệu ca trù; hay ở Kinh thành Huế những trò chơi dân gian trong đêm rằm Trung thu, trong câu hát đồng dao nhắc nhớ cả một dòng chảy lịch sử từ thời thượng cổ Hồng Bàng, vua Thần Nông đến 18 Vua Hùng, Hai Bà Trưng, Bà Triệu cho đến thời Nguyễn... Điều đó cho thấy Bác đã được nuôi dưỡng trong môi trường thấm đẫm văn hóa Việt. Và tình yêu nước của Người cũng được hun đúc từ chính cái nôi đất học ấy.

Vở nhạc kịch *Người cầm lái* được xây dựng theo hình thức giao hưởng đại hợp xướng của nghệ thuật hàn lâm, phát huy di sản truyền thống của sân khấu kịch hát dân tộc, thể hiện sự trân trọng và tôn vinh bản sắc văn hóa Việt qua thanh âm của những nhạc cụ dân tộc, chất liệu, ngôn ngữ múa dân gian đương đại kết tinh từ tâm hồn, bản sắc truyền thống Việt.

Đây là một vở diễn chị dàn dựng cho Nhà hát Công an Nhân dân và đã từng giành giải xuất sắc nhất tại Liên hoan Ca múa toàn quốc năm 2022. Tuy nhiên, chị có nghĩ đến việc nối dài đời sống của vở diễn để tác phẩm đến gần hơn với khán giả?

Người cầm lái đã có nhiều đêm diễn tại Hà Nội, nhất là vào dịp sinh nhật Bác 19 tháng 5 hằng năm. Tuy nhiên, lịch diễn chưa nhiều. Trong tương lai gần, tôi sẽ nâng cấp tác phẩm lên một bước nữa như đưa ballet vào những cảnh diễn thị giác, xin phép dàn dựng và mời một số nghệ sĩ thử vai, để tìm những giọng hát phù hợp với nhân vật hơn, cũng không ngoại trừ việc tôi sẽ dịch toàn bộ ca khúc và lời thoại sang tiếng Anh để có thể tính đến những bước đi xa hơn cho nhạc kịch Việt có một đời sống rộng dài hơn, lan tỏa những câu chuyện về Bác cũng như nhiều câu chuyện, nhiều nhân vật lịch sử vĩ đại của Việt Nam đến với công chúng trong và ngoài nước bằng hình thức nhạc kịch. Tôi nghĩ sẽ là một trải nghiệm thú vị và cũng có thể đó sẽ là hướng đi của tôi trên chặng đường làm nghề phía trước.

Cảm ơn cuộc trò chuyện của chị!

Giấc mơ thiên nga

◀ NGUYỄN BẢO CHÂN

TÔI được xem ballet lần đầu tiên năm sáu tuổi, trên ti-vi đen trắng nhà hàng xóm. Đó chính là màn “Vũ điệu của bốn nàng Thiên Nga nhỏ”, một trong những màn múa nổi tiếng nhất mọi thời đại, trích từ vở ballet “Hồ Thiên Nga” mà mãi sau này tôi mới biết. Hồi ấy, ti-vi thì bé, hình ảnh lúc mờ lúc tỏ, muỗi ro ro, đôi khi còn nhiều sóng nhấp nhằng, nhưng tôi vẫn vô cùng thích thú, chăm chú dõi theo bốn vũ công xinh đẹp, xiêm áo bông bành trắng muốt, bước chân đều tăm tắp, cần cổ vươn cao rồi cúi xuống nhịp nhàng, nắm tay nhau lướt theo tiếng nhạc du dương. Vẻ đẹp thanh khiết và những động tác đầy mê hoặc của các nàng Thiên Nga in dấu vào tâm hồn trong trẻo của con bé sáu tuổi. Tôi ước mình là một vũ công ballet. Những lúc một mình, tôi nhảy múa theo tiếng nhạc tự tưởng tượng trong đầu. Tôi vốn là đứa mơ mộng, hay nghĩ ngợi vẩn vơ, hồn vía “treo ngược cành cây” đâm ra “hậu đậu”, nên hay làm vỡ làm đổ, hay ngã, đi bình thường cũng ngã nói gì đến múa. Thế mà tôi nhất định xin mẹ cho vào lớp ballet ngoại khoá, ba buổi một tuần, sau giờ học chính. Mẹ đồng ý ngay. Mẹ bảo, tập múa cũng là một cách rèn luyện sức khỏe; tính kiên trì, khả năng tập trung chú ý. Và múa cùng âm nhạc sẽ khiến cho trí tưởng tượng thêm phong phú.

Lớp ballet nghiệp dư ấy có khoảng hai mươi đứa con gái sần sần từ sáu đến chín tuổi. Chúng tôi được phát những đôi giày mũi cứng bằng vải thô màu xanh bộ đội, còn váy áo tập thì có gì mặc nấy. Mẹ may cho tôi một chiếc váy xòe màu be mềm mại, cắt lại từ hai cái quần dẹt kim Đông Xuân của mẹ. Buổi học đầu tiên, mới tập khởi động duỗi tay duỗi chân thôi mà tôi đã ê ẩm hết mình đấy. Có đứa trong lớp còn khóc âm ỉ, nằng nặc đòi về. Nhưng tôi là một trong những học sinh gan lì nhất, mồm môi mồm lợi, ngiên răng vượt qua mọi thử thách

ban đầu. Sau vài buổi thì quen, không thấy quá khó nữa. Rồi càng ngày tôi càng thích tập hơn. Cô Thục, cô giáo của chúng tôi rất nghiêm khắc, uốn nắn các trò từng li từng tí. Tôi sợ nhất lúc bám vào giồng ngang tập đứng *relevé*, động tác cơ bản nâng người lên trên nửa bàn chân, cao hơn là đứng bằng đầu ngón chân, lưng và chân phải thật thẳng. Nếu lưng không thẳng, sẽ bị cô Thục dùng thước kẻ phát vào mông một cái, khá là đau. Giọng cô vang rền, đếm nhịp cho chúng tôi nhún lên nhún xuống, duỗi ra duỗi vào, lặp đi lặp lại: “Một, hai, ba, tà tà tà, ba, hai, một, chuyển!”. Cứ thế, cả tiếng đồng hồ, cô “đánh vật” với hai mươi đứa học trò; đứa bụ đứa gầy; đứa cao đứa thấp, đứa khéo đứa vụng; đứa mềm như bún; đứa cứng như gỗ. Sau giờ học, chúng tôi còn được chia bánh kẹo bồi dưỡng, mua từ tiền cha mẹ học sinh đóng góp. Đó là lúc chúng tôi phấn khích nhất. Đứa nào đứa nấy mồ hôi mồ kê nhễ nhại, má đỏ hây hây, hân hoan xếp hàng nhận phần, hôm thì kẹo trứng chim, hôm lại kẹo sữa, rồi bánh quy gai, bánh vừng vòng... Có đứa ăn ngay, có đứa để dành, hoặc đổi cho nhau lấy mấy món linh tinh lúc nào cũng sẵn trong túi bọn con gái: như cặp tóc, vòng tay, kim băng, chỉ màu, cúc áo.... Học múa vừa khỏe, vừa vui, lại rủng rỉnh kẹo bánh, đồ chơi như thế, nên tôi càng mê.

Một lần, trong lúc đang tập thăng bằng, tôi bỗng trượt chân ngã nhào xuống. Vừa đau vừa sợ, tôi khóc lạng cả người. Cô Thục lo cuống cuồng. Các bạn xúm xít quanh tôi xuýt xoa, khiến tôi càng tủi thân. Tôi may mắn không bị gãy tay gãy chân, dù phần mềm sưng tím và một chiếc răng của tôi bị mẻ. Tôi phải nghỉ học chính suốt một tuần. Mẹ không cho tôi đến lớp múa nữa. Giấc mơ “thiên nga” của tôi gãy cánh từ đó. Nhưng tình yêu dành cho ballet vẫn còn nguyên, lớn dần lên theo năm tháng đời tôi. Thời thiếu niên, tôi sưu tầm ảnh những vũ công ballet trên hoạ báo Liên Xô, dán vào sổ tay. Những bức ảnh

Minh họa | HẢI KIẾN

tuyệt đẹp của Maya Plisetskaya và Alicia Alonso, hai huyền thoại trong lịch sử nghệ thuật ballet thế giới, được tôi nâng niu cất giấu hết sức cẩn thận. Những bức ảnh ấy chuyển động trong trí tưởng tượng gieo mầm từ năm tôi sáu tuổi. Những cánh tay, những bước chân, những bờ vai trở lá mềm rượi xanh tươi, đom cành mảnh mai mà vững chãi.

Nghệ thuật múa ballet với kỹ thuật hình thể và ngôn ngữ riêng biệt, có xuất xứ từ triều đình Ý, thời Phục Hưng, phục vụ cho các lễ cưới hoàng gia và tầng lớp quý tộc. Năm 1547, tiểu thư người Ý Catherine de Medicis kết hôn với vua nước Pháp Henri II. Hoàng hậu Medicis chính là người giới thiệu nghệ thuật ballet sang triều đình Pháp. Trải qua nhiều thế kỷ, ballet được truyền dạy bài bản và có tầm ảnh hưởng rộng rãi trên toàn thế giới. Từ ballet cổ điển, tân cổ điển đến ballet đương đại, nghệ thuật ballet phát triển mạnh mẽ, nổi bật ở Pháp, Nga, Anh, Mỹ... với nhiều nhà hát ballet lừng danh và những nghệ sĩ tài năng xuất chúng.

Số phận cho tôi tới ballet từ một lối khác. Tôi có một số người thân, bè bạn từng là những diễn viên múa. Trong ba con gái nhà bác Lê Mai, bạn thân nhất của mẹ tôi, thì hai người là nghệ sĩ ballet: chị cả Lê Vân và chị út Lê Vi. Họ là diễn viên ngôi sao (*danseuse étoile*) của Nhà hát Nhạc Vũ kịch Việt Nam và Đoàn ca múa Nhạc nhẹ Trung ương một thời. Mỗi người sở hữu vẻ đẹp và thể mạnh riêng, nhưng hai chị đều thuộc hàng ngũ những nghệ sĩ xuất sắc nhất của thế hệ mình. Chị Vân nổi tiếng với các vai diễn cổ điển như Thiên Nga trắng - Odette trong trích đoạn *"Hồ Thiên Nga"*; cô thôn nữ ngây thơ Gisele trong vở *"Gisele"*, hay Phrygia, người vợ xinh đẹp, diễm tựa tinh thần của anh hùng Spartacus trong vở *"Spartacus"*. Còn Vi được yêu thích qua những màn múa dân gian, mà điển hình là điệu múa *"Chim Công"* lông lẩy. Ngày xưa, tôi nhiều lần được

xem chị Vân tập múa. Trường tôi ngay cạnh Nhà hát Nhạc Vũ kịch Việt Nam trong khu Văn công Mai Dịch. Hờ ra là tôi chạy ừ sang, ngồi một góc ngắm chị. Thời ấy chị Vân đang ở đỉnh cao của nhan sắc và sự nghiệp. Vóc dáng chị dong dong, thanh tú, tóc dài vẫn cao, gương mặt đầy biểu cảm, đôi mắt huyền thăm thăm. Có cảm giác từng mạch máu, từng giọt mồ hôi, từng sợi tóc chị cũng uyển chuyển dập dờn theo tiếng nhạc. Chị Vân và Vi đều dành trọn vẹn đam mê suốt tuổi thanh xuân rực rỡ của mình cho múa, dù cả hai lần sân sang điện ảnh cũng rất thành công. Có lần tôi hỏi Vi: "Nếu được làm lại, Vi học múa nữa không?". Vi cười tươi rói, trả lời: "Học chứ! Vi múa là Vi thờ đấy!". Tôi đã viết tặng Vi bài thơ *"Vườn Vi"*, có những câu này: *"Vũ điệu xanh từ tranh Degas/ bước xuống vườn/ Vi nhón chân khẽ nâng.../ Hoa yêu Vi hoa nở/ lá đổi Vi lá úa/ Chúng thờ cùng Vi mỗi ngày/ Chúng ngắm nhìn Vi múa/ vũ điệu vườn đằm say"*.

Tôi yêu những bức tranh của Degas, họa sĩ Pháp được coi là một trong những người sáng lập ra trường phái Ấn tượng, một trào lưu nghệ thuật khởi nguồn tại Paris vào cuối thế kỷ mười chín. Hơn một nửa số tác phẩm của ông có đề tài nhảy múa, đặc biệt là hình ảnh các vũ nữ ballet. Tôi may mắn được xem một số triển lãm tranh Degas trong các bảo tàng lớn ở châu Âu. Lần nào tôi cũng cảm động khi ngắm những tác phẩm Degas tuyệt sắc. Tôi lặng im như hoá đá. Các vũ nữ trong tranh thì chuyển động, lúc mảnh liệt bùng bùng như lửa, lúc mát rượi dịu dàng như nước, lúc dào dạt như đại ngàn, lúc mềm mại như lụa... Tôi nhớ đến chị Vân, nhớ đến Vi. Rồi tôi nhớ đến chính mình năm lên sáu tuổi, vụng về tập những bước nhảy đầu tiên với một tình yêu ngây thơ, tinh khiết, chân thành.

Hơi hai mươi năm trước, lần đầu tôi mới được thưởng thức trọn vẹn vở *"Hồ Thiên Nga"* do các nghệ sĩ Pháp biểu diễn tại Nhà hát Victoria ở Singapore (Victoria Theatre and Concert Hall). Tôi thả mình vào từng điệu múa, từng nét nhạc Tchaikovsky. Có khoảnh khắc, tôi thấy mình nhẹ bẫng như một chiếc lông vũ, bay liệng lảng lảng. Cũng có lúc bỗng giật mình rơi xuống nặng trĩu như đá tảng. Rồi tôi là con thuyền nhỏ xoay trên mặt hồ gió nổi, và trái tim tôi biến thành mảnh trăng tan vỡ tận đáy hồ. Cái kết của phiên bản ấy thật buồn. Odette dẫu sẵn lòng tha thứ cho sự phụ bạc của Hoàng tử, nhưng nàng vẫn không thể thoát khỏi lời nguyền vĩnh viễn phải sống kiếp thiên nga vì bị người yêu phản bội. Cuối cùng, nàng đã chọn cái chết.

Gần đây, tôi xem lại *"Hồ Thiên Nga"* ở Nhà hát Hồ Gươm do các nghệ sĩ Nhà hát Ballet Quốc gia Nga biểu diễn. Phiên bản có cái kết vui. Phù thủy Rothbart và Thiên Nga đen Odile thua cuộc. Cái Ác bị tiêu diệt. Hoàng tử và Odette mãi mãi hạnh phúc bên nhau. Đèn nhà hát bật sáng, các nghệ sĩ cúi chào trong những đợt sóng vỗ tay không ngớt của khán giả. Tôi như thấy sóng cuộn cuộn mặt hồ đêm. Vầng trăng tan dưới đáy hồ là những mảnh trái tim tôi vỡ vụn. Sóng rồi cũng lắng. Mặt hồ dần phẳng lặng. Vầng trăng lại tròn đầy, vầng vạc sáng. Trái tim mong manh của tôi cần một mặt hồ yên gió. Tôi vốn vụng về, đi bình thường cũng ngã nói gì đến múa. Tôi luôn ghi nhớ bài học giữ thăng bằng và những vấp ngã để có thể vững vàng, bình thản tiếp tục bước đi.

Cho tôi về nhà

Truyện ngắn của **TRẦN NGỌC MỸ**

1 Cảm giác râm ran như có con gì trườn bò khắp khoang bụng, lúc nổi cục bên phải, lúc nó lại phập phồng sang trái. Bà khẽ xoay mình, miết ngón tay gầy guộc, run run lần sờ, nghe ngóng từng chỗ xem có túm đờc nó không. Bà rụt rè nhìn ngang dọc, khẽ thì thào vào tai cái Na. Ngay lập tức, nó lắc đầu nguây nguẩy: “Cụ lo nghĩ linh tinh, ăn no quá nên bụng thành ra như thế, chứ làm gì có quái vật ở trong bụng”. Nó vỗ vỗ lưng còng của bà an ủi, vừa nói như ra lệnh vừa dắt bà đi vào giường, nằm nghỉ.

Bà không thích ở trong phòng một mình, khi bà một mình, bức tường lại vọng ra tiếng ai giục bà đi theo, tiếng gọi tha thiết bám riết tâm trí bà. Bà giật mình hoảng loạn nhiều lần. Con cháu như sợi dây vót bà từ đáy hồ ngoi lên, sợi dây níu kéo bà ở lại với bầu trời ánh sáng còn nhiều niềm vui, hy vọng. Bà thích được Na ở bên cạnh. Nhưng nó bận học miết. Vắng Na khiến bà thấy chông chênh, bà giữ chặt tay mẹ Nương của nó: “Đừng đi đâu cả, ở đây với bà, bà sợ lắm”. Nói tóm lại, tầm này bà không thể ở một mình được, nhất định không ở một mình.

Từ hôm bà Thăng hàng xóm, bạn thân của bà ra đi, tâm trạng bà thành ra bất ổn thế. Chắc chỉ người ở độ tuổi là vàng mới hiểu cảm giác chông chênh khi nghe tin một người bạn già lìa xa cõi tạm. Gần chín mươi tuổi, cơ thể khỏe mạnh được đã mừng. Còn việc đầu óc người già lẩn lộn là chuyện bình thường, trước sau gì cũng đến giai đoạn đó. Đã xác định vậy

rồi nhưng lúc bà bắt đầu có biểu hiện khác đi, mọi chuyện lại rắc rối hơn nhiều so với mọi người tưởng.

Ăn cơm rồi, bà bảo chưa ăn cơm. Hai giờ chiều, bà lụi cui đong gạo thổi cơm. Lúc bà nhận ra người quen, lúc lại quên sạch. Con cái trong nhà, bỗng nhiên bà nhìn chăm chăm hỏi “Bác là ai đấy?”. Đêm bà chẳng chịu ngủ, nói chuyện suốt với ai đó dù trên chiếc giường chỉ có mình thân hình bé nhỏ của bà nằm... Không chịu được những ý nghĩ hoang tưởng ngày càng nặng của bà, con dâu trưởng quyết định chở bà đến bệnh viện tâm thần khám. Nghe được chở đi viện khám bà mừng quỳnh, bà sẽ bảo với bác sĩ về cái cục di chuyển trong bụng mình. Hôm rồi, bà nghe trên ti-vi nói có cái cục tức là bị ung thư, ung thư thì không chữa được...

2 Hàng cau già đưa qua đưa lại, ngã nghiêng trong gió, những lọn tóc phớt phơ trong khu vườn, trong tán lá lòa xòa vọng vào tai bà thật nhiều tiếng gọi. Bà trợn mắt lên nhìn thật kỹ. Sao mình bà ở giữa cái sân gạch thông thênh, lạ hoắc. Lưng còng, chân lê, tay rờ rờ từng chỗ, bà lần tìm. Tự nhiên bà nhớ bố mẹ bà ghé góm. Sân nhà bà là khoảng đất cứng cợ, ở góc sân, có mỗi cái cây mít đứng xơ rơ giữa nắng gió. Ấy thế mà bà thích mê cái bóng của nó. Cả mùa hè cái bóng ôm ấp bóng dáng đứa trẻ ngồi tỉ mỉ xếp từng chiếc lá thành các hình thù khác nhau. Lắm hôm, mê mãi ngồi nghịch, bố mẹ gọi mãi đứa trẻ chẳng chịu vào

 Minh họa | **TRẦN XUÂN BÌNH**

nhà. Hay tiếng gọi vọng vang trong bóng tối ấy của bố mẹ bà? Mà có khi nào bà Thảng nhớ bà thì cất tiếng gọi không? Hay chồng bà đến nơi xa lạ cô đơn quá nên trở về gọi bà đi cùng. Ông bà có 5 người con. Khi các con trưởng thành, chúng lập gia đình, ra ở riêng. Dù cả gia đình đông đúc của con trai cả ở ngay cạnh nhà ông bà, thì mâm cơm hầu hết ngày nào cũng chỉ hai cái bát, hai đôi đũa, cái vườn ngày nào cũng chỉ có bóng dáng ông bà quần quanh... Thế mà ông nỡ bỏ lại bà thui thủi một mình. Hình ảnh cuối cùng của ông khiến ngực bà đau thắt mỗi lần thoáng nhớ tới. Nào có bệnh tật gì đâu. Chiều ông còn cọ mồm với bà về việc di chuyển cái cây đình lăng ra đầu cầu ao. Bà thích để nguyên chậu cây ấy trước cửa

nhà vì màu xanh mát mắt, ông thì đòi di chuyển nó đi, thế vào chỗ đó chậu hoa trạng nguyên. Mặc dù cả hai chẳng ai bê nổi chậu cây, nhưng ông bà tranh luận không ai nhường ai câu nào. Đùng cái, tối ông bỏ bà ra đi khi miếng cơm còn nghẹn ngang họng. Bà mất ngủ cả tuần sau đó.

“Ới bác gì ơi, cho tôi về nhà tôi với?”

“Mẹ sao thế? Con Miên đây. Mẹ vào trong nhà đi, con cho vịt, gà ăn xong con vào”.

“Sao tôi lại ở đây? Bác cho tôi về nhà tôi với”.

“Khổ quá, tí nữa rồi về, mẹ vào trong kia ngồi đợi đã nhé”.

Con gái dỗ dành, dìu bà vào nhà như đứa trẻ.

Tưởng nói vài câu êm xuôi. Vừa định quay đi thì bà túm vạt áo Miên, vừa nói vừa run, đôi mắt mòng đục nhìn con gái rung rung:

“Đừng để tôi một mình, họ cứ gọi tôi đi thôi bác ơi”.

Miên thở dài, kéo chiếc ghế lại gần, ngồi xuống bên mẹ.

Tay vén những lọn tóc trắng rủ rơi trước mặt mẹ, vuốt gọn ra phía sau. Miên thủ thỉ: “Con đây mà, con gái mẹ mà mẹ không nhận ra được ư?”.

Bà lặng thinh, chẳng nói gì. Gương mặt dần ra khi có người ngồi bên cạnh.

Con gái Miên của bà được tiếng chiều mẹ nhất mà tầm này sắp không chịu đựng nổi. Chỉ ngồi với bà một tí là người ngòm nóng ran, sốt ruột. Từ bao giờ, cô Miên chẳng thiết tha nói chuyện với mẹ mình, nói chuyện gì được khi bà không còn tỉnh táo. Trước nghĩ đơn giản, mình không phải đi làm công ty, chỉ loanh quanh vườn tược, đồng áng gần nhà, không vướng bận giờ giấc như các anh chị, nên cô đồng ý đưa bà về nhà mình, chịu trách nhiệm trông nom bà ban ngày, tối sẽ đưa bà về nhà. Giờ mới thấy trông bà còn khó hơn trông một đứa trẻ. Miên đi một bước, bà theo một bước. Bảo bà ngồi yên, Miên làm ngoài vườn, cần gì bà ới cái là được, bà cũng không chịu. Đã thế, còn luôn miệng đòi về.

Anh con cả ở ngay cạnh nhà nhưng bận bịu công việc. Cô Xoan, cô Hà lấy chồng cùng làng, kinh tế khó khăn nên quanh năm phải làm thêm giờ. Cô Miên lấy chồng ở làng khác, kinh tế khá hơn chút nhưng muốn gửi bà ở đó thì cháu dâu sáng sớm phải đeo bà sang. Cô Miên đã có lần đánh tiếng với anh chị em, lâu dài không thể một mình trông mẹ được. Còn cậu út thì tít tặn trong nam.

Cuộc bàn tính của đại gia đình căng thẳng. Chỉ mỗi cái Na vui vẻ nhận, nó bảo nếu không phải đi học, nó trông cụ cả ngày cũng được, tại nhà nó ở ngay cạnh nhà cụ. Mẹ Nương gì đâu nó dọa, cẩn thận, cụ suốt ngày nói chuyện với ma đấy. Nó chẳng sợ, cứ học xong là nó chạy sang, rúc vào tìm hơi ấm quen thuộc của cụ.

3 Mỗi tuần bà sẽ ở một nhà. Sau các cuộc họp, đại gia đình kết luận. Hồi xưa, khi 5 đứa con lít nha lít nhít, chẳng biết bằng cách nào đó, ông bà có thể nuôi từng ấy

cái miệng ăn, chăm từng ấy đứa trẻ đi qua năm tháng đói nghèo. Hay như mọi người vẫn bảo “trời sinh voi, trời sinh cỏ”, nên ông bà cứ để, khắc chúng nó có cái ăn mà lớn. Ông bà nuôi đàn con thơ dù vất vả, cực nhọc, mà cảm giác hạnh phúc tràn ngập. Bà Thăng thường nói lời ghen tị với bà vì bà có đông con, nhiều cháu, lại có bốn đứa chất nứa cơ. Na là chất thứ hai của bà.

Gần đây cơ thể bà mệt lả, thờ dốc liên tục. Dù đến bác sĩ, bà có trình bày về mấy cái cục lớn nhộn trong bụng, nhưng bác sĩ có vẻ không tin lời bà nói. Ông ấy nắn nắn bóp bóp xong, kêu so với tuổi tác, sức khỏe bà thật tuyệt vời. Cuộc đi khám thành ra công cốc. Bà định ninh, nhất định, bà phải bị bệnh gì đấy, có cái gì đấy bất thường trong cơ thể. Trước bà còn hăm hở ra vườn bòn rau, chừ nay ngồi lâu một chỗ đã thấy mệt. Vậy mà không hiểu sao cứ sáng sáng người ta lại chở bà đi khỏi nhà mình.

Lỉnh kỉnh túi xách, quần áo, hộp trà, cau là của cụ. Bím sữa, thuốc, khăn lau... là của bé Mít. Na cười tít mắt bảo, cụ và em Mít giống hệt nhau, sáng bố mẹ xách ba-lô, chở hai người lên đường, chiều tối muộn lại được đón về.

Bà không phân định được những nhà bà đến, giờ bà chỉ nhớ mỗi cái Na, nhớ cái sân đất quen thuộc, nhớ khu vườn có đủ loại rau quả... Bà ngồi gật gù một chỗ, mắt mờ đục bởi thời gian trôi hay bởi nỗi buồn, cô đơn của đời sống dằng dầy. Cuộc đời ai rồi cũng ngã về phía hoàng hôn, cuộc chia tay nào rồi cũng đến, chỉ là sớm hay muộn. Bà lại nhớ những cuộc chia tay trong cuộc đời mình. Viên thuốc an thần làm bà lơ đãng hay ký ức chập chờn khiến bà miên man, chìm đắm. Mỗi một người thân yêu rời bỏ bà, bà không thể nào biết họ sẽ đi đâu. Nhưng họ đã để lại khoảng trống trong đời bà, là nỗi nhớ thương, nỗi buồn vơi vợi. Mẹ bà mất năm bà bốn mươi hai tuổi. Bà khóc như một đứa trẻ. Sự mất mát ấy chẳng gì bù đắp được. Bà nghĩ, cái Na cũng sẽ khóc hết nước mắt nếu chẳng còn được nhìn thấy bà nơi góc phòng. Bà tin thế vì khi bên bà, chỉ có Na thao thiết nói chuyện cùng bà. Còn ai buồn đau nữa không khi bà đi theo tiếng giục giã, vẫy gọi da diết mỗi ngày thì bà chẳng biết.

Bà nghe giọng bác gì vừa như thân quen vừa như xa lạ, đang than thở với khách đến chơi nhà, rằng bác ấy chán chường với cảnh này lắm rồi. Già cả lắm lắm. Chân tay lỏng ngóng. Đến đi vệ sinh giờ cũng phải có người dắt. Bà ngờ ngác. Làm việc gì vì trách nhiệm, nghĩa vụ sẽ khó chịu hơn nhiều so với làm bằng tình yêu thương. Yêu thương như hạt ngọc quý hiếm, long lanh, nhưng không phải ở hoàn cảnh nào cũng phát sáng được.

Bác ấy vừa dắt bà đi vệ sinh xong. Mặt cau có, chân tay lạnh lùng quệt quệt. Bà không biết ai vào với ai. Dù vậy, bà cảm nhận được sự ấm áp từ bàn tay người khác truyền sang mình, thấy rõ được ánh mắt bao dung, triu mến của người bên cạnh. Lâu rồi, bà không gặp ánh mắt nào cho bà cảm giác

ấm áp. À không, trừ cái Na, nó hay ngược mắt nhìn bà chớp chớp, ánh mắt ngây ngô nhưng làm bà thấy ấm lòng.

Bà mong mỗi về nhà mình lắm. Một ngày mong, nửa buổi mong, từng giờ mong. Giờ ở nhà ai hay nhà bà, thì bà cũng chỉ ngồi một chỗ, ngồi đau lưng thì nằm, nằm chán thì lại ngồi. Nhưng bà vẫn thích về nhà mình. Cái khung cảnh thân quen, vị trí thân quen, chiếc giường thân quen cho bà cảm giác an toàn, dễ chịu. Đúng rồi, càng ngày bà càng nhớ nhiều đến thứ khiến mình dễ chịu. Thế nên thời gian như lộn ngược, bà thấy mình đang sống trong ngày tháng xưa cũ, cứ nói chuyện miên man

với ai đó. Họ không xuất hiện trước mắt người khác, nhưng lại xuất hiện trước mặt bà. Bà nói chuyện rất lâu, chỉ khi họ rủ bà đi khỏi căn nhà, rời bỏ cuộc sống này thì bà lại hoảng hốt. Làm sao có thể rành rẽ tình yêu của bà với người thân đang ở đây và những người thương yêu đã bỏ bà đến nơi nào. Bà chỉ biết rằng, mình còn muốn sống, dù buồn, vui, cô đơn, lúc minh mẫn hay lú lẫn. Chẳng thế mà những người bị mắc bệnh trọng, cơ thể đau đớn, nhưng họ vẫn giành giật sự sống từng phút giây. Sống được mới khó, chừ buông xuôi để chết thì dễ quá. Và càng dễ hơn với những chiếc lá đã ngã vàng.

4 Bà đón tuổi chín mươi. Độ tuổi nhiều người ao ước chạm tới. Cậu con cá dứa khoát, lần này phải làm mừng đại thọ cho mẹ thật to. Ăn cỗ từ hôm trước đến hôm sau cho rực rỡ nhất làng, hàng xóm sẽ mở to mắt thấy rõ con cháu của mẹ đông đúc, hùng mạnh cỡ nào. Con cháu nhất định sẽ làm cho mẹ được mát mắt. Việc này thì không phải bàn lên bàn xuống nhiều, cả nhà đồng thuận, nhất trí rất nhanh.

Cậu út trong nam đặt vé tức tốc bay ra. Bếp núc nhộn nhịp. Phong bật bay phấp phới. Bàn ghế dựng kín từ đầu đến cuối sân, phủ toàn khăn đỏ rực. Tiếng người choe chọe từ tờ mờ sáng. Bà vẫn mong nhìn thấy bóng người mỗi ngày còn gì. Nay nhà chật ních người.

Chiếc xe tải đỗ phịch trước cổng nhà bà. Bác lái thò đầu ra: “Nào nào, mọi người khuôn giúp tôi một tay, đưa các thứ xuống”.

Mấy người đàn ông hồ hởi chạy ra đỡ. Loa thùng lớn bé theo đàn, lần lượt được đưa vào sân, xếp lên sân khấu. Hoàn tráng thật, còn hơn hồi cưới đứa cháu trai bà.

Còn buồn ngủ liên tục tìm đến. Bà nằm li bì, ít nói chuyện một mình hẩn và cũng ít đòi hỏi nọ kia. Tiếng động làm bà không khỏi thắc mắc, thấy dáng Na lướt qua đầu giường, bà vội hỏi:

“Na ơi Na, người ta làm gì thế?”.

“Ồ, nay mừng đại thọ cụ mà, mọi người đang chuẩn bị ạ”.

Bàn tay xương xẩu, nhăn nheo bám chặt manh chiếu, bà từ từ ngồi dậy. Tắt cả từ đầu tóc đến da dẻ, thân hình bà lúc

này hết cái cây già cỗi, cạn nhựa, chỉ đôi mắt ngơ ngác như đứa trẻ:

“Cho cụ về nhà đi Na”.

“Cụ lạ nhỉ, nhà cụ đây chứ đâu”.

Chưa bao giờ bà lẫn nhà mình. Đây là lần đầu tiên.

Bà ngó nghiêng nhìn chung quanh, thấy cái gì cũng lạ lẫm. Nhạc rình rình bắt đầu phát từ cái loa thùng to đặt đầu sân khiến bà cảm thấy tròn trĩnh như say sóng. Bỗng Nương, mẹ của cái Na hốt hoảng chạy vào:

“Bà thay ngay áo đỏ đi, đến giờ ra xã nhận giấy khen, quà tặng rồi”.

Vừa nói, cháu dâu vừa giật phăng cái áo đỏ đang treo trên móc. Đưa tay phải, tay trái bà luồn nhanh vào áo. Thoăn thoắt quần tóc cho bà. Bà ngoan ngoãn ngồi im. Các cô con gái phi từ dưới bếp lên, cũng nhanh chóng diện những chiếc áo dài rất đẹp. Mọi người sôi nổi bàn thêm chút phần, gạt bớt son, tóc quần lên hay để xõa. Một cô quay sang nhìn bà cười tít mắt: “Nay nhất mẹ nhà, vui không để đâu cho hết”. Rồi tiếp tục trát phấn mà không để ý mẹ chẳng nở lấy một nụ cười. Trang điểm xong xuôi, các con dắt bà lên xe. Người bà lắc lư, thỉnh thoảng xóc lên theo nhịp bánh xe, tay bà bấm chặt bụng. Mấy cục lớn nhón nay không thấy rõ, chỉ con đoi cồn cào từ cái dạ dày rỗng đang đình công. Tối qua ăn ít, sáng nay bà đã ăn gì đâu. Mọi người mãi làm cỗ, quên chưa cho bà ăn gì.

Hội trường xã đông nghịt. Các nhà khác con cháu đông cũng chả kém. Con dâu trưởng dắt bà lên ghế đầu.

Con cháu gọi nhau í ới ra chụp hình ngoài cửa hội trường, bỏ lại bà ngồi xơ rơ, rụt rè, ngại ngùng ngước nhìn chung quanh. Chương trình mãi mới bắt đầu. Ngồi hồi lâu, mỗi mỗi, lưng đau mà bà không biết làm thế nào dịch chuyển. Bỗng có hai người nhắc bà lên sân khấu, rồi người ta ấn vào tay bà cái khung to tương cùng bó hoa rực rỡ. Máy ảnh mọi góc chụp lia lịa. Bà thấy mình như lịm đi.

Được ngồi trên giường, được tháo chiếc áo dài bùng

nhùng trên người ra, bà thở phào nhẹ nhõm. Nằm mê man, vừa thiu thiu vào giấc thì con cháu gọi dậy ăn cỗ. Bà không chịu ra ngoài sân, ăn cùng mọi người. Cháu dâu đành bê đồ ăn vào tận giường. Nem, thịt gà, cua biển... bày trước mặt. Sáng đói đến lả mà giờ miệng không thèm ăn. Mồ hôi tự dưng túa ra. Bà cầm bát cơm cháu dâu đưa, tay run run, vì đói, cố lùa miếng cơm vào miệng nhai trệu trạo.

Tiếng hát karaoke vang lên. Nhạc liên hồi không dứt. Lúc lâm ly bi đát. Lúc xập xình điên đảo. Tiếng thu dọn bát đĩa, bàn ghế được dọn gọn ra hai bên. Trước tiếng nhạc remix sôi động, không ai giữ nổi chân tay, đứng hết dậy, quay tùm nhảy tung bùng. Vui ơi là vui. Rượu say ngà ngà, những chiếc bóng lắc lư, ngả nghiêng.

“Sao người ta cứ gây ồn ào mãi thế nhỉ?”

Bà ngồi trong góc phòng đờ đẫn nhìn ra. Ngay cả cái Na lúc này cũng xúm vào đó để vui. Thuốc an thần cũng không thể ru bà ngủ lúc này.

Nhạc đang ồn ã, bỗng tắt lịm. Nội dung chính bây giờ mới đến, MC tuyên bố. Từ chiếc micro phát ra giọng nói nghẹn ngào, như bao nhiêu tình cảm dồn nén, như bao lời biết ơn đến người mẹ cả đời tần tảo nuôi nấng đàn con.

“Mẹ ơi, mẹ ra đây với bọn con. Mẹ là nhân vật chính hôm nay cơ mà. Mẹ không thể không ra đây. Mẹ nói lời gì với chúng con đi, nay mẹ cảm thấy vui không?”

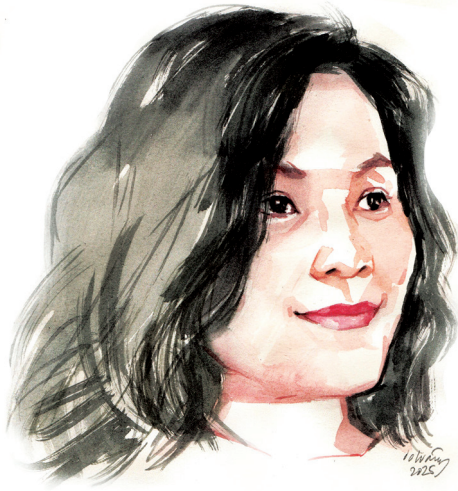
Đôi cánh tay nhắc bà dậy, diu bà ra sân. Micro nhanh chóng được đưa đến, gi sát miệng bà. Bà nhìn quanh. Gương mặt nào cũng đang háo hức, thốn thức đợi bà cất lời... Nhìn các bác ở đây lạ thật, lạ quá. Sao cái Na khăng định đây là nhà cụ nó nhỉ. Nhà bà vắng vẻ quanh năm, sáng ra chỉ có vườn cây thiu thiu ru bà, chiều muện mầu đỏ ruộm góc vườn đổ dành bà, tối đêm thì có ngọn đèn leo lét làm bạn. Nhà bà làm sao lại đông người thế. Quan trọng nữa người ta lại muốn nói chuyện với bà. Thật khó tin. Bà có đang vui không ư? Bà chả biết nữa. Bà quay nhìn chung quanh, thỏ thẻ một cách tội nghiệp: “Làm ơn cho tôi về nhà!”.

LỜI BÌNH CỦA NHÀ VĂN NGUYỄN QUANG THIỀU

Đọc xong truyện ngắn này nhưng câu nói "Làm ơn cho tôi về nhà" vẫn vang lên mãi. Da diết, khẩn thiết và nhức nhối. Lời cầu xin ấy của một người già vang lên cả khi người ấy đang ở trong ngôi nhà của mình. "Ngôi nhà" và "Nhà" là một khoảng cách có khi đi cả đời vẫn không thể về đến "Nhà".

Một hiện thực cho ta thấy rằng: Nhiều khi ta đang sống trong chính ngôi nhà của ta mà vẫn mang cơn mơ được trở về nhà mình. Đây là trở về với những gì quen thuộc, gần gũi và thiêng liêng, được trở về với những giá trị sống muôn thuở mà ta đã đánh mất hoặc những điều ấy đã rời bỏ ta.

Sự thấu hiểu người già hay nói rộng hơn là sự thấu hiểu những giá trị thật của đời sống của nhà văn cùng nghệ thuật truyện ngắn xuất sắc đã cho người đọc chạm được vào sự bí ẩn thiêng liêng của con người.

Ký họa chân dung nhà thơ Ngô Thanh Vân
của họa sĩ Đỗ Hoàng Tường.

Em VÀ PHỐ VÀ THƠ

◆ VĂN GIÁ

Ai đó đã từng nói: thơ là bản tự thuật của tâm hồn. Thật thế. Ngoài đời, con người có thể phần nào che giấu được mình, nhưng trong thơ thì không. Bao nhiêu nỗi niềm vui buồn thầm kín đều trút vào thơ cả... Ngay cả khi người làm thơ cố ý làm mờ đi, nói thác đi thì những xúc cảm nội tâm của mình, cuối cùng, người đọc tinh vẫn cứ phát hiện ra.

Xét theo nghĩa ấy, hành trình thơ của Ngô Thanh Vân, ngay từ tập thơ đầu tiên “Qua miền nhớ” - 2006, cho đến các tập “Mười hai tháng sáu” - 2009, “Phác thảo đêm” - 2015, và gần đây nhất là “Năm nghe lá thỏ” - 2018, tất cả đã hiện lên một diện mạo, một chân dung tinh thần thi sĩ có đường nét và cá tính.

Ngay khi người viết đặt nhan đề cho bài viết nhỏ này mang tên “Em và phố và thơ”, rất tự nhiên đã tạo ra một trật tự: “Em” là cái tôi trữ tình, “Phố” - một đối ảnh của cái tôi trữ tình, và “thơ” chính là sự lên tiếng của con chữ nhằm biểu đạt hai thực thể đó và biểu đạt chính nó trong mối quan hệ ràng rịt khó tách bạch.

Với chủ thể trữ tình, có thể nói người thơ xuất hiện trong một sự đa dạng, phong nhiêu, với nhiều tình huống, trạng thái, khung cảnh, màu sắc, nơi chốn khác nhau. Người thơ ấy cũng đi qua thời thanh nữ yêu đương say mê và khờ khạo, đắm say và đau khổ, lâm vào những chấn thương nhiều cung bậc. Thơ của những năm tuổi trẻ, Ngô Thanh Vân cũng như phần lớn người làm thơ khác, chủ yếu viết về tình yêu, rất nhiều. Nhưng để có được những bài thơ tình thật đặc sắc là không hề dễ. Phải đến tập “Phác thảo đêm”, thơ tình, và không chỉ thơ tình của Vân mới bắt đầu có chất riêng: thành thật với nội tâm và bản ngã bằng một cường độ mạnh, tự tín, dám là chính mình, đối thoại lại với những giả dối, lừa mị, trái ngang. Không ít bài thơ chất chứa khổ đau vật vã. Tuy nhiên, người thơ biết cách tự vượt mình, tự cứu mình trong ý thức về phẩm giá và lòng khát

sống: *em không khóc nơi ngã rẽ/phía trước những con đường...* (Ngã rẽ). Càng về sau, chủ thể trữ tình càng tìm cách dặt lành những vết thương nội cảm, tự cân bằng nội tâm, hướng về sự yên tĩnh của tâm hồn. Cảm thức thời gian có mặt, vừa mang nỗi buồn vừa nương thuận như một tất yếu. Hình ảnh “Đời tóc” (cũng là tên một bài thơ) xuất hiện nhiều như một ẩn dụ về sự phai pha: *ngắm một đời sợi tóc/đen trắng cũng phận người/mà bàn tay sắp ngửa/khiến bao lần chơi vơi...* Trong hành trình dang dở của thân phận, đôi khi ký ức của tình yêu tuổi trẻ vẫn lên về với nhiều xao xuyến. Nó làm nên sắc điệu trẻ trung, tình tứ - một phía khác của phai pha.

Trong thơ Ngô Thanh Vân có một thao thức phố trở đi trở lại với tần số dày đặc, có mặt ngay từ tập thơ đầu. Phố không chỉ hiện lên như một khung cảnh đẹp đẽ, triu mến mà còn gắn liền với bao kỷ niệm, bao gương mặt: *Quỳ đã vàng ngô nhỏ/phố đã chùng chớm đông/gió rét lùa ngoài cửa/người có về kịp không?// Sương đã dùng dăng phố/phố đã dùng dăng mây/rượu đã dùng dăng mắt/môi này, người có say? (Dùng dăng phố).*

Đối với đời một con người, nơi chốn mình sinh ra, lớn lên, ăn ở với nó là vô cùng quan trọng. Nó chi phối cuộc sống cá nhân muôn nẻo. Nó như một tài sản tinh thần. Nó góp phần cấu thành cá tính, thân phận. Có điều, tùy mỗi nhà thơ, nơi chốn có trở thành nguồn thi cảm hay không lại là chuyện khác. Với nữ thi sĩ Ngô Thanh Vân, phố, cụ thể hơn là phố núi Pleiku, phố của dốc núi, sương mờ, đông giá, quỳ vàng, phố của “Còn chút gì để nhớ” Vũ Hữu Định-Phạm Duy... đã trở thành một dưỡng chất tâm hồn, gắn bó và ơn huệ. Nhà thơ có những câu thơ rất lạ và ám ảnh: *Phố dài như ngày tôi bụng mang dạ chửa (...)/ phố hiểu tôi như tôi hiểu một người giữa vạn, nghìn người/và nhiều hơn nữa/một khát khao rất đối con người// Phố. Tôi. Pleiku thăm thẳm/Yêu nhau tự ngàn năm (Tự tình phố).* Và như thế,

phố không còn là một đối tượng ngoài mình, mà phố và em hiện lên như một tình yêu, làm thành nhất thể. Có lẽ ít nhà thơ nào lại viết về không gian phố núi Pleiku một cách tập trung và nhiều ám gợi đến vậy. Gần đây, nữ thi sĩ mới cho ra mắt tập tản văn mang tên “Vân môi say phố” (2024), toàn những nỗi niềm phố, thân phận phố, yêu phố đến khổ đau, như một cách văn xuôi hóa những cảm xúc thơ mà chị đã từng nhưng chưa kịp cất lời...

Như trên kia đã nói, Em và Phố trở thành hai nguồn thi cảm dồi dào, quán xuyên và hòa trộn trong thơ Ngô Thanh Vân. Nữ thi sĩ là người có nhiều thao thức với thơ, với lao động thơ, với chữ. Đã có lần nhà thơ nhận ra và tự nhủ mình: *Tôi hát bài hát dành cho mình/đoán khúc thu. Và những điều đã cũ/ý nghĩ cũ. Ngôn từ cũ. Tư duy cũ. Cảm xúc cũ.../ con tàu chạy trên đường ray cũ/ru tôi ngủ/trong giấc mơ thiên di/thấy tôi bay về phía mặt trời/xé toang vỏ bọc/thieu thân lao vào lửa/đốt mình/tái*

sinh (Tái sinh). Chừng nào thi sĩ còn biết dẫn vật chữ như thế, khi đó mới hy vọng có thơ hay. Tôi tin những bài thơ như “Đêm Pleiku”, “Cây ngô đồng”, “Tự tình phố”, “Vết xâm kim”, “Nằm nghe lá thở”... chắc chắn sẽ chinh phục được bạn đọc, kể cả bạn đọc khó tính.

Bây giờ thơ chị bình lặng hơn, nhiều chất nghĩ hơn. Cũng phải thôi, như ai đó đã từng nói, không ai chống lại được tự nhiên. Sự sống là một cuộc hóa sinh vĩ đại mà mỗi cá nhân hết thấy thuộc về:

*“đành là vậy, rồi cũng về với cội
để hóa thân tro bụi lại đâm chồi
ta chợt hiểu mình cũng như đời lá
cháy hết mình cho lộc biếc vươn cao”*
(Nằm nghe lá thở)

Đường thơ của Ngô Thanh Vân vẫn đang rộng dài phía trước...

Nhân Dân hằng tháng trân trọng giới thiệu 2 bài thơ tiêu biểu của nhà thơ Ngô Thanh Vân

ĐÊM PLEIKU

Pleiku đêm
phơi những ngực trần
đồi bát úp
mỏi gối con đường heo hút
nhọc nhằn

Pleiku đêm
lang thang dấu chân vô định
anh vẽ đường vòng lên đôi mắt nâu
bằng khói thuốc
tan vào em vào sương

tay trần vuốt ve đêm
Pleiku thanh tân thiếu nữ
nhú nhú đồi vàng
ngân ngân mắt Biển Hồ chớp động

Pleiku khóa vào em nốt trầm
mặc nhiên như hàng thông câm lặng
anh khóa vào nỗi khát thèm
đêm dậy thì mùi hương con gái
nghiêng đêm.

CÂY NGÔ ĐỒNG

Cây ngô đồng trên đồi đã bao năm vươn mình che chở
ngày đôi bạn đi về
sáng nắng chiều mưa nhắc nhở
rằng em đừng lại trú chân

Chẳng thể gởi nỗi niềm vào gió
gió tung hê
em thủ thủ buồn vui cùng xù xì cổ thụ
cây kể em nghe vết thương từ cuộc chiến
trở trời nói buốt suốt đêm đông

Cây lặng thầm ôm ấp những bão giông
mặc kệ cô đơn phủ đầy năm tháng
bỗng một chiều cây vịn mình trút lá
trơ cành
phơi giấc mộng không thành

Cây cứ thế rời xa chẳng nói lời từ biệt
đồi xanh bỗng khuyết một bóng tùng
những bạn đi về
nghe đơn độc
đã vắng ngô đồng đứng chờ che

Ngày mai em có qua lối cũ
chỉ thấy chênchao lẫn thẩn thờ
một chiếc lá vàng vừa đậu xuống
nhặt nhòa khuất lấp cả sơn khê...

Minh họa | NGUYỄN MINH

NHÀ THƠ THUẬN HỮU:

Lặng thầm nhật đọc đường thơ

▶ PHAN THANH PHONG

Nhà thơ Thuận Hữu chia sẻ về tuyển thơ *Nhật đọc đường*.

Ảnh | THÙY NGUYỄN

KHI còn giữ cương vị Tổng Biên tập Báo *Nhân Dân*, nhà thơ Thuận Hữu ít khi nhắc đến thơ ca như một phần chính thức trong con người ông. Ông làm thơ - khá nhiều người biết - nhưng ông hiếm khi tự nhận mình là “nhà thơ”. Có lẽ bởi vì ông chọn ẩn đi chất thi sĩ ấy dưới vẻ ngoài cương nghị của một người làm chính trị, người quản lý báo chí, người chèo lái một tờ báo lớn của Đảng. Những ai từng làm việc cùng ông, nhất là trong những giai đoạn chuyển mình quan trọng của báo chí chính luận, đều hiểu: chỉ một tâm hồn nghệ sĩ, một trái tim thơ ca mới có thể tạo ra những đột phá mạnh mẽ trong đời sống văn hóa nghệ thuật của tờ báo Đảng, để lại nhiều dấu ấn khá sâu đậm như vậy.

Tôi từng được ông điều động về phụ trách tờ *Nhân Dân hằng tháng* trong giai đoạn tờ báo cần một luồng sinh khí mới. Và bằng chính sự tin tưởng và chỉ đạo sát sao của một người làm chính trị nhưng có tâm hồn thi sĩ, trong hai nhiệm kỳ đương nhiệm ông đã tạo cơ hội cho tờ ấn phẩm của báo Đảng mở ra một thời kỳ sôi động, đổi mới: trở thành diễn đàn văn chương - nghệ thuật đúng nghĩa, nơi quy tụ đông đảo trí thức, văn nghệ sĩ, học giả, nhà báo tên tuổi. Đó là thời kỳ mà tờ báo Đảng trở thành một không gian cởi mở, đa thanh, đa tầng, với những tiếng nói phản biện mang tinh thần xây dựng và trách nhiệm. Được thế, chắc chắn bởi trong ông có phần lặng lẽ của một người làm thơ. Chính điều đó khiến ông chịu khó lắng nghe, quyết đoán trao cơ hội và đặt niềm tin vào những người viết đến từ nhiều góc nhìn khác nhau.

Vì thế, khi tập tuyển thơ mới của ông ra mắt - một cuốn sách tập hợp những bài thơ từ thuở còn trẻ đến khi về hưu - tôi đọc nó không chỉ như một người yêu thơ, mà còn như một người từng sống, làm việc và chứng kiến quá trình “ẩn - hiện” của một tâm hồn thi sĩ trong lớp áo người làm chính trị.

Trong lời mở sách đầy thấu cảm có tên “Trong những tiếng ngân vang cuộc đời”, nhà thơ Nguyễn Quang Thiều dẫn một nhận định thú vị: “Không ai nghe thấy tiếng âm ỉ của những bông hoa trước khi nó bật ra khỏi cành”. Với tôi, đó không chỉ là một hình ảnh đẹp, mà là chân dung tinh thần của nhà thơ Thuận Hữu: ông viết âm thầm, không ồn ào, không phô diễn. Nhưng khi thơ ông cất lên, nó khiến người đọc lặng dừng lại, lắng nghe - và suy ngẫm.

Những bài thơ như “Làng tôi”, “Quê ơi”, “Dòng mương xanh”... đều mang những rung động sâu lắng - giản dị mà thấm thía. Ở đó, người đọc thấy một Thuận Hữu rất khác với hình ảnh quen thuộc trên các diễn đàn chính trị: một người con của vùng quê, mang trong mình tình yêu với đất, với người, với mẹ, với quê hương - một thứ tình yêu mộc mạc nhưng day dứt:

“Tôi là con của một vùng đồi

Nhưng cũng là con của biển

Tình đất nước quyện vào máu thịt

Tôi lớn lên trong nắng gió núi đồi và sóng nước đại dương...”

Không chỉ viết về nơi chôn nhau cắt rốn, thơ ông còn chạm đến những lát cắt âm thầm của tình bạn, của ký ức chiến tranh (“*Tôi đến đây chỉ cần có bạn thôi...*”), của nỗi nhớ lặng lẽ về cha mẹ - những người thầm lặng không có mặt trong các bản báo cáo thành tích nhưng lại là gốc rễ của bao nhiêu bài thơ. Trong số đó, “Gửi mẹ” là một bài thơ khiến người đọc không khỏi nghẹn ngào:

“Manh áo sờn vai đêm dài quanh quế

Bưng bát cơm ăn nước mắt mẹ lưng tròn

Con đi rồi không nở mặc nở ăn

Ngày giỗ mong con, ngày Tết ngồi bậc cửa...”

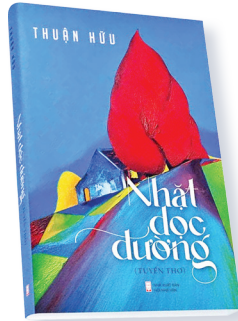
Hoặc trong bài “Hoa biển dâng người” ông viết về nỗi đau mất người cha được diễn tả bằng trạng thái bàng hoàng, trống rỗng, cảm xúc thấm vào từng câu chữ, nhẫn nại mà day dứt:

“Con tha thân thả hồn về biển

Nước mắt rơi trên bình thân những con thuyền...”

Đọc những câu thơ như thế, ta thấy ông không cố tạo cảm xúc - mà để cảm xúc tự đến. Bởi thơ ông không được “làm ra” mà là để nó “sống lại”. Chính ở chỗ đó, thơ ông mang một thứ sự thật âm thầm, không cần minh họa, không cần tô màu.

Biển - nơi ông sinh ra và lớn lên - hiện diện trong nhiều trang thơ như một phần máu thịt, không chỉ là bối cảnh, mà còn là nơi lưu giữ những day dứt nội tâm. Ở mảng thơ viết về

**Tuyển thơ Nhật đọc đường
của nhà thơ Thuận Hữu.**

biển, ông thường không lạm dụng hình ảnh lãng mạn mà để biển hiện ra như một phần cội rễ của đời sống - dữ dội mà tha thiết. “Biển bao la vì biển chứa muôn trời” không phải là một tuyên ngôn, mà là sự tự nhận biết sâu xa về bản thể:

*“Nếu trong anh thiếu biển chỉ một ngày
Thì anh không phải là anh nữa.”*

Biển ở đây không chỉ là không gian địa lý, mà còn là không gian tinh thần - nơi tiếng gọi từ thuở bé làm thủy thủ vẫn âm vang trong từng câu chữ. Trong bài “Tản mạn trước biển” ông viết về đời sống của người dân chài không bằng vẽ ca ngợi, mà bằng sự biết ơn thầm lặng:

*“Ta biết ơn suốt đời những tấm áo nâu
Tấm áo thấm muối mồ hôi, muối biển.”*

Biển trong thơ ông cũng đầy chất triết luận - một bài học lặng thầm về sự khiêm nhường, về lòng tin và sức mạnh nội tại:

*“Thiếu niềm tin, biển sẽ hóa hải hùng
Người sẽ hóa cô đơn và rợn ngợp.”*

Không chỉ biển, miền trung - nơi chôn nhau cắt rốn - cũng là một mạch nguồn không dứt trong thơ ông. Không viết về quê nhà như một hoài niệm u buồn hay biểu tượng son son, ông để cho miền trung hiện lên bằng những chi tiết thân quen: bụi tre, bờ rào, cây mít, sân đất... - tất cả đều gọi một lớp nghĩa về ký ức, về gốc gác. Trong những bài thơ như “Nỗi nhớ Miền Trung”, “Quê ơi”, quê hương hiện ra mộc mạc, chân thực: *“Hạt lúa củ khoai âm thầm nuôi ta lớn”, “Cam bưởi quê ta vẫn góp mặt cho đời”*. Đó là miền quê của sự nhẫn nại, của mẹ cha, của những điều không thể nói hết bằng bài báo hay diễn văn. Chính điều đó làm nên chất thơ rất riêng: thơ không cất lên từ xúc cảm bốc đồng, mà từ lớp đất nâu, cát nóng, gió khô đã thấm vào da thịt. Quê nhà trong thơ ông không bi lụy, không cần nước mắt, mà đầy thấu hiểu. Những câu chữ như được nhặt lên từ một miền thương nhớ từng trải - mộc mạc, kín đáo mà sâu thẳm. Vì thế, cái “quê” trong thơ ông vừa gần vừa xa, vừa cụ thể vừa mang sắc màu biểu tượng - như chính con người sống giữa hai bờ lý trí và cảm xúc trong ông.

Những năm tháng làm phóng viên thường trú Báo Nhân Dân tại Đà Nẵng để lại trong ông nhiều kỷ niệm không dễ phai mờ. Chính thời gian sống và làm việc giữa miền trung đầy biến động ấy đã lặng lẽ bồi đắp cho thơ Thuận Hữu một mạch nguồn riêng - bền bỉ, sâu lắng. Trong bài “Về một dòng sông”, dòng Thu Bồn hiện lên không chỉ như một hình ảnh địa lý, mà như dòng chảy ký ức của một thời thanh xuân đầy thương nhớ. Người con gái với tiếng hát ru trên con đò năm nào, cái đêm chiến tranh lẫn vào dòng nước bằng phẳng, nỗi nhớ hóa thành những câu thơ khắc khoải. Một ký ức không ngủ yên, luôn len lỏi, chảy mãi trong tầng sâu nhất của tâm hồn:

*“Ta đã bị sông bao vây khắp bốn phía cuộc đời
Giấc ngủ chập chờn có dòng sông chảy giữa.”*

Thơ ông cũng không giấu những mối thương thầm. “Thành phố và em”, “Không đề”... đều viết về những cuộc gặp dang dở, những mối tình cũ không trọn vẹn. Nhưng khác với sự sưng mướt dễ rơi vào cảm tính, thơ ông có một vẻ lặng lẽ, tự giấu nhẹ

nhàng, không trách ai - chỉ âm thầm giữ lại một miền rung động:

*“Em đẹp quá. Chân tôi không nở bước
Bởi chỉ còn hết dây phố này thôi”
“Vẫn biết thế, nhưng làm sao khác được
Bởi trái tim có ý nghĩ của riêng mình.”*

Trong thơ viết về tình yêu, Thuận Hữu không chọn sự ủy mị hay màu mè. Ông viết tình yêu như một phần tự nhiên của đời sống, với tất cả sự

thật thà, thậm chí đôi khi khờ dại. Bài “Khi biết yêu” là một lời thú nhận giản dị mà đau đáu: “Khi tôi biết yêu thì em lại không còn.” Và những bài như “Người đi xa”, “Nói nhỏ cùng em”, “Về người yêu cũ” đều để ký ức tự hiện hình qua nỗi nhớ rất thật, rất người:

*“Một hơi ấm bàn tay, một cái nhìn lưu luyến
Cứ bồi hồi xâm chiếm hồn ta.”*

Thơ tình của ông sống bằng những điều người ta không nói thành lời, chỉ nhớ - và mang theo.

Trong “Biển hẹn hò”, đó là không gian của những cảm xúc từng có, của những lần gặp lại muộn màng, của những câu nói bình dị nhưng khiến ta phải khựng lại: *“Ước chi mình còn cái tuổi hai mươi”*. Câu nói bật ra từ người phụ nữ cũ sau nhiều năm gặp lại khiến cả bài thơ như dừng lại trong khoảnh khắc xao động. Đó là một nét rất Thuận Hữu: làm thơ tình không như sự say mê nhất thời, mà như một cách lưu giữ những dư ba đời sống - đôi khi tiếc nuối, đôi khi tự giấu, nhưng luôn thành thật và lặng lẽ.

Và nổi bật hơn cả - là bài “Những phút xao lòng”. Không cầu kỳ, không ẩn dụ, không triết lý hóa - nhưng bài thơ ấy lại khiến nhiều người phải thờ dài đồng cảm. Vì ông dám nói lên cái mong manh rất người - mà không đánh mất sự thành thật:

*“Ai cũng có một thời để yêu và một thời để nhớ
Ai cũng có những phút giây ngoài chồng ngoài vợ
Đừng có trách chi những phút xao lòng!”*

Tuyển thơ lần này - dù chỉ là những trang giấy nhẹ tênh - nhưng lại mang sức nặng của một cuộc đời: cuộc đời của một nhà thơ sống giữa nhiều vai - làm báo, làm chính khách và mang trong mình những bản khoán thi sĩ.

Thơ Thuận Hữu không tách khỏi đời, mà đậm đặc chất đời, chất người - nhưng là đời sống đã lắng đọng, chất lọc qua nhọc nhằn, mất mát, va vấp. Đời sống của một người viết, lặng lẽ quan sát, lặng lẽ ghi nhớ, và giải bày những điều khó nói không bằng bất cứ ngôn ngữ nào khác ngoài thơ.

Không cố tạo dấu ấn, cũng không chủ đích tìm một chỗ đứng trong thi đàn, thơ ông đến tự nhiên như hơi thở - đôi khi chậm, đôi khi ngắt quãng - nhưng đều có thật. Nó không tìm cách chinh phục, mà ở lại trong người đọc bằng sự lặng lẽ của cảm xúc đã đi qua chiêm nghiệm.

Và tôi tin, trong tất cả những điều ông để lại - không phải là những gì người ta thường nhắc trong vai chính khách - mà chính là những câu thơ ấy: nhỏ nhẹ, kín đáo nhưng cũng thẳng thật, chân thành như những nhánh ký ức ông đã âm thầm nhặt dọc đường đời.

Hướng tới một thỏa thuận công bằng cho các bên

YÊN BA

THỎA THUẬN HOẶC BỊ NÉM BOM!

Cuối tháng 4, phát biểu trước các phóng viên Nhà Trắng tại sân bay Morristown ở bang New Jersey, Tổng thống Mỹ Donald Trump thể hiện sự lạc quan: “Về các cuộc đàm phán hạt nhân với Iran, tôi nghĩ chúng tôi đang làm rất tốt. Tôi tin tưởng sẽ đạt được một thỏa thuận về chương trình hạt nhân của Iran. Điều đó sẽ xảy ra và chắc chắn chúng ta sẽ có được điều mình muốn mà không cần phải thả bom khắp nơi”.

Đàm phán giữa Washington và Tehran về chương trình hạt nhân của Iran diễn ra qua nhiều vòng, khi ở thủ đô Rome của Italia, khi ở Oman. Nó đã bắt đầu từ ngày 5/3/2025 khi Tổng thống Mỹ D.Trump bất ngờ gửi một bức thư cho Lãnh tụ tối cao Iran, Đại giáo chủ Ayatollah Ali Khamenei, nhằm thúc đẩy đàm phán về chương trình hạt nhân của Tehran. Bức thư được gửi đi trong bối cảnh Mỹ áp đặt các lệnh trừng phạt mới đối với Iran, thuộc khuôn khổ chiến dịch “gây sức ép tối đa” của Tổng thống D.Trump nhằm vào quốc gia Trung Đông này.

Thoạt tiên, Đại giáo chủ A.Khamenei tuyên bố Iran sẽ không đàm phán với Mỹ bởi Washington chủ yếu quan tâm đến lợi ích của chính mình. Ngoại trưởng Iran Abbas Araghchi bày tỏ quan điểm rằng các cuộc đàm phán không thể diễn ra dưới áp lực của Mỹ.

Thế nhưng hơn mười ngày sau, Tehran hồi đáp bức thư của Tổng thống D.Trump, nói cân nhắc thảo luận với Mỹ về vấn đề hạt nhân nếu các cuộc đàm phán chỉ giới hạn trong phạm vi về quan ngại liên quan đến việc quân sự hóa. Và trái với đòi hỏi của phía Mỹ về hình thức đàm phán trực tiếp giữa hai bên, Iran cho biết chỉ đồng ý đàm phán gián tiếp dưới sự trung gian của Oman.

Mỹ không có lựa chọn nào khác ngoài việc chấp nhận đàm phán gián tiếp qua trung gian với Iran tại sứ quán Oman ở thủ đô Rome của Italia và hoặc tại thủ đô Muscat của Oman. Trong khi các chuyên gia đàm phán của hai bên đang tích cực làm việc thì ông Trump tung ra lời nhắn nhủ: “Nếu họ không đạt được thỏa thuận, sẽ có ném bom, đó sẽ là những trận ném bom với mức độ mà họ chưa từng thấy!”.

Để tiếp thêm sức nặng cho lời đe dọa của mình, ông Trump cũng cảnh báo có khả năng sẽ áp thuế thứ cấp, nghĩa là không áp dụng trực tiếp lên Iran, mà nhắm đến bên thứ ba có giao thương với nước này. Những đòn thế gây sức ép về kinh tế luôn là loại đòn bẩy lợi hại mà ông Trump thường xuyên sử dụng để có thể đạt được mục tiêu trong các cuộc đàm phán.

Nhưng, lẽ ra giữa Mỹ và Iran đã không phải trải qua những vòng đàm phán căng thẳng như hiện nay nếu như nhiều năm trước, ông Trump đã không đưa ra một quyết định gây bất ngờ đối với cả thế giới.

IRAN ĐÃ LÀM GIÀU URANIUM GẦN TỚI CẤP ĐỘ VŨ KHÍ

Sau gần 15 tháng đàm phán, ngày 14/7/2015, Iran và nhóm P5+1, gồm năm nước thường trực Hội đồng Bảo an LHQ là Mỹ, Nga, Trung Quốc, Pháp, Anh cộng với Đức, cùng Liên minh châu Âu EU đã ký một thỏa thuận tại Vienna (Áo), gọi là Kế hoạch hành động chung toàn diện (JCPOA), liên quan đến chương trình hạt nhân của Tehran.

Theo JCPOA, Iran đồng ý loại bỏ kho dự trữ uranium đã làm giàu, cắt giảm khoảng 2/3 số lượng máy ly tâm khí, không xây dựng thêm bất kỳ cơ sở chế biến nước nặng trong khoảng thời gian 15 năm. Các hoạt động làm giàu uranium của Iran sẽ được giới hạn ở một cơ sở duy nhất sử dụng máy ly tâm thế hệ đầu tiên trong 10 năm, chuyển đổi các cơ sở làm giàu khác để hạn chế nguy cơ phổ biến công nghệ vũ khí hạt nhân.

Điều đặc biệt quan trọng là Iran chấp nhận trong vòng 15 năm kể từ ngày ký thỏa thuận, sẽ chỉ làm giàu uranium ở mức 3,67%, nằm trong giới hạn từ 3 đến 5% để sử dụng cho việc sản xuất năng lượng điện hạt nhân.

Để theo dõi và xác minh sự tuân thủ của Iran theo thỏa thuận, Cơ quan năng lượng nguyên tử quốc tế (IAEA) có quyền truy cập thường xuyên vào tất cả các cơ sở hạt nhân của Iran. Các thanh sát viên của IAEA sẽ cài đặt các con dấu chống giả và thu thập hình ảnh camera giám sát, dữ liệu đo lường và tài liệu để phân tích việc tuân thủ thỏa thuận của Iran.

Đối lại, Mỹ, Liên minh châu Âu và LHQ sẽ bãi bỏ các biện pháp trừng phạt đối với Iran liên quan đến chương trình hạt nhân của nước này. Tưởng chừng như không có một thỏa thuận nào dễ chịu hơn đối với Mỹ, EU cũng như các đồng minh của Mỹ ở khu vực Trung Đông vốn luôn lo lắng trước ảnh hưởng của Iran trong khu vực.

Ấy vậy mà tháng 5/2018, chính quyền Mỹ dưới nhiệm kỳ đầu của ông Trump đã bất ngờ quyết định rút khỏi JCPOA bởi lý do thỏa thuận “quá hào phóng” với Iran, không siết chặt các hoạt động thử tên lửa đạn đạo hay hạn chế việc Iran tham gia vào các cuộc xung đột trong khu vực. Mỹ cũng nối lại các biện pháp trừng phạt nghiêm ngặt nhằm vào Iran.

Trong một nỗ lực nhằm cứu vãn cho thỏa thuận, các nước

Vòng đàm phán thứ 2 giữa Mỹ và Iran được tổ chức tại Italy, do Oman làm trung gian.

Ảnh | EPA

châu Âu tham gia JCPOA, cụ thể là Anh, Pháp, Đức (E3), đã thiết lập Công cụ hỗ trợ trao đổi thương mại để bảo đảm duy trì các hoạt động thương mại với Iran, qua đó bảo vệ lợi ích của nước Cộng hòa Hồi giáo này trong bối cảnh Mỹ áp đặt trở lại các biện pháp trừng phạt nước này.

Tuy vậy, cũng không một nước nào trong E3 thực hiện các nghĩa vụ theo những điều khoản trong JCPOA.

Đương nhiên là kể từ đó Iran không đơn phương thực hiện JCPOA. Tròn một năm sau ngày Mỹ rút khỏi JCPOA, ngày 8/5/2019, Iran thông báo quyết định của nước Cộng hòa Hồi giáo này đình chỉ việc thực hiện một số cam kết tự nguyện trong thỏa thuận JCPOA và sau 60 ngày kể từ đó, sẽ “thu hẹp” việc thực hiện các cam kết trong thỏa thuận, cụ thể là tăng mức độ làm giàu uranium.

Trong vòng bốn năm qua kể từ khi ông Trump rút Mỹ ra khỏi JCPOA, chương trình hạt nhân của Iran đã có những bước tiến đáng kể. Từ tháng 4/2021, Iran đã bắt đầu làm giàu uranium cấp độ 60% tại cơ sở hạt nhân Natanz, tiến gần đến ngưỡng làm giàu ở cấp độ vũ khí là 90%. Theo IAEA, kho dự trữ uranium làm giàu ở mức 60% của Iran đủ để chế tạo 6 quả bom hạt nhân nếu được làm giàu lên mức 90%.

NGĂN NGỪA NHỮNG HÀNH ĐỘNG CỰC ĐOAN CỦA ISRAEL

Vì sao vào thời điểm này, Mỹ lại chủ động xúc tiến đàm phán về chương trình hạt nhân của Iran?

Ở thời điểm 2018, khi Tổng thống D.Trump quyết định rút Mỹ ra khỏi JCPOA, vai trò và ảnh hưởng của Iran trong khu vực còn rất mạnh. Các nhóm trong “trục kháng chiến” như Hamas ở dải Gaza, Hezbollah ở Lebanon, Houthi ở Yemen vẫn duy trì ảnh hưởng mạnh mẽ tại các địa bàn mà các nhóm này đứng chân.

Sau vụ tấn công của Hamas nhằm vào Israel ngày 7/10/2023, tiếp đó là đòn trả đũa khốc liệt của Israel nhằm vào cả Hamas ở dải Gaza lẫn Hezbollah ở Lebanon, đánh quy

hầu như toàn bộ cơ cấu lãnh đạo của các tổ chức này, cộng với những vụ tấn công liên tục của Mỹ nhằm vào lực lượng Houthi ở Yemen, ảnh hưởng của Iran thông qua các lực lượng ủy nhiệm trong khu vực đã sụt giảm đáng kể. Do đó, Mỹ cũng giảm bớt lo ngại Tehran sẽ thách thức đồng minh cận ruột của mình là Israel.

Mỹ cũng lo ngại Israel sẽ có các biện pháp cực đoan nhằm vào Iran để bằng mọi giá ngăn cản nước Cộng hòa Hồi giáo sở hữu vũ khí hạt nhân. Trong quá khứ, Tel Aviv đã không ngần ngại xuống tay, tấn công thẳng vào các cơ sở hạt nhân ở các nước trong khu vực mà Israel cho rằng đe dọa đến an ninh quốc gia của mình.

Do vậy, Mỹ không chỉ muốn đàm phán đạt được một thỏa thuận nhằm kiểm chế, tiến tới loại bỏ hoàn toàn chương trình hạt nhân của Iran mà còn “tháo ngòi nổ”, ngăn Israel có thể hành động gây bùng nổ khủng hoảng trong khu vực khiến Mỹ có khả năng bị kéo vào cuộc, trong khi Washington đang còn phải đau đầu lo “mặt trận Nga - Ukraine”, chưa kể phải đối mặt với các thách thức từ Trung Quốc.

JCPOA mà Mỹ từ bỏ hồi 2018 là một thỏa thuận tốt nhất mà Mỹ và EU cũng như Iran có được để không bị cuốn vào cuộc đua vũ khí tốn kém, nhiều rủi ro, trong khi Tehran cũng phải chịu vô vàn khó khăn do các lệnh trừng phạt của Mỹ. Những cuộc đàm phán giữa Mỹ với Iran vẫn đang tiếp tục với không ít những trở ngại liên quan đến các vấn đề then chốt như quyền làm giàu uranium của Iran...

Tuy nhiên, dư luận quốc tế có quyền hy vọng vào việc hai bên sẽ đạt được một thỏa thuận, khôi phục JCPOA hay với bất kỳ hình thức nào, giúp giảm căng thẳng tại Trung Đông, tạo cơ hội cho Iran quay trở lại cộng đồng kinh tế quốc tế.

Còn đường phía trước còn nhiều thách thức, đòi hỏi cả Mỹ và Iran phải thể hiện thiện chí và có những nhượng bộ nhất định. Đã đến lúc phải từ bỏ những hành động vũ lực hoặc đe dọa dùng vũ lực, hướng tới một thỏa thuận công bằng cho tất cả các bên.

Khi du lịch tạo ra sự khác biệt

HOÀI DƯƠNG

Ngày nay, du lịch không chỉ là việc đánh dấu những điểm đến mà còn là cơ hội để cống hiến và tạo ra những tác động tích cực. Sự gia tăng nhận thức về môi trường và xã hội đã thúc đẩy sự phát triển của du lịch phục hồi, một xu hướng hướng đến lợi ích lâu dài cho thiên nhiên và cộng đồng bản địa.

Lặn biển quan sát cá đuối ở Fiji.

“GIỜ HẠNH PHÚC” Ở FIJI

Tại quốc đảo Thái Bình Dương Fiji, sáng kiến “Giờ Loloma” khuyến khích du khách dành ít nhất một giờ để đóng góp cho môi trường hoặc cộng đồng địa phương – từ việc trồng lại rừng ngập mặn, dọn rác bãi biển đến học làm hàng thủ công truyền thống. Tất cả đều hướng đến một mục tiêu đơn giản: để hòn đảo trở nên tốt đẹp hơn khi du khách rời đi.

“Loloma” trong tiếng địa phương có nghĩa là sự hào phóng xuất phát từ tình yêu, và tinh thần này được thực hiện tại hàng chục khách sạn, khu nghỉ dưỡng và công ty du lịch. Tại Six Senses Fiji, du khách có thể bơi qua các vườn ươm san hô cùng với các chuyên gia, trồng cây bản địa hoặc tham quan các khu vườn hữu cơ. Ở Khu nghỉ dưỡng Jean-Michel Cousteau, các lớp học về đại dương do các nhà sinh vật biển hướng dẫn mang đến trải nghiệm giáo dục sinh động. Trên các hòn đảo như Malolo và Wakaya, khách có thể ghi nhận số lượng cá đuối trong khi lặn hoặc tham gia trồng lại cây ngập mặn và dọn dẹp bãi biển.

“Giờ Loloma” không chỉ là các hoạt động thiện nguyện mà nằm trong chiến lược lớn hơn của Fiji nhằm bảo tồn di sản văn hóa và hệ sinh thái tự nhiên đồng thời tạo ra những kết

nối ý nghĩa giữa du khách và người dân địa phương. Sáng kiến này hỗ trợ các hoạt động bảo tồn động vật hoang dã, hỗ trợ cộng đồng, bảo vệ rạn san hô và chăm sóc bờ biển. Ngành du lịch chiếm khoảng 40% GDP của Fiji, trong bối cảnh quốc đảo đang đối mặt với khủng hoảng khí hậu trầm trọng, định hướng du lịch như một công cụ thay đổi tích cực không chỉ là một chính sách đúng đắn mà còn là điều thiết yếu cho tương lai đất nước.

Ngày càng nhiều du khách tìm kiếm những trải nghiệm ý nghĩa. Theo Báo cáo Du lịch bền vững 2024 của Booking.com, 71% khách nói rằng họ muốn để lại điểm đến tốt đẹp hơn trước khi rời đi - tăng từ 66% trong năm 2023. Du lịch có mục đích dần dịch chuyển khỏi các mô hình cũ kỹ, chuyển sang khai thác những trải nghiệm như bảo vệ động vật hoang dã và hỗ trợ cộng đồng. Các công ty du lịch, khu nghỉ dưỡng và các nhà cung cấp dịch vụ cũng đang chuyển mình, từ các mô hình bền vững “không gây hại” sang các sáng kiến thật sự cải thiện những điểm đến.

Theo cô Amanda Ho, đồng sáng lập nền tảng Du lịch phục hồi: “Đó là một loại hình du lịch nhằm phục hồi, bổ sung và làm mới môi trường và cộng đồng. Đó chính là việc khôi phục mối liên kết với cộng đồng và thiên nhiên”.

Cô Sarah Dusek, người sáng lập dự án Few & Far - một trại safari sang trọng ở châu Phi cung cấp trải nghiệm khách sạn ngoài trời với sự bền vững và phục hồi là giá trị cốt lõi lý giải: Nhiều người không hiểu rõ ý nghĩa thật sự của du lịch phục hồi. Hãy sử dụng một từ khác giúp mọi người dễ hiểu hơn khái niệm này, thí dụ như “du lịch mang lại giá trị”, “du lịch đầu tư vào môi trường và cộng đồng địa phương”, “du lịch tạo ra sự khác biệt”.

Còn bà Lisa Hennessy, đồng sáng lập và Giám đốc Thương hiệu của Travaras đưa ra sự so sánh cụ thể: Du lịch thông thường được đo lường như một “điểm trừ” bởi vì nó thường liên quan đến việc (khách du lịch) lấy từ nơi đến và từ người dân, khiến nó trở nên tệ hơn so với trước. Sự bền vững được thể hiện như một “điểm không” nơi mà du khách cố gắng giữ gìn nơi đến, không làm tổn hại thêm. Du lịch phục hồi chính là mục tiêu tối thượng, được đo lường như một “điểm cộng”, nơi mà du khách khiến điểm đến tốt hơn so với lúc trước, góp phần tích cực cho sự phục hồi và lợi ích của nó.

Những sáng kiến đáng chú ý như Tuyên bố Glasgow về Hành động vì khí hậu trong du lịch tại Hội nghị COP26 tạo nên sự thay đổi đáng kể, thúc đẩy xu hướng không chỉ duy trì sự bền vững mà còn chủ động phục hồi môi trường và các cộng đồng bị ảnh hưởng.

TRẢI NGHIỆM CÙNG VOI Ở THÁI LAN

Trải nghiệm với động vật hoang dã, vốn tồn tại nhiều bất cập, đang là tâm điểm của quá trình chuyển đổi này. Điều này được thể hiện khá rõ ở Thái Lan, nơi từ lâu đã nổi tiếng với những trải nghiệm du lịch cùng voi. Trong nhiều thập niên qua, du khách đổ xô tới đây để cưỡi voi, tắm, hoặc cho voi ăn. Tuy nhiên, nhiều tổ chức bảo vệ động vật đã chỉ ra sự tàn nhẫn trong việc huấn luyện voi và điều kiện nuôi nhốt khắc nghiệt. Tổ chức Bảo vệ động vật thế giới đang dẫn đầu trong việc kêu gọi ngừng bán tour cưỡi voi và thúc đẩy du lịch có đạo đức.

Ông Brian Young, Giám đốc điều hành khu vực EMEA của G Adventures nhấn mạnh tầm quan trọng của việc lựa chọn có trách nhiệm từ du khách. Ông nói: “Có ba cách mà du khách có thể đảm bảo rằng “động vật hoang dã có cuộc sống hoang dã”: “Không tiếp xúc cơ thể hoặc cho động vật chưa thuần hóa ăn trong điều kiện nuôi nhốt hoặc hoang dã, không tham dự các buổi biểu diễn hoặc chương trình có sự tham gia của động vật hoang dã và không tiêu thụ động vật có nguy cơ tuyệt chủng”.

Elephant Hills đã xây dựng được danh tiếng với du lịch voi bằng cách kết hợp trải nghiệm cắm trại kiểu safari châu Phi với phong cảnh tươi đẹp vùng Khao Sok miền nam Thái Lan. Tại đây, những chú voi được đi lang thang trong môi trường tự nhiên, không bị xích, móc hay bị cưỡi. Một điểm sáng khác ở Thái Lan là Pattaya Elephant Sanctuary, nơi cho phép du khách quan sát voi trong môi trường sống tự nhiên của chúng mà không có sự can thiệp.

Ông Young cho biết thêm: Chúng tôi là một trong những doanh nghiệp tiên phong ký kết Biên bản cam kết với Tổ chức Bảo vệ động vật thế giới, không bán hoặc quảng bá những điểm đến khai thác voi làm trò giải trí, đồng thời giáo dục du khách về lý do không nên cưỡi voi hoặc tham quan các doanh nghiệp cung cấp hoạt động này.

Quý Song Saa bắt đầu từ năm 2013 với các sáng kiến về chương trình giáo dục, y tế cho dân địa phương.

BIỂN ĐẢO HOANG THÀNH KHU NGHỈ DƯỠNG - BẢO TỒN

Năm 2004, từ một chuyến khám phá quần đảo Koh Rong (Campuchia), cô Melita Koulmandas, một người Australia gốc Hy Lạp, tình cờ phát hiện hai hòn đảo nhỏ hoang sơ và đã đề nghị mua lại từ một người đánh cá với giá chỉ 15.000 USD, không vì mục đích kinh doanh mà vì “trải nghiệm đặc biệt” tại nơi đây. Ban đầu, cô không định xây khu nghỉ dưỡng bởi “hòn đảo đầy rác và rặng san hô đang chết, hệ sinh thái rất mong manh”. Nhưng sau những cuộc trò chuyện cùng người dân địa phương, cô Melita Koulmandas quyết định khởi động dự án phục hồi sinh thái, lập nên khu bảo tồn biển đầu tiên của Campuchia. Gần một thập niên sau đó, năm 2012, Song Saa Private Island chính thức mở cửa với sứ mệnh vừa bảo tồn thiên nhiên, vừa tạo công ăn việc làm cho các làng chài chung quanh.

Khu nghỉ dưỡng hiện gồm 24 biệt thự sang trọng làm từ vật liệu bền vững, nằm trên hai đảo Koh Ouen và Koh Bong, nối với nhau bằng một cây cầu đi bộ. Các biệt thự có hồ bơi riêng, sàn kính ngắm san hô và tiện nghi chuẩn 5 sao. Song Saa mang đến nhiều trải nghiệm độc đáo như bơi đêm ngắm sinh vật biển phát quang, các buổi thiền dưới nước, lễ chúc phúc của sư thầy và đi tham quan làng chài địa phương. Các hoạt động được hỗ trợ bởi Quý Song Saa - tổ chức phi lợi nhuận do cô sáng lập năm 2013 - với mục tiêu bảo tồn môi trường và phát triển cộng đồng và thông qua các chương trình giáo dục, y tế, giám sát biển...

Cô chia sẻ: Du lịch phục hồi đóng góp tích cực vào hệ sinh thái địa phương - từ kinh tế, môi trường đến cộng đồng. Điều này thể hiện qua cách họ thiết kế hệ thống đánh bắt cá bền vững, quản lý chuỗi cung ứng thực phẩm có kiểm soát carbon, và khuyến khích du khách trở thành một phần trong hành trình bảo tồn ở Song Saa.

Du lịch phục hồi là một khái niệm khá mới và chỉ chiếm một phần nhỏ trong thị trường du lịch toàn cầu. Tuy nhiên, khi du lịch bền vững đã được chấp nhận rộng rãi và trở thành tiêu chuẩn chung, du lịch phục hồi nổi lên như một bước tiến tiếp theo, đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng của du khách về những trải nghiệm chân thực và sâu sắc hơn ở những địa điểm xa xôi và ít được biết đến.

Những chú voi dạo chơi ở Elephant Hills.

CUNG ĐIỆN TOPKAPI

KHO BẦU CỦA CÁC SULTAN

📖 Bài và ảnh: **PHƯƠNG HỒ**

Là nơi các Sultan Thổ Nhĩ Kỳ ngự trị suốt 400 năm, Cung điện Topkapi lưu giữ một kho tàng vật phẩm vô giá của đế chế Ottoman - một trong số ít những đế quốc cường thịnh và tồn tại lâu nhất trong lịch sử nhân loại. Được chuyển đổi công năng thành viện bảo tàng từ năm 1924, Topkapi đã trở thành điểm đến hấp dẫn du khách bậc nhất Istanbul, nơi hậu thế được thỏa sức chiêm ngưỡng kho báu mà các vị vua hùng lẫm từng sở hữu, suốt chiều dài lịch sử 624 năm vung lưỡi kiếm cong Yatagan dọc ngang chinh phạt khắp ba châu lục Á - Âu - Phi.

KIỆT TÁC KIẾN TRÚC MANG PHONG CÁCH OTTOMAN VÀ BAROQUE

Nếu say mê lịch sử thế giới cổ và trung đại, Istanbul là địa danh mà bạn sẽ bắt gặp nhiều lần. Bởi nó từng mang cái tên cực kỳ nổi tiếng Constantinopolis, từng là nơi tiếp nhận và giao thoa, chất lọc tinh hoa của rất nhiều nền văn minh vĩ đại. Và cũng từng là trung tâm của nhiều đế chế hùng mạnh bậc nhất thế giới như Seljuk hay La Mã, như Byzantine hay Ottoman...

Trong khi các đế chế khác nhanh chóng lụi tàn vì không cai quản nổi một diện tích lãnh thổ quá rộng lớn, đa dạng sắc tộc cùng tôn giáo, văn hóa thì Ottoman có thể giữ vững trong hơn sáu thế kỷ. Nhà nước theo chính thể quân chủ chuyên chế, các Sultan nắm giữ quyền lực tối cao. Các đời vua luôn đề cao sứ mạng thống nhất các quốc gia, dân tộc khác về cùng một tôn giáo, để trở thành đế chế của đức tin. Vào thời hoàng kim, lãnh thổ Ottoman trải rộng trên cả ba châu lục với diện tích lên tới hơn 5,5 triệu km² và được đánh giá là một thực thể chính trị mạnh nhất thế giới. Ngày nay, đế chế này vẫn vang danh trong lịch sử nhờ hình thành lực lượng quân đội thiện chiến, hùng mạnh, đa sắc tộc; nhờ xác lập một nền nghệ thuật tinh tế cùng những tuyệt tác kiến trúc có ảnh hưởng rất lớn đến Trung Đông nói riêng và thế giới nói chung.

Con dao găm "Topkapi Emerald" nổi tiếng, với phần chuôi gắn ba viên ngọc lục bảo Columbia cỡ lớn và phần vỏ bằng vàng nạm đá quý.

Bộ giáp trụ của Sultan Mustafa III, với trình độ chế tác đỉnh cao.

Được Sultan Mehmet II ra lệnh khởi công từ năm 1466, Cung điện Topkapi hoàn tất sau đó 12 năm, ngay trên những tàn tích còn sót lại của triều đại Byzantine. Được bao quanh bởi biển Marmara, eo biển Bosphorus và mũi Sừng vàng, Topkapi như một thành phố thu nhỏ, nơi các vị Sultan trị vì và nghỉ ngơi. Về xa hoa, lộng lẫy của quần thể kiến trúc trải rộng trên diện tích 700 nghìn m² này phản chiếu thời kỳ cực thịnh cả về văn hóa-kinh tế-quân sự của đế chế này, khi biên giới Thổ Nhĩ Kỳ được mở rộng từ Đông Nam Âu đến Trung Á rồi vùng Trung Đông. Được thay đổi, cải tạo và mở rộng nhiều lần trong suốt bốn thế kỷ tồn tại, Topkapi đã chứng kiến cả vinh quang tột cùng lẫn bi kịch đau khổ nhất trong những trang sử Ottoman.

Khởi đầu bằng phong cách kiến trúc đặc trưng Ottoman, yếu tố Baroque được bổ sung và làm nên vẻ đẹp độc đáo cho Topkapi từ thế kỷ 18 đến 19. Không chỉ là nơi ở của các vị quân vương, đây còn là trung tâm hành chính và giáo dục của nhà nước. Khu phức hợp rộng lớn pha trộn hài hòa nhiều phong cách Ba Tư, Hồi giáo và châu Âu với đặc trưng mái vòm được trang trí công phu, đá cẩm thạch chế tác tinh xảo và những khoảng sân vườn trang nhã rợp màu xanh cây lá, rực rỡ sắc hoa.

Dành cả ngày khám phá Topkapi vẫn không đủ. Vì chỉ tính riêng khu vực hậu cung, nơi các Sultan vui vầy yến tiệc, đàn ca cùng biết bao cung tần, mỹ nữ cũng đã có tới hơn 400 phòng. Trầm trồ thán phục những bức tường ghép gốm kỳ công, say mê nhìn ngắm những tác phẩm thư pháp bay bổng, lạc bước trong Thư viện của Sultan với kho sách lịch sử - văn học lên tới hai vạn bản thảo quý hiếm hay ghé mắt vào từng không gian riêng tư - nơi thái hậu, hoàng hậu cùng các gia đình hoàng gia từng sinh sống là một trải nghiệm khó quên đối với mọi du khách từng ghé thăm mê cung sang trọng, với điểm nhấn gồm Sân Thái hậu, phòng tắm của Quốc vương cùng phòng riêng của nhiều hoàng tử. Đây cũng là khu vực cấm tuyệt đối đàn ông, con trai của Sultan bắt buộc phải rời khỏi đây khi tròn 16 tuổi.

Đó là còn chưa kể tới ba cổng chính cùng bốn khoảng sân rộng mênh mông, nơi các công trình Tháp Công lý - Xưởng đúc tiền Hoàng gia - Nhà thờ Byzantine Hagia Irene - Nhà thờ Hồi

giáo Besir Aga - Phòng Hội đồng Hoàng gia - Cổng Felicity - Vườn Hoàng gia - Phòng Mái vòm... tọa lạc. Tất cả đều chung một cái đích phô trương và khẳng định uy quyền tối thượng, đều phô diễn sự giàu có tột đỉnh của một đế quốc hùng mạnh và thiện chiến hàng đầu.

Không phải ngẫu nhiên mà Topkapi luôn nằm trong danh sách những cung điện hoàng gia đẹp nhất thế giới, sánh ngang cùng những tên tuổi phổ biến về lộng lẫy, tráng lệ bậc nhất như Versailles (Pháp) hay Buckingham (Vương quốc Anh), Cung điện Mùa đông (Liên bang Nga) hay Tử Cấm Thành (Trung Quốc)... Và càng không phải ngẫu nhiên khi Topkapi luôn giữ vị trí đứng đầu trong nhóm bảo tàng nổi tiếng nhất Thổ Nhĩ Kỳ (vượt trên cả những cái tên như Hagia Sophia, Mevlana hay Troy...), luôn đông nghịt du khách tham quan dù giá vé vào cửa rất cao (2000 TL, tức là khoảng 1.400.000 VNĐ/người).

Sánh vai cùng những thánh đường lộng lẫy như Hagia Sophia, Blue Mosque hay cung điện Dolmabahce, vẻ đẹp kiến trúc của Topkapi Palace đã góp phần không nhỏ mang lại danh hiệu Di sản văn hóa thế giới cho Quần thể di tích lịch sử Istanbul từ năm 1985.

CHOÁNG NGỢP TRƯỚC KHO TÀNG DI SẢN VÔ GIÁ

Là bảo tàng quốc gia đầu tiên của đất nước Thổ Nhĩ Kỳ, Topkapi không mở cửa toàn bộ mà chỉ hé lộ một phần không gian cho người yêu văn hóa - lịch sử chiêm ngưỡng. Đón trung bình ba triệu khách tham quan mỗi năm nên chỗ nào trong cung điện này cũng đông nghịt người. Bởi thế, chúng tôi được khuyến nghị nên ưu tiên nhìn ngắm nhiều nhất có thể những di sản vật thể đặc biệt giá trị từ các nền văn minh mà 36 đời hoàng đế Ottoman đã kiếm tìm, thu thập về đây. Từ kho bạc tới kho vũ khí, từ bộ sưu tập gốm sứ tinh xảo tới phòng triển lãm chân dung các vị Sultan, từ tập hợp đồng hồ cổ phong phú bậc nhất thế giới tới căn phòng thánh tích đạo Hồi hay nơi trưng bày trang phục hoàng gia, chỉ thường lăm theo kiểu “cưỡi ngựa xem hoa” cũng mất tới vài ba giờ.

Điểm nhấn gây ấn tượng mạnh nhất chắc chắn thuộc về “kho bạc cung điện Topkapi”, niềm hãnh diện của các Sultan với rất nhiều hiện vật tinh xảo thể hiện bàn tay chế tác đỉnh cao của những nghệ nhân bậc thầy. Số lượng lớn vàng bạc được lưu trữ trong các bình lớn là nguyên nhân của nhiều “vấn đề nội bộ” xuất hiện trong những năm tồn tại cuối cùng của đế chế.

Không thể bỏ qua con dao găm “Topkapi Emerald”, với phần chuôi gắn ba viên ngọc lục bảo Columbia cỡ lớn và phần vỏ bằng vàng nạm đá quý. Đây cũng là thời nam châm hút khách đến với bảo tàng hấp dẫn này, khi nó trở thành đối tượng săn lùng của một băng nhóm trộm cắp đỉnh đám trong Topkapi - bộ phim bom tấn Hollywood chuyển thể từ tiểu thuyết *The Light of Day* của nhà văn Eric Ambler vào năm 1964.

Không thể không nhắc tới Bộ giáp trụ của Sultan Mustafa III, được chế tác đặc biệt tinh xảo bằng vàng cùng nhiều loại đá quý hay chiếc nôi bằng vàng tuyệt đẹp dành cho hoàng tử sơ sinh. Cũng không thể bỏ qua bộ sưu tập kinh Qu’ran cùng trang

Viên kim cương nổi tiếng thế giới “Spoonmaker” với trọng lượng 86 carat, được bao quanh bởi 49 viên nhỏ hơn là bảo vật đắt giá nhất mà Topkapi may mắn sở hữu.

sức, vũ khí, đồ dùng trong cung cấm... được chế tác kỳ công mang vẻ đẹp vương giả gây choáng ngợp.

Tòa ánh sáng rực rỡ ở một góc phòng là viên kim cương nổi tiếng thế giới “Spoonmaker” với trọng lượng 86 carat, được bao quanh bởi 49 viên nhỏ hơn. Rồi đôi chân nến bằng vàng nguyên khối, mỗi chân nặng tới 48 kg được khảm tới 6666 viên kim cương. Hay “ngai vàng Chim công” màu xanh lá cây và đỏ, khảm ngọc

lục bảo cùng ngọc trai của Sultan Mahmud I được xếp vào hàng kiệt tác của nghề thủ công Ấn Độ. Chiếc rương từng đựng áo choàng của nhà tiên tri Muhammad cùng ngai vàng khảm đá quý nặng tới 350 kg của Sultan Murat III đã hoàn tất danh sách “bảo vật quốc gia” mà Topkapi vinh dự sở hữu. Giá trị của chúng khó có thể ước lượng, điều đó lý giải vì sao mọi du khách đều phải trải qua vòng kiểm tra an ninh nghiêm ngặt của lực lượng quân đội súng ống đầy mình trước khi đặt chân vào cung điện.

Bước vào thế giới đồng hồ vô cùng phong phú, ngắm những cỗ máy thời gian đủ mọi kích cỡ, chủng loại, quốc tịch và đa dạng chất liệu, phương cách tạo hình là một trải nghiệm đặc biệt thú vị. Lần đầu trong đời, tôi được chứng kiến chiếc đồng hồ có kích thước khổng lồ cao 3,5m và rộng 1m, bên trong chứa hẳn một cây đàn organ.

Pho diễn vẻ đẹp rực rỡ, mỏng mảnh và khiến du khách không ngớt trầm trồ là bộ sưu tập đồ gốm sứ, thủy tinh hoành tráng. Hơn 10 nghìn bát đĩa, lọ bình Trung Quốc cùng 700 món đồ Nhật Bản độ sắc cùng tập hợp thủy tinh - đồ gốm đủ mọi sắc màu đến từ châu Âu, Trung Đông đã giúp Topkapi trở thành nơi sở hữu kho báu gốm sứ giá trị hàng đầu thế giới.

Đã có nhiều nghiên cứu chỉ ra những giá trị cốt lõi làm nên sức mạnh Ottoman, từ bá chủ thế giới bằng sức mạnh tri thức đến đoàn kết vì một đức tin để chế được chọn, từ chí hướng lớn của bộ tộc du mục Tây Đột Quyết (Gokturk) đến quyết tâm mở rộng lãnh thổ nhằm truyền bá đạo Hồi ra khắp toàn cầu. Đọc sử và hiểu sử không dễ, nhưng lang thang trong những không gian hoàng tộc trưng bày hàng hàng lớp lớp những tác phẩm nghệ thuật Hồi giáo vắt qua bảy thế kỷ, ngắm nhìn chân dung sơn dầu của 36 đời Sultan, trầm trồ trước những bộ trang phục độc đáo mang quyền uy của các đời quân vương..., du khách sẽ giải mã được một phần câu hỏi, vì sao Ottoman trở thành một đế chế huyền thoại.

Đồ dùng trong hậu cung được làm từ những khối ngọc tuyệt đẹp.

Chờ sự bùng nổ của những cây vợt Việt

▶ ANH MAI

Là một trong những môn thể thao có phong trào phát triển mạnh mẽ tại Việt Nam, cầu lông luôn thu hút đông đảo người chơi ở mọi lứa tuổi. Thế nhưng, những tấm huy chương bạc và vàng SEA Games vẫn luôn là giấc mơ còn dang dở. Bởi vậy, SEA Games 33 tổ chức tại Thái Lan vào cuối năm nay chính là mục tiêu trọng tâm của các tay vợt Việt Nam, dấu biết đó là hành trình không ít chông gai.

SEA GAMES 33 sẽ có 7 nội dung thi đấu cầu lông, bao gồm đơn nam, đơn nữ, đôi nam, đôi nữ, đôi nam nữ, đồng đội nam và đồng đội nữ. Đội tuyển Việt Nam đặt mục tiêu giành huy chương vào 1 hoặc 2 nội dung chủ lực. Ông Khoa Trung Kiên, phụ trách bộ môn cầu lông (Cục TDTT Việt Nam) chia sẻ: “Về cơ bản, dựa trên khả năng và lực lượng đang có, chúng tôi phấn đấu giành tối thiểu 1 HCV tại Thái Lan năm nay. Nhưng để làm tốt, tất cả sẽ rất tập trung trong quá trình chuẩn bị”.

Trước thực trạng hiện tại, có thể thấy chỉ tiêu 1 HCV là vừa sức khi thành tích tốt nhất của cầu lông Việt Nam tại SEA Games là HCV vào năm 2022 trên sân nhà. Khi đó, đội tuyển đã mang về 3 tấm HCV đầy nỗ lực ở các nội dung: đơn nam (Nguyễn Tiến Minh), đôi nam (Đỗ Tuấn Đức - Phạm Hồng Nam) và đồng đội nữ. Tuy nhiên, tại SEA Games 32 ở Campuchia, cầu lông Việt Nam trắng tay, không giành được bất kỳ huy chương nào.

Dù thường bị xem là vùng trũng thể thao so với các khu vực khác trên thế giới, nhưng khi nói đến cầu lông, Đông Nam Á lại là điểm sáng nổi bật. Kể từ khi môn cầu lông được đưa

vào chương trình thi đấu chính thức tại Olympic Seoul 1988, khu vực này đã khẳng định vị thế là nơi duy nhất tại châu Á có thể cạnh tranh sòng phẳng với các cường quốc cầu lông đến từ Đông Bắc Á như Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc... Nhóm “tứ cường” Đông Nam Á gồm: Indonesia - quốc gia có truyền thống rực rỡ nhất, liên tục giành HCV Olympic trong suốt 2 thập kỷ qua; Malaysia - sở hữu nhiều tay vợt từng lọt vào top 3 thế giới, đặc biệt ở nội dung đơn nam, đôi nữ, đôi nam nữ; Thái Lan - nổi bật ở các nội dung nữ, luôn có đại diện trong top 10 thế giới; và Singapore - ngày càng tiến bộ, đóng góp lực lượng mạnh trong khu vực.

Thống kê cho thấy, khoảng 70% tay vợt nằm trong top 100 thế giới đến từ 8 đội tuyển hàng đầu châu Á, trong đó Đông Nam Á chiếm phần lớn - điều này khiến cầu lông gần như trở thành môn thể thao nội bộ của châu Á, nơi các quốc gia Đông Bắc và Đông Nam Á liên tục tranh tài đỉnh cao. Chính vì vậy, dù từng sở hữu những tay vợt tài năng như Nguyễn Tiến Minh, Vũ Thị Trang và hiện nay là thế hệ Nguyễn Thùy Linh, Lê Đức Phát, Nguyễn Hải Đăng nhưng cầu lông Việt Nam vẫn chưa thể tạo nên dấu ấn mạnh mẽ tại SEA Games.

Chúng ta thiếu những tay vợt thật sự vượt trội về chuyên môn, có đủ đẳng cấp và bản lĩnh thi đấu ở tầm châu lục. Để rút ngắn khoảng cách với các cường quốc cầu lông Đông Nam Á, Việt Nam sẽ cần một khoản đầu tư lớn - không chỉ về tài chính, mà còn về chiến lược phát triển dài hạn. Bên cạnh đó là tạo điều kiện cho các tay vợt được cọ xát, rèn luyện và thi đấu thường xuyên với những đối thủ hàng đầu thế giới. Việc được thi đấu ở đẳng cấp cao chính là chìa khóa giúp VĐV nâng tầm kỹ thuật và bản lĩnh. Tuy nhiên, ở thời điểm hiện tại, cầu lông Việt Nam vẫn chưa thể đáp ứng được điều đó, cả về nguồn lực, hệ thống đào tạo trẻ lẫn cơ hội tiếp cận với các giải đấu quốc tế chất lượng. Nhiều lần, các tay vợt Việt Nam phải thi đấu mà không có HLV đi cùng, điều này ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu suất và tinh thần thi đấu.

Hiện tại, Nguyễn Thùy Linh được xem là gương mặt sáng giá nhất trong làng cầu lông Việt Nam trên đấu trường quốc tế. Tuy nhiên, thực tế cho thấy cô vẫn gặp khó khi bước ra sân chơi lớn với 4 lần liên tiếp dự Giải Vô địch châu Á từ 2022 đến 2025 đều phải dừng bước ngay vòng đầu tiên ở nội dung đơn nữ. Tại SEA Games 33 sắp tới, hai tay vợt tham dự Olympic Paris 2022 là Nguyễn Thùy Linh và Lê Đức Phát được kỳ vọng sẽ tạo nên đột phá. Đại hội cũng là dịp để Việt Nam đánh giá năng lực thực tế của VĐV, thử nghiệm các phương án chiến thuật mới và rút kinh nghiệm cho những giải đấu quan trọng hơn. Hy vọng, với sự chuẩn bị chu đáo, tinh thần quyết tâm và nỗ lực, các tay vợt của chúng ta sẽ thi đấu bùng nổ vượt chông gai để thực hiện giấc mơ còn dang dở.

Nguyễn Thùy Linh được đặt kỳ vọng tại SEA Games 33.

Ảnh | BWF

Thầy trò HLV Mai Đức Chung hội quân chuẩn bị cho mục tiêu mới.

Ảnh | HOÀNG HẢI, VFF

ĐỘI TUYỂN NỮ QUỐC GIA

Sẵn sàng hành trình trở lại World Cup

◉ BÌNH MINH

Đội tuyển quốc gia nữ Việt Nam đang trong giai đoạn chuẩn bị cho những nhiệm vụ quan trọng trong năm. Đó là giải nữ Vô địch Đông Nam Á 2025, SEA Games 33 và vòng loại giải bóng đá nữ châu Á (Asian Cup) 2026. Trong đó, vòng loại Asian Cup là bước đệm quan trọng hướng tới World Cup nữ 2027, đấu trường mà các “cô gái vàng” đang khát khao trở lại.

L IÊN đoàn bóng đá châu Á (AFC) đã công bố thể thức và thời gian thi đấu của vòng chung kết (VCK) cũng như vòng loại Asian Cup nữ 2026. Theo đó, VCK của giải sẽ diễn ra ở Australia từ ngày 1/3 đến 21/3/2026 và vòng loại được tổ chức từ 23/6 đến 5/7/2025. Tại vòng loại, 34 đội tham dự được chia vào 8 bảng đấu, với 6 bảng đấu có 4 đội và 2 bảng đấu có 5 đội. 8 đội đầu bảng sẽ giành quyền tham dự VCK. Những lá thăm may rủi đưa Việt Nam nằm ở bảng E cùng với Guam, UAE và Maldives trong vòng loại Asian Cup 2026.

Trên bảng xếp hạng FIFA mới nhất, với vị trí thứ 37 thế giới và thứ 6 châu Á, Việt Nam vượt trội hơn hẳn các đối thủ: Guam xếp hạng 96, trong khi UAE và Maldives đều ngoài top 100. Điều này cho thấy Việt Nam là ứng cử viên hàng đầu để dẫn đầu bảng và giành vé vào VCK Asian Cup. Một lợi thế lớn khác là Việt Nam được chọn làm nước chủ nhà cho các trận đấu của bảng E, tổ chức tại sân Việt Trì, Phú Thọ. Việc thi đấu trên sân nhà mang lại sự quen thuộc với điều kiện thời tiết, sân bãi, cùng sự cổ vũ nồng nhiệt từ khán giả, giúp đội tuyển có thêm động lực và tự tin.

Tuy vào bảng đấu dễ nhưng HLV Mai Đức Chung vẫn nhấn mạnh tầm quan trọng của sự tập trung và không chủ quan, dù Việt Nam từng thắng đậm Maldives 16-0 ở vòng loại Asian Cup 2022. Ông đánh giá UAE có thể lực tốt và sử dụng cầu thủ nhập tịch, trong khi Guam sở hữu sức mạnh thể chất đáng gờm dù là đối thủ mới.

Asian Cup nữ 2026 không chỉ là giải đấu danh giá nhất châu lục mà còn là cơ hội để giành vé dự World Cup nữ 2027 tại Brazil. 4 đội thắng ở tứ kết sẽ lấy vé trực tiếp, 4 đội thua sẽ đá vòng play-in để xác định 2 vé tham dự còn lại, 2 đội thua ở vòng play-in sẽ đá play-off với châu lục khác để tiếp tục hy vọng giành vé đến Brazil. Vì vậy, với mục tiêu giành vé vào VCK và hướng tới World Cup 2027, thầy trò HLV Mai Đức Chung đang tích cực chuẩn bị, kết hợp giữa kinh nghiệm và sự trẻ

trung trong đội hình.

Để sẵn sàng cho giải đấu, đội tuyển nữ Việt Nam đã tập trung vào đầu tháng 5. Theo kế hoạch, HLV Mai Đức Chung có trận giao hữu quốc tế với CLB nữ Werder Bremen và CLB nữ TP Hồ Chí Minh tại Hà Nội. Sau giai đoạn 1, đội sẽ lên đường sang Nhật Bản tập huấn và trở về Phú Thọ để bắt đầu hành trình chinh phục tấm vé đến World Cup lần 2.

Hiện tại, đội tuyển đang tập trung vào việc kết hợp giữa các cầu thủ dày dặn kinh nghiệm và tài năng trẻ. Lực lượng được tuyển chọn từ giải U19 nữ và Cúp Quốc gia, với mục tiêu xây dựng đội hình linh hoạt cho cả Asian Cup và SEA Games 33 cuối năm. Một số gương mặt trẻ đáng chú ý như Ngọc Minh Chuyên, Tạ Thị Thủy... được triệu tập để bổ sung sức trẻ và sự sáng tạo. Trong giai đoạn chuyển giao, HLV Mai Đức Chung muốn tạo ra cuộc cạnh tranh giữa lứa cũ và lứa mới: “Trẻ quá hay già quá cũng không được, mà cần kết hợp hài hòa giữa sự năng động, đột phá của người trẻ và chất kinh nghiệm, lọc lõi của các cựu binh”.

Với bảng đấu tương đối “dễ thở”, lợi thế sân nhà và sự chuẩn bị kỹ lưỡng, đội tuyển nữ Việt Nam có cơ hội rất lớn để vượt qua vòng loại Asian Cup 2026. Tuy nhiên, chúng ta cũng không được xem nhẹ các đối thủ, thành công sẽ phụ thuộc vào việc duy trì phong độ, tránh chủ quan và phát huy tối đa sức mạnh tập thể. Bên cạnh đó, sự phát triển của bóng đá nữ trong khu vực, với nhiều đội bóng đầu tư mạnh mẽ, cũng là áp lực lớn để Việt Nam giữ vững vị thế. Nếu giữ được sự tập trung và tận dụng tốt các lợi thế, đội tuyển hoàn toàn có thể tiến xa hơn trong giải đấu.

Những năm gần đây, bóng đá nữ Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu không chỉ nhờ vào khả năng chuyên môn mà còn là tinh thần chiến đấu kiên cường, nổi bật là tấm vé dự World Cup nữ 2023. Sự đồng lòng và nỗ lực sẽ là chìa khóa để những trang sử mới cho bóng đá nữ Việt Nam được viết tiếp.

TIỀN VỆ NGUYỄN HAI LONG:

“Đã có lúc tôi nghi ngờ bản thân rất nhiều”

▶ PHONG VŨ (thực hiện)

Hành trình đăng quang ASEAN Cup 2024 của đội tuyển Việt Nam đã được mở đầu và khép lại bằng các pha lập công đẹp mắt của Nguyễn Hai Long. Và anh cũng trở thành cầu thủ Việt Nam đầu tiên có được dấu ấn đặc biệt ấy. Nhưng để có được bước tiến như hiện tại, Hai Long luôn ghi nhớ một trận đấu định mệnh, mở ra bước ngoặt cho sự nghiệp “quần đùi áo số” và đưa chàng tiền vệ sinh năm 2000 của đất mỏ ra ánh sáng.

Ảnh | TRẦN HẢI

NHỚ MÃI KHOẢNH KHẮC ĐỂ ĐỜI

Chào Hai Long, khoảnh khắc bạn cùng đội tuyển Việt Nam nâng cao chiếc cúp vô địch Đông Nam Á hồi đầu năm đem đến cảm xúc đặc biệt thế nào?

Đến nay, tôi vẫn còn lâng lâng khi nhớ về đêm hôm đó. Khoảnh khắc pháo hoa rực sáng trên bầu trời Bangkok, cả đội tuyển Việt Nam ôm chầm lấy nhau và nâng cao chiếc cúp vô địch Đông Nam Á giữa sân vận động Rajamangala chật kín người. Tôi rất vui vì đã để lại dấu ấn trong thành công chung của toàn đội. Có lẽ, đây là giải đấu mang nhiều ý nghĩa nhất của tôi cùng đội tuyển Quốc gia.

Hai Long cảm thấy thế nào khi là người ấn định tỷ số giúp Việt Nam thắng Thái Lan để vô địch Đông Nam Á và HLV Kim Sang-sik đã nói gì với toàn đội trước trận chung kết?

Ngày từ đầu giải, thầy Kim đã tạo ra một bầu không khí rất

thoải mái cho toàn đội. Không có áp lực nặng nề, nhưng luôn có một mục tiêu duy nhất là phải vô địch. Mỗi lần họp đội, thầy chỉ nhấn mạnh ba điều: “Một là vô địch, hai là vô địch, ba cũng là vô địch”.

Về bàn thắng ghi được trong trận chung kết, lúc đó tôi không nghĩ nhiều mà chỉ xử lý theo bản năng. Chứng kiến trái bóng lăn vào lưới trước sự bất lực của cầu thủ Thái Lan và sự im lặng của CĐV đội “voi chiến” là cảm giác khó tả. Ghi bàn cho đội tuyển luôn đặc biệt, nhưng làm điều đó ở phút cuối để mang về chức vô địch là khoảnh khắc khắc để đời.

NHỮNG BƯỚC NGOẶT QUAN TRỌNG

Có lẽ quá khứ đã tác động nhiều đến Hai Long của hiện tại. Bạn có thể chia sẻ về con đường mà mình đã trải qua để có được bước tiến hôm nay?

Năm 15 tuổi, tôi bị loại khỏi Trung tâm Đào tạo Bóng đá trẻ Viettel vì bị đánh giá là khó phát triển. Đó là cú sốc rất lớn. Trong đội gần 30 người, chỉ mình tôi bị loại. Tôi từng nghi ngờ bản thân, thậm chí có lúc nghĩ đến chuyện từ bỏ bóng đá.

Nhưng may mắn tôi có một người chú ruột, người đã đưa tôi đến bóng đá và cũng là người luôn động viên khi tôi suy sụp nhất. Sau khi rời Viettel, chú đưa tôi về CLB Quảng Ninh và những ngày đầu ở đất mỏ thật sự không dễ dàng. Từ môi trường chuyên nghiệp, đầy đủ ở Viettel, tôi phải làm quen với điều kiện khiêm tốn hơn. Nhưng tôi biết mình không có nhiều lựa chọn.

Từ đội trẻ, tôi bị cho mượn xuống đá hạng Ba trong màu áo Phù Đổng (2018), rồi hạng Nhì cho CLB Lâm Đồng (2019). Đến năm 2020, tôi được gọi trở lại tập luyện cùng CLB Quảng Ninh, đây là bước ngoặt đầu tiên của tôi trong hành trình trở lại.

Con đường lên đội 1 Quảng Ninh của Hai Long diễn ra trong hoàn cảnh như thế nào?

Vào những ngày cuối năm trước Tết Nguyên đán 2020, CLB Quảng Ninh tham dự một giải giao hữu trong nước, nhưng tôi không được thi đấu phút nào. Khi giải kết thúc, tôi nghĩ cánh cửa lên đội 1 của mình đã khép lại. Nhưng bất ngờ là sau đó CLB lại nhận lời mời đá thêm một trận giao hữu với Quảng Nam và chính trận đấu ấy đã thay đổi cuộc đời tôi.

Hôm đó, HLV Phan Thanh Hùng thử nghiệm nhiều cầu thủ trẻ, nhưng một lần nữa, tôi không có tên trong đội hình xuất phát. Trên cabin huấn luyện, tôi sốt ruột lắm, chỉ đợi tín hiệu từ thầy Hùng. May mắn, tôi được tung vào sân ở phút 75.

Tôi nỗ lực hết mình trong trận đấu đó và đến phút bù giờ, từ một pha sút xa, tôi đã ghi bàn. Khi trọng tài nổi còi hết giờ, thầy Hùng tiến lại, vỗ tay rồi nói: “Long ơi, tốt lắm! Được ký rồi, được ký rồi!”. Mắt tôi sáng rực lên, vì đó là khoảnh khắc mở ra cánh cửa bóng đá chuyên nghiệp cho tôi. Sau đó, tôi được lên đội 1 tham dự V.League. Từng có lúc đá hạng Ba, hạng Nhì, từng có lúc tôi nghi ngờ bản thân rất nhiều. Nhưng chính bàn thắng ấy là lời nhắc: “Nếu không từ bỏ, giấc mơ vẫn còn đó”.

Và sau những ngày tháng “màu hồng” ở Quảng Ninh lại là biến động to lớn với Hai Long?

Năm đầu tiên ở đội 1 CLB Quảng Ninh, tôi được thầy Phan Thanh Hùng tạo điều kiện thi đấu rất nhiều và gần như được đá chính cả mùa. Nhiều lúc cứ nghĩ đó là giấc mơ, khi mà chỉ một năm trước, tôi chưa từng nghĩ sẽ được thi đấu trên sân vận động Cẩm Phả, trước sự cổ vũ của các cổ động viên nhiệt thành, được thi đấu bên cạnh những đàn anh dày dặn kinh nghiệm. Và tôi rất hạnh phúc khi được tận hưởng những điều tuyệt vời này.

Nhưng điều đẹp nhất thường đến và đi rất nhanh. Khi tôi còn chưa kịp cống hiến nhiều hơn cho đội bóng quê hương,

CLB Quảng Ninh đã giải thể. Tôi sốc lắm. Tập thể này đối với tôi không chỉ là một đội bóng, mà là nơi anh em cầu thủ gắn bó và đoàn kết như một gia đình. Khi đội tan rã, tôi hoang mang, không biết tương lai sẽ về đâu, dù lúc ấy nhiều đội V.League đã liên hệ.

Thời gian qua, CLB Quảng Ninh có được những thành tích ấn tượng tại giải hạng Nhì. Hai Long nghĩ sao về sự trở lại của đội bóng quê hương?

Là người con đất mỏ và xuất thân từ CLB Quảng Ninh, tôi thật sự hạnh phúc khi nghe tin đội bóng được đầu tư trở lại. Bản thân tôi và nhiều đồng đội cũ vẫn luôn dõi theo và gửi trọn niềm tin vào đội bóng quê hương. Thời gian qua, Quảng Ninh đã thi đấu khởi sắc, thành tích ngày một cải thiện. Bầu không khí trên sân Cẩm Phả cũng trở nên sôi động hơn với sự cổ vũ của các cổ động viên. Ở Quảng Ninh, các thể hệ cầu thủ có thể thay đổi, nhưng tình yêu và sự trung thành của người hâm mộ thì vẫn vẹn nguyên. Hy vọng, Quảng Ninh sẽ sớm trở lại sân chơi cao nhất của bóng đá Việt Nam.

NỖ LỰC CHO TỪNG CƠ HỘI ĐƯỢC TRAO

Hiện tại, Hai Long đang là cầu thủ của CLB Hà Nội. Trải nghiệm của bạn tại đội bóng giàu truyền thống này thế nào trong những mùa giải qua?

Tôi chọn CLB Hà Nội vì muốn thử sức ở môi trường cạnh tranh cao, nơi ai cũng hướng đến mục tiêu vô địch và luôn thúc đẩy nhau tiến bộ. Thời gian đầu, tôi may mắn được các anh Thành Lương, Văn Quyết, Hùng Dũng... hỗ trợ rất nhiều. Tôi tin rằng, để tiến xa, cầu thủ cần những người thầy, người anh như vậy.

Năm 2020, tôi từng chấn thương rất nặng, phải phẫu thuật và nghỉ thi đấu sáu tháng. Do V.League tạm hoãn vì dịch Covid 19 nên nhiều đồng đội không biết tôi chấn thương cho đến khi tôi kể. Thời gian hồi phục ở Trung tâm PVF là giai đoạn ám ảnh nhất. Tôi ở một mình trong căn phòng nhỏ 35m², không được gặp các thầy, đồng đội, tôi đã mất ngủ rất nhiều vì stress. Phòng tôi tập hồi phục nhìn ra chuồng sân tập, nơi các cầu thủ chơi bóng, lại càng khiến tôi thêm bức bối và khó chịu.

Còn tương lai, Hai Long đặt mục tiêu gì tiếp theo, bạn đã bao giờ nghĩ đến danh hiệu Quả bóng vàng chưa?

Vào thời điểm này, tôi phải thật sự tập trung với những mục tiêu sắp tới cùng CLB Hà Nội và đội tuyển quốc gia. Mục tiêu lớn nhất của tôi là cùng Hà Nội vô địch V.League. Mùa trước chúng tôi đã thất bại tại chung kết cúp Quốc gia và rất tiếc nuối vì lỡ hẹn với cúp châu Á. Ở đội, ai cũng khát khao tiến đến đấu trường châu lục. Còn tại đội tuyển quốc gia, tôi sẽ cố gắng hết sức có thể khi được trao cơ hội.

Về Quả bóng vàng, thú thật tôi chưa nghĩ nhiều đến các danh hiệu cá nhân. Tôi vẫn còn trẻ và nhiều điều chờ đợi ở phía trước. Khi mình thể hiện tốt, điều gì đến sẽ đến. Tôi luôn hướng đến sự tập trung cao độ trong từng buổi tập, từng trận đấu và từng cơ hội được trao.

Cảm ơn Hai Long về cuộc trò chuyện thú vị!

Ảnh | KHIẾU MINH

CÂU CHUYỆN SÂN CỎ

LAMINE YAMAL - Cậu bé lớn trước tuổi

◆ LÊ THÀNH TRUNG

Lamine Yamal tiếp tục làm cả thế giới bóng đá... sợ hãi. Mới 17 tuổi, nhưng Yamal đã là một siêu sao từ cách đây hơn một năm. Chẳng lẽ, bóng đá đang dần trở thành trò chơi của những đứa trẻ?

1 Ở tuổi 17 và 10 tháng, có ai được như Yamal? Khi ấy, Messi hay cả Ronaldo đều chỉ là những cậu bé học việc, được ra sân từ băng ghế dự bị. Nhưng lúc này, Yamal đã có 100 trận đấu cho Barca, là trụ cột của cả CLB lẫn đội tuyển quốc gia Tây Ban Nha. Một năm trước, khi Tây Ban Nha loại Pháp ở bán kết EURO 2024 với cú sút siêu hạng của Yamal, nhiều người ngỡ ngàng, nhưng cũng có không ít sự hồ nghi. Đơn giản bởi đã có quá nhiều tài năng trẻ được kỳ vọng nhưng rồi sớm tàn lụi. Nhưng đến thời điểm hiện nay, có lẽ sự hồ nghi dành cho Yamal không còn nữa. Không chỉ là ngưỡng mộ, mà bất kỳ ai cũng phải đặt ra câu hỏi: Liệu một cậu bé 17 tuổi có thể làm được những điều kỳ vĩ như vậy?

Ra mắt ở cấp CLB khi 15 tuổi, 9 tháng, 16 ngày. Có trận đầu khoác áo đội tuyển quốc gia khi 16 tuổi 9 ngày. Và bây giờ, Yamal có giá 180 triệu euro, là cầu thủ đắt giá nhất thế giới, dù mới chỉ có thời gian thi đấu hơn một năm. 100 trận với 22 bàn thắng, 27 kiến tạo sau 6.859 phút; có 4 bàn thắng, 9 lần kiến tạo sau 1.304 phút thi đấu cho đội tuyển quốc gia. Thêm vào đó là 4 danh hiệu, trong đó có chức vô địch EURO 2024. Chỉ có thể nói là phi thường!

2 Bóng đá ngày càng trẻ hóa. Mbappe có chức vô địch World Cup khi mới 18 tuổi với tuyển Pháp. Pele thậm chí vô địch World Cup cùng Brazil khi 17 tuổi và 249 ngày. Nhưng Yamal còn làm được nhiều hơn thế, ấn tượng hơn thế. Đến mức cuộc chơi đỉnh cao đang thuộc về một cậu bé. Đó là những màn trình diễn không thể cản nổi trước những Real Madrid, Inter Milan hay đội tuyển Pháp, Brazil... Tất cả những đội bóng hàng đầu thế giới đều bị cái chân trái của Yamal chinh phục. Báo chí Tây Ban Nha đã nhiều lần phân tích bước chạy, cách dẫn bóng, đột phá và động tác sút bóng của Yamal, nó là một kiểu kỹ thuật mới với kỹ năng chạm bóng tạo ra những quỹ đạo lạ lùng. Với cái chân trái, cậu bé 17 tuổi làm sống động hơn kỹ thuật chuyên bóng trivela, kỹ năng rất ít người thành thực ngoại trừ Modric hay Quaresma. Nó ảo diệu đến mức Lewandowski, người đồng đội còn hơn bố của Yamal 2 tuổi, phải há hốc ngạc nhiên: "Yamal sử dụng kỹ năng, chơi bóng như một người trưởng thành hơn 6, 7 tuổi".

Sự lý giải về kỹ năng có thể hiểu được khi Yamal được tập luyện cơ bản tại La Masia, có tài năng thiên bẩm với khả năng quan sát, chuyển động cơ thể linh hoạt. Nhưng điều khó hiểu là tại sao cậu bé 17 tuổi có thể đối mặt với mọi đối thủ hùng mạnh nhất thế giới, mọi cầu thủ đẳng cấp nhất thế giới, trong những trận cầu quan trọng nhất thế giới mà không hề nao núng? Một cuộc nghiên cứu được diễn ra khi một số nhà khoa học thể thao ở Anh đã phân tích video Yamal trước và trong các trận đấu lớn. Những hình ảnh Yamal tiến vào sân vận động, cầm theo chiếc loa bluetooth to đùng, vừa hát vừa nhảy, thậm chí khịa đối thủ. Cơ mặt được thư giãn trong giai đoạn khởi động trước trận đấu và sự tập trung tuyệt đối khi thi đấu. Mọi thứ diễn ra hoàn hảo, với sự tự tin tuyệt đối. Thậm chí, trong một số báo cáo của bộ phận y tế Barca sau các trận đấu, sau khi nghiên cứu chỉ số theo dõi cầu thủ từ chip gắn trên người cầu thủ, nhịp tim của Yamal ổn định nhất đội và không hề có giai đoạn nào nhịp đập tăng bất thường.

Chỉ số huyết áp và nhịp tim được chú ý nhất là lúc chuẩn bị ra sân, đặc biệt ở các trận đấu quan trọng, nhiều sức ép, đó là lúc nhịp tim cầu thủ thường tăng đột biến. Lúc ấy chính là giai đoạn căng thẳng nhất quyết định sự tập trung và tính chuẩn xác khi xử lý bóng của cầu thủ. Đẳng cấp hay sự lạnh lùng ở một siêu sao nằm nhiều ở sự bình tĩnh, quen với không khí đầy áp lực như vậy. Nhưng nó có ở Yamal, một người chơi bóng chuyên nghiệp mới hơn một năm và giờ vẫn được coi là một cậu bé.

Barca đã làm gì để biến một "thằng nhóc" đột ngột trở thành

một chiến binh, một kẻ không biết sợ khi đối mặt những tượng đài? Ở Barca có hẳn một hệ thống y tế chăm sóc riêng từng cầu thủ, chi tiết đến từng ngụm nước. Dĩ nhiên, việc huấn luyện tâm lý và sự chăm sóc về thần kinh là điều đầu tiên một cầu thủ phải trải qua để đối đầu bóng đá ngày càng áp lực. Cùng với đó là một hệ thống rèn luyện thể lực, kỹ thuật, chiến thuật, kỹ năng cá nhân, tập thể... tất cả tạo ra một quy trình khủng khiếp mà một cầu thủ trẻ phải trải qua. Mỗi ngày, họ phải tập thể lực, huấn luyện kỹ năng, điều trị tâm lý... với thời lượng dường như là không giới hạn. Có lẽ chỉ có thể giải thích rằng, Yamal thật sự là một thiên tài, có tố chất sinh ra để chơi bóng như Messi vậy. Trọng tâm, sự cân bằng cơ thể và cảm nhận không gian, sự thích nghi và quyết đoán trong mỗi pha chạm bóng, tất cả đều không giống một cậu bé 17 tuổi.

3 Yamal xóa tan mọi sự hồ nghi. Nhưng để nói đó là sự khẳng định thì vẫn còn quá sớm. Bởi thời gian mới chỉ là một năm. Chặng đường của Yamal vẫn còn đầy thử thách, không đơn giản như chuyện được nằm trong vòng tay Messi, trong chiếc bồn tắm màu xanh khi cậu bé mới vài tháng tuổi. Bức hình đó đã trở thành biểu tượng của sự chuyển giao, nhưng nó lại nằm trong một cuốn lịch từ năm 2007, một cuốn lịch từ thiện.

Cuộc sống sẽ không đơn giản như những gì Yamal đã trải qua. Sức ép ngày càng lớn, đem theo kỳ vọng ngày càng cao. Rồi những sự đe dọa từ phân biệt chủng tộc, chấn thương... sẽ luôn rình rập. Cộng thêm sự nổi tiếng từ quá sớm, tiền tài đến quá nhanh sẽ là thử thách đáng sợ. Mới đây thôi, nhiều ý kiến cho rằng Yamal đã có dấu hiệu của sự tự mãn, có những hành động, lời nói mang tính không nên có ở một cậu bé 17 tuổi, thậm chí là sự khiêu khích đối thủ. Nếu mãi cho rằng đó là sự tự tin, bông bột trẻ con thì nó sẽ là con dao giết chết một tài năng như những Macheda, Balotelli... đã từng.

Chỉ hy vọng, Yamal thật sự là một người kế nhiệm vai trò của Messi, một thiên tài, chứ không chỉ là một cậu bé...

Ảnh trong bài | GETTY

▶ BỨT PHÁ TIỀM NĂNG TẠI GIẢI VÔ ĐỊCH BÓNG BÀN QUỐC GIA BÁO NHÂN DÂN LẦN THỨ 43

Từ ngày 17 đến ngày 26/5 tại Cung thể thao Tiên Sơn (thành phố Đà Nẵng), Giải vô địch Bóng bàn quốc gia Báo Nhân Dân lần thứ 43 tranh Cúp PetroVietnam-PVCFC với gần 200 VĐV đến từ 21 đoàn bóng bàn chuyên nghiệp, trong đó có các trung tâm bóng bàn mạnh như: Hà Nội, Hải Dương, TP Hồ Chí Minh, Khánh Hòa, Quân đội, Công an T&T...

Giải vô địch Bóng bàn quốc gia Báo Nhân Dân là biểu tượng cho sự phát triển bền vững, mang đậm dấu ấn truyền thống của bóng bàn Việt Nam trên hành trình gần nửa thế kỷ phát triển. Đây là sự kiện thể thao hấp dẫn, không chỉ là nơi tranh tài của các tay vợt hàng đầu mà còn là cơ hội cho VĐV trẻ thể hiện tài năng. Và cũng là bước đệm quan trọng để tuyển chọn tuyển thủ cho đội tuyển quốc gia, chuẩn bị cho SEA Games 33 tại Thái Lan vào cuối năm nay và Đại hội Thể thao toàn quốc 2026.

▶ TRIỂN KHAI LẤY SỐ THỨ TỰ TRỰC TUYẾN TRÊN ỨNG DỤNG IHANOI

Trung tâm Phục vụ hành chính công thành phố Hà Nội vừa triển khai thí điểm tính năng lấy số thứ tự trực tuyến đặt lịch hẹn qua ứng dụng iHanoi từ ngày 8/5, áp dụng cho tất cả lĩnh vực dịch vụ công tại Chi nhánh số 01, địa chỉ số 258 đường Võ Chí Công và trả kết quả tại số 657 Lạc Long Quân, Tây Hồ, Hà Nội.

Số thứ tự được đăng ký trực tuyến có giá trị tương đương với số thứ tự lấy trực tiếp trong thời gian từ 8 giờ đến 16 giờ hằng ngày, sau thời điểm này, số thứ tự sẽ tự động hết hiệu lực. Sau khi đăng ký thành công, ứng dụng hiển thị số thứ tự của công dân, đồng thời hiển thị số thứ tự đang được phục vụ trực tiếp, giúp công dân ước tính thời gian đến lượt phục vụ. Công dân có thể theo dõi tiến độ tiếp nhận hồ sơ trực tiếp trên ứng dụng iHanoi.

▶ ĐIỆN BIÊN KHÁNH THÀNH CỘT CỜ A PA CHẢI

Ngày 7/5, tỉnh Điện Biên tổ chức Lễ thượng cờ và khánh thành Cột cờ A Pa Chải tại xã Sín Thầu, huyện Mường Nhé (Điện Biên). Đây là hoạt động trọng tâm trong chuỗi sự kiện chào mừng kỷ niệm 71 năm Chiến thắng Điện Biên Phủ (7/5/1954 - 7/5/2025).

Cột cờ A Pa Chải được xây dựng trên đỉnh núi thuộc dãy Khoang La San, có độ cao 1.459m so với mực nước biển, cách mốc ngã ba biên giới (Mốc 0) khoảng 1.387m. Trên đỉnh cột cờ có ốp phù điêu đá với chủ đề Bác Hồ với các dân tộc Tây Bắc. Đường lên cột cờ gồm 519 bậc cấp, tượng trưng cho 19 dân tộc anh em tỉnh Điện Biên.

Cột cờ A Pa Chải không chỉ là điểm nhấn du lịch, mà còn là biểu tượng chủ quyền và giáo dục truyền thống cho thế hệ trẻ, góp phần hiện thực hóa mục tiêu phát triển du lịch vùng cực Tây của Tổ quốc.

▶ VNVC RA MẮT VÀ TIÊM ĐẦU TIÊN VẮC-XIN PHẾ CẦU 15 TẠI VIỆT NAM

Ngày 8/5, Hệ thống tiêm chủng VNVC vừa công bố ra mắt và triển khai tiêm đầu tiên vắc-xin phế cầu 15, phòng 15 chủng vi khuẩn phế cầu cho trẻ em và người lớn trên toàn quốc. Vắc-xin do Tập đoàn Dược phẩm MSD (Mỹ) sản xuất với công nghệ tiên tiến, phòng hiệu quả các chủng vi khuẩn phế cầu gây ra nhiều bệnh phế cầu xâm lấn. Cùng với vắc-xin phế cầu 10, 13 và 23, việc VNVC đưa thêm vắc-xin phế cầu 15 về phục vụ người dân Việt Nam phù hợp với xu hướng chung của thế giới.

Vắc-xin được sử dụng cho trẻ từ 2 tháng tuổi trở lên (sớm nhất là từ 6 tuần tuổi) và người lớn, đáp ứng miễn dịch bảo vệ lâu dài, đồng thời giảm tỷ lệ người lành mang trùng và giảm khả năng lây lan mầm bệnh trong cộng đồng.

▶ TP HỒ CHÍ MINH SẼ HỖ TRỢ CHỦ TRỢ VAY LÃI SUẤT ƯU ĐÃI ĐỂ CẢI TẠO NHÀ

UBND TP Hồ Chí Minh vừa phê duyệt đề án “Quản lý, hỗ trợ nhà ở riêng lẻ hiện cho thuê để ở trên địa bàn TP Hồ Chí Minh”, trong đó có chính sách hỗ trợ vay vốn với lãi suất ưu đãi bằng 50% mức thông thường đối với các hộ kinh doanh phòng trọ cam kết nâng cấp hạ tầng, trang bị thiết bị phòng cháy, chữa cháy và đáp ứng quy định an toàn. Theo kết quả khảo sát năm 2024, TP Hồ Chí Minh có hơn 629 nghìn phòng trọ đang cho thuê, trong đó khoảng 74 nghìn phòng có diện tích bình quân dưới 4 m² mỗi người, nếu không cải tạo, các phòng trọ không đạt chuẩn an toàn sẽ buộc phải đóng cửa, dừng kinh doanh trong thời gian tới.

Ngoài vốn, thành phố dự kiến phát triển ứng dụng SafeInn - nền tảng kết nối người thuê với các nhà trọ đạt tiêu chuẩn an toàn. Ứng dụng này do chính quyền địa phương cập nhật, tích hợp dữ liệu và thông tin đăng ký kinh doanh của các hộ kinh doanh phòng trọ.

HABECO Est. 1890

BIA HƠI HÀ NỘI

THƯƠNG HIỆU

QUỐC GIA

NGƯỜI DƯỚI 18 TUỔI KHÔNG ĐƯỢC UỐNG RƯỢU, BIA

NHIÊN LIỆU TIÊN PHONG
SẠCH BUÔNG ĐỐT
TỐT MÔI TRƯỜNG

PETROLIMEX

Vietcombank

Ngân hàng TMCP
Ngoại thương Việt Nam
Chúng niềm tin
Vững tương lai

Website: www.vietcombank.com.vn; Trung tâm hỗ trợ khách hàng: 1900 54 54 13